

KLÍČ KE CVIČENÍ Z UČEBNICE ČESKÝ JAZYK 7

1. PODSTATNÁ JMÉNA

A. Podstatná jména opakování

- a) dres (K) rozsvička (A), Pavel (K), kniha (K), bruslení (A), lampa (K), Plzeň (K), řev (A), zmije (K), záhada (A), potrava (K), láska (A), stopky (K), zpěv (A), housle (K)
  - b) Přinesl do školy sběr (K). Věnovala se sběru (A) bylinek. Ve předsíni máme nové světlo (K). Malým okýnkem se dostávalo do místnosti světlo (A). Ze stromu vytékala smůla (K). Měla smůlu (A) na kamarády. Nejznámější pražský policejní rada (K) se jmenoval Vacátko. Potřeboval bych od tebe radu (A).
  - c) krmení, hudba, řez, učení, šití
- Mars (V), řeka (O), moře (O), Island (V), Itálie (V), Čech (V), Praděd (V), osada (O), ulice (O), náměstí (O), Modročko (V)
- Co bude s naší večeří (1)? Dospělí (2) lidé někdy dětem nerozumí. Lidé léčení (2) tímto lékem bývají brzy zdraví (2). Dědečkovi (2) bratři už nežijí. Jel kolem (6), aby se nám předvedl s novým autem. Jirka se dal do pláče (1). Kdo tu koho moří (5) hladem?

- a) lev (jedn.), mraky (množ.) , prase (jedn.), opice (nelze určit), orli (množ.), zvěř (jedn.), oblečení (nelze určit), boty (nelze určit), ponožka (jedn.), plavky (množ.), budovy (nelze určit), dům (jedn.), obydlí (nelze určit), dresy (množ.), výkres (jedn.), kotě (jedn.), knihy (nelze určit), brýle (množ.), kočky (nelze určit), města (nelze určit), peníze (nelze určit)
- kalhoty, dveře, vrata, nůžky, játra, housle, prázdniny, Athény
- Bylo jeho touhou sledovat ohrožené druhy. Jirka se klouzá daleko od domu. Jan je dobrý letecký inženýr. Dana Malá z Němčiček vyhrála hudební soutěž. housle, záda, brýle, lázně
- křoví, lanoví, býlí, studentstvo, ptactvo, dříví, ostružiní, lidstvo
- Než půjdeš do školy, dej králíkům krmení. Na podzim shrabujeme spadané listí. Neházej po nikom kamením. Obyvatelstvo neznámé planety astronauty přátelsky přijalo. Listovím lehce prosvítalo ranní slunce. V temném lese se ozývaly divné zvuky ve stromoví.

- mouka, krupice, káva, alkohol, olej, kyslík, pára, železo, měď, mléko, stříbro
- Čechy (P) , mechy (jednotné i množné), sůl (L) , dítě (jednotné i množné), listí (H), lyže (jednotné i množné), úřednictvo (H), chléb (jednotné i množné), Hradčany (P), mládež (H), olovo (L), šperky (jednotné i množné), maliny (jednotné i množné), maliní (H)
- a) Vzpomínky
Vzpomněl si, jak jednou s otcem navštívil před Vánocemi čtvrť chudých. Otec, pocházející z německého městečka Brémy, se jako řádný křesťan po příkladu jiných snažil alespoň jedenkrát za rok vykonat milosrdný skutek. Navštěvoval proto městský špitál, kde podarovával chudé a nemocné. Služebná nesla koš pečiva a sluha obnošené šatstvo a prádlo. Jak tenkrát Robinson spěchal z těch ponurých a dusných místností na čistý vzduch. Jak se radoval, že se narodil v tom milém otcovském domě, kde nebylo nedostatku!
  - b) A. NE, B. NE, C. ANO, D. ANO
  - c) pomnožná – Vánoce, Brémy, hromadná – pečivo, šatstvo, prádlo, látkové – vzduch

B. skloňování podstatných jmen označujících část lidského těla

- Nákupní taška má dvě ucha. Nosila hodinky se svítícími ručičkami. Dítě mávalo oběma ručičkami. Slon má dvě velké uši.

2. a) Strach má velké oči. Udělám ti dvě volská oka. Můj bratr měl obě ruce levé. Postoupili jsme do finále s odřenýma ušima. Jirka je zamilovaný až po uši. Petr měl oči na stopkách. Jiřík má hodinky se svítícími ručičkami. Když přijela, bylo všechno vzhůru nohama. Nevěřil jsem vlastním očím. Eva se mu líbila a nespustil ji z očí. Chyt' tašku za obě ucha. Sotva pletla nohama. Hřála si hada na prsou. Promluvili si mezi čtyřma očima. Hajný objevil oka nalíčená pytláky.
b) Je samá ruka, samá noha. (výsoký a hubený), Udělal to jenom na oko. (zdánlivě) Vzal nohy na ramena. (utekl), Mohl na ní oči nechat. (líbila se mu), Práce jí šla od ruky. (byla šikovná), Všechno jí padá z rukou. (je nešikovná)
3. a) a) Náš Karel má modré oči. Karel by svou dívku nosil na rukou/rukách. Taška měla roztržená ucha. Tachometr je vybavený barevnými ručičkami. Ta síť na ryby je špatná, má příliš velká oka. Tiskla dítě na prsou. Jirka má špinavé ruce. Promluvíme si mezi čtyřma očima. Hrnec má naprasklá ucha. Je zamilovaný po uši.
b) Na polévce byla mastná oka. Na ramenech jeřábu byla těžká břemena. Skočil do bazénu rovnýma nohama. Nelíbilo se mi, že jsi jezdil s pokrčenými koleny. Mrkal na mě modrýma očima. Měl modřiny na obou rukou/rukách. Odneste do sklepa ten stůl s rozviklanými nohama. Eva má na punčoše roztržená oka. Robot měl plastové ruky. Petr se bránil rukama nohama. Ten má za ušima.
b) je chytrý
4. Zapiš si to za uši (zapamatuj si to); I stěny mají uši. (vše může být nepozorovaně vyslechnuto); Seděl si na uších. (neposlouchal)

5. a) A. To Robinsona neodradilo a vyráběl další. Pokusil se vyrobit hrnce daleko větší, aby v nich mohl uchovávat zrní a ořechová jádra. Výroba se mu ale nedařila.
B. Hrany koše vyztužil na všech rozích bambusovými tyčemi. K hotové nůši přidělal dvě široké, z lýka upletené šle. Nůše se mu povedla, měl z ní velikou radost.
5. b) E; C; F; A; D; B
c) podstatná jména hromadná – zrní, nádobí; podstatná jména pomnožná – šle, záda; podstatná jména látková – hlína, voda, mléko; podstatné jméno abstraktní – radost, vzor kost; číslovky – dvě (určitá, základní), několik (neurčitá, základní), druhého (určitá, řadová); Uchopil hrnečky za ucha.; lepší – dobrý, nejlepší
d) A. ANO; B. NE; C. NE; D. NE; E. NE

C. Test – podstatná jména

1. c) Řekni o tom Jirkovi. Dospělí si váží svého zdraví.
2. d) Beskydy, Budějovice
3. b) mládež, lidstvo
4. c) voda, pivo, víno, benzin
5. a) Na ramenech jeřábu visel náklad. b) Vyhod' tu tašku s uchy z popraskané kůže. c) Na talířku jsou oka po mastné polévce. d) Tiskla dítě na prsou. e) Osel stříhal ušima. f) Otoč ručičkami u hodin. g) Sotva pletla nohama.
6. c) Koupím si v trafice něco na čtení.
7. ochránce – soudce, zvěř – píseň, sluha – předseda, bydliště – moře, rtuť – kost, bouře – růže, káva – žena, klíč – stroj, vévoda – předseda, poupě – kuře
8. b) kostel, les, park, hájek

2. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

A. Přídavná jména opakování

1. a) V říši v podsvětí stojí Tantalos ve vodě a trýzní ho (3) krutá žízeň. Když se sehne, aby (8) svlažil vyprahlé rty, voda mu zmizí. Nad ním roste na větvích nádherné ovoce, ale Tantalos nemůže utišit mučivý hlad. Jakmile vztáhne ruku po (7) hrušce, fíku nebo (8) granátovém jablku, zvedne náhle vítr větve a ovoce zmizí. Nad (7) Tantalovou hlavou visí balvan a hrozí každou (3) chvíli zřícením. Věčná smrtelná úzkost stiská Tantalovi (1) hrdlo. Trojími (4) mukami trpí Tantalos v říši stínů za své hříchy.

- b) krutá – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; vyprahlé – 4. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, druh tvrdý, vzor mladý; nádherné – 1. pád, číslo jednotné, rod střední, druh tvrdý, vzor mladý; mučivý – 4. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, druh tvrdý, vzor mladý; granátovém – 6. pád, číslo jednotné, rod střední, druh tvrdý, vzor mladý; Tantalovou – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh přivlastňovací, vzor otcův; věčná – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; smrtelná – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý
- c) A. NE; B. NE; C. NE
2. složky: tvrdé – hnědé, měkké – školní, přivlastňovací – tatínkovy; kniha: tvrdé – nová, měkké – vybarvovací, přivlastňovací – sestřina; pejsek: tvrdé – malý, měkké – štěkající, přivlastňovací – Edův; dívka: tvrdé – hezká, měkké – usmívající, přivlastňovací – Karlova; auto: tvrdé – nové, měkké – moderní, přivlastňovací – dědečkovy; dům: tvrdé – rodinný, měkké – dvogenerační, přivlastňovací – Novákův

UČEBNICE

str. 13

3. rychlého, Eviným, Janových, malého, pavími, hezkou
4. vysoký – mladý, vyšší; bohatý – mladý, bohatší; nízký – mladý, nižší; suchý – mladý, sušší; nový – mladý, novější; Alenin – matčin; blízký – mladý, bližší; vosí – jarní; Vaškův – otcův; velký – mladý, větší
5. a) Příkladí víkend se bude na mé škole pořádat osmý celorepublikový turnaj ve vybíjené. Pískat budou zkušeni rozhodčí. Plánujeme, že výtežek ze vstupného by pak posloužil ke koupi nových míčů na košíkovou.
- b) mé – 3, mladý; osmý – 4, mladý; vybíjená – 1, mladý; rozhodčí – 1, jarní; vstupné – 1, mladý; košíková – 1, mladý
podstatá jména podle vzoru jarní – výběrčí, průvodčí; podstatá jména podle vzoru mladý – hajný, vrátný; zajmena podle vzoru mladý – tvůj, svůj; číslovky podle vzoru mladý – čtvrtý, pátý; číslovky podle vzoru jarní – první, třetí, dvojí
- c) turnaj se bude pořádat, rozhodčí budou pískat, (my) plánujeme, výtežek by posloužil
- d) turnaj – 1. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, vzor stroj; zkušeni – 1. pád, číslo množné, rod mužský životný, vzor mladý; koupi – 3. pád, číslo jednotné, rod ženský, vzor růže; nových – 2. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, vzor mladý; míčů – 2. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, vzor stroj
- e) plánujeme – 1. osoba, číslo množné, způsob oznamovací, čas přítomný; by posloužil – 3. osoba, číslo jednotné, způsob podmiňovací přítomný
6. a) hladoví psi, teplý hovězí vývar, prsten celý z ryzího zlata, čerstvý borůvkový koláč, s veselými a milými lidmi, pečliví i hloubaví studenti, z pštrosích vajec, malý hloupý kluk, na strmých svazích, s pavími pery, pravý hřib dubový, známí hokejoví reprezentanti, pronikavý kosí zpěv, plesnivý kminový chléb, bílí, ale i siví holubi, babí léto, v rozlehlých smrkových lesích, s krokodýlími zuby
- b) malí oranžoví motýli, tupý úhel, se zajímavými filmy, blázniví umělci, z rybích jiker, důvěřiví duchodci, klíčový fotbalový zápas, příchozí lidé, bez žabího kuňkání, draví ptáci, olivový olej, s čapími mládaty, zdravý kozí sýr, v jablonoňových sadech, nový fialový svetr, snaživí a soutěživí sportovci, s lískovými ořechy, živí, ale i leklí kapři, cínový vojáček, zmrzlinový čokoládový pohár, nový psí výběh

UČEBNICE

str. 14

7. bystří hoši, hluší starci, velcí kluci, drazí přátelé, maličcí pavoučci, plaší králíci, ubozí učitelé, staří panovníci, divocí kocouři, mladičcí vědci, hloupoučcí psi
8. kutnohorští obyvatelé, římské obyvatelé, londýnští obyvatelé, pražští obyvatelé, pardubičtí obyvatelé, pařížští obyvatelé
9. krkonošští záchranáři, francouzští cyklisté, bruntálští radní, olomoučtí biskupové, kroměřížští sládky, třebíčtí hudebníci, rožnovští řemeslníci, dobroští vlastenci
10. Karlovi králíci, zrní pro Janovy holuby, sousedovy děti, s objevitelovými záznamy, lékařovi pacienti, ředitelovy příkazy, od starostových poradců, pro Jirkovy spolužáky, kosti pro Pavlovy psy, Markovi příbuzní, ke Standovým kamarádům, zpěvník pro strýčkovy syny, pro ministrové náměstky, učitelovy rady, Krokovy dcery, v Rumcajsových vousech, Větrníkovy parohy, vodníkovy hrnečky, Lotrandovi loupežníci, pro princovy sloužící, od králových rádců, Davidova koťátka, Josefový reformy, pro Napoleony soky, říd se trenérovými pokyny, Petrovi rodiče
11. Znáte Krokovy (2) dcery? Učili jste se e o Krokovi (1)? Krokovi (2) poddaní svého vládce respektovali. Zavolej Mirkovi (1). Mirkovi (2) rodiče jsou doma. Janovi (2) bratři hrají hokej. Stěžoval si na nás Janovi (1). Přišel k Vaškovi (1). Stěžoval si na Vaškovy (2) syny. Vaškovi (2) spolužáci se mnou hrají házenou.

12. Čtvrtkovy víly, se Čtvrtkovými čerty, Čtvrtkovi vodníci, pořad věnovaný Václavu Čtvrtkovi, pamatoval si Čtvrtkovy vodníky, vodníkovy dušičky, pohádka o vodníkovi, Karafiátovi Broučci, hodina o Janu Karafiátovi a Karafiátových Broučcích, četl Karafiátovy Broučky, Ladovi Bubáci a hastrmani, vzpomínka na Ladovy rozčepýřené kluky, Jiráskovy pověsti, četl o Jiráskovi, pověst o Přemyslovi, muži z Přemyslovy družiny, prezidentovi poradci, dopis prezidentovi, na prezidentovy poradce, Svatoplukovi synové, pověst O Svatoplukových prutech, znal Svatoplukovy syny
13. a) hladký (1.), jistější (2.), nejsevernější (3.), veselejší (2.), hluboký (1.), jedovatější (2.), hubenější (2.), tichý (1.), svěžejší (2.), jasnější (2.), nízký (1.), nejpřednější (3.), měkký (1.), známý (1.), tenčí (2.), dobrý (1.), krátký (1.), ryzejší (2.), velký (1.), nejbystřejší (3.)
 b) hladký – hladší, nejhladší; jistější – jistý, nejjistější; nejsevernější – severní, severnější; veselejší – veselý, nejveselejší; hluboký – hlubší, nejhlubší; jedovatější – jedovatý, nejedovatější; hubenější – hubený, nejhubenější; tichý – tišší, nejtišší; svěžejší – svěží, nejsvěžejší; jasnější – jasný, nejjasnější; nízký – nižší, nejnižší; nejpřednější – přední, přednější; měkký – měkčí, nejměkčí; známý – známější, nejznámější; tenčí – tenký, nejtenčí; dobrý – lepší, nejlepší; krátký – kratší, nejkratší; ryzejší – ryzí, nejryzejší; velký – větší, největší; nejbystřejší – bystrý, bystřejší
14. Svah za vsí je prudký, za lesem je prudší a za chalupou je nejprudší. Králícký Sněžník je vysoký, Praděd je vyšší a Sněžka je nejvyšší. Pavel je malý, Eva je menší a já jsem nejmenší. Matěj vyřešil těžký příklad, Honza ještě těžší a já nejtěžší. Naše studna je hluboká, susedova je hlubší a starostova nejhlubší. Zákusek je sladký, dort je sladší a medovník je nejsladší. Savany jsou suché, polopouště jsou sušší a pouště jsou nejsušší. Babička má hezké šaty, maminka má hezčí a já mám nejhezčí. Karlova bunda byla drahá, Edova byla dražší a moje byla nejdražší. Můj ubrus byl čistý, maminčin byl ještě čistší/čistější a babiččin nejčistší/nejčistější.

15. nejznámější umělci, dojemnější příběh, nejlakomější kupci, temnější kout, je skromnější než já, nejvýznamnější objev, jemnější látky, strmější kopec, je střídmejší v jídle, Jirka je sebevědomější, ten příběh je poněkud tajemnější, rozumnější nápad, příjemnější cesta, nejpřímnější výpověď
16. a) Nejjasnější hvězda, nejjižnější místo Afriky, nejadrnější projev, nejedoucí auto, nejednotná výchova, nejedovatější houby, nejaderné elektrárny, nejjasavější projevy radosti, nejednohlasný souhlas, nejasné zadání testu, nejedovatí hadi, nejjemnější samet
 b) Jeho projev byl nejistý. Nejjistější si byl s pololetní prací z matematiky. Test z anglického jazyka mu připadal nejednoduchý. Nejjednodušší pro něj byl zeměpis.
17. a) Jeskyně a jeskynní prostory byly prvními stálými příbytky lidí, kteří v nich hledali útočiště před okolním světem. Jeskyně se staly jejich příbytky a místy, kde se rozvíjela umělecká tvorba. Do dnešních dnů se nám zachovaly nástěnné malby, na kterých jsou vyobrazeny denní činnosti i zvířata.
 b) jeskynní (jarní); stálými (mladý); okolním (jarní); umělecká (mladý); dnešních (jarní); nástěnné (mladý); denní (jarní)
 c) jeskyně (podstatné jméno, růže); prvními (číslovka, jarní); příbytky (podstatné jméno, hrad); útočiště (podstatné jméno, moře); činnosti (podstatné jméno, kost)
18. a) 1. hbitý; 2. severní; 3. hodný; 4. tatínkův; 5. kovářova; 6. vysoký; 7. pilný; tajenka: Brokovi
 b) hbitý (mladý); severní (jarní); hodný (mladý); tatínkův (otcův); kovářova (otcův); vysoký (mladý); pilný (mladý)

B. Jmenný tvar přídavných jmen

1.	rod muž. živ. číslo jednotné	rod muž. živ. číslo množné	rod ženský číslo jednotné	rod ženský číslo množné
umytý	umyt	umyti	umyta	umyty
opálený	opálen	opáleni	opálena	opáleny
unavený	unaven	unaveni	unavena	unaveny
povinný	povinen	povinni	pvinna	povinny

2. a) Moje sestry jsou už dva týdny nemocny. – (jmenný tvar); Některé děti jsou vděčné za vlídné slovo. – (složený); Tvůj bratr je připravený na ztřešší test. – (složený); Moji rodiče o tom nejsou ochotni diskutovat. – (jmenný tvar); Jsme rádi, že se ti tu líbí. – (jmenný tvar); Jsem opravdu šťastná. – (složený); Honza je schopný postarat se sám o sebe. – (složený); Ještě s tou prací nejsme hotovi. – (jmenný tvar); Z tréninku odcházeli chlapci zpocení. – (složený); Rodiče byli mile překvapeni synovým chováním. – (jmenný tvar);
- b) Moje sestry jsou už dva týdny nemocné. Některé děti jsou vděčny za vlídné slovo. Tvůj bratr je připraven na ztřešší test. Mí rodiče nejsou ochotní o tom s nikým diskutovat. Jsme rádi (nelze změnit, má pouze jmenný tvar), že se ti tu líbí. Jsem opravdu šťastna. Honza je schopen postarat se sám o sebe. Ještě s tou prací nejsme hotoví. Z tréninku odcházeli chlapci zpoceni. Rodiče byli mile překvapeni synovým chováním.
- c) rádi
3. Dívky bývají u vody bosy. Oba sourozenci jsou si vědomi svého talentu. Mí bratři jsou zvědaví na výsledek. Spolužáci se vracejí z tréninku hladoví. Jeho dcery bývají s prací včas hotovy. Mí prarodiče jsou živi a zdraví. Jeho sestry bývají doma samy. Nejsou mi známy žádné překážky.; zájmeno – samy

UČEBNICE

str. 18

4. a) D. Veverčák vykřikl: „Jé, tady je ryba, ryba!“ Všecky děti se hned ve vodě přikrčily proti proudu a začaly chytat ryby po medvědím. Ale rybky byly velmi hbité a ostrážité – děti je nechytily. I když měly už rybku mezi dlaněmi, vždy se jim vysmekla.
- E. Vzpomněli byste si na název nejznámější Štorchovy knížky, z níž je následující ukázka? Pozorně si ji přečtěte: Děti v písku nacházely hojná lesklá zrníčka, sem tam i větší žluté kousky. Krásně svítí a děti jich za chvíli nasbíraly hromádku.
- b) Vzali do rukou lesklý kov.
- c) kov
- d) dříví
- e) Jé (10), tady je (5) ryba! Děti je (3) nechytily.
- f) nejznámější – jarní, Štorchovy – otcův, následující – jarní
- g) nejznámější – 3., jarní; větší – 2., jarní
- h) rybička – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, vzor žena; hladinu – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, vzor žena; vyskočila – 3. osoba, číslo jednotné, způsob oznamovací, čas minulý
- i) Lovci mamutů, Osada havranů, Hrdina Nik
- j) A. ANO; B. ANO; C. ANO; D. ANO; E. NE; F. ANO

UČEBNICE

str. 19

C. Test – přídavná jména

- c) lékařův, hloupý, domácí, chytrý
- c) ryzí srdce, vosí hnízda, ptačí zpěv
- v bílém svetru – 6. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, vzor mladý, druh tvrdý; s Eviným psem – 7. pád, číslo jednotné, rod mužský životný, vzor matčin, druh přivlastňovací, o orlím letu – 6. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, vzor jarní, druh měkký, za Janovou dcerou – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, vzor otcův, druh přivlastňovací
- d) velcí sloni, pražští památkáři
- a) krátký – kratší, b) lehký – lehčí, c) tichý – tišší, d) dobrý – lepší
- b) dědovi psi, dědovi sousedé
- a) cizí drzý kluk, poznal Janovy spolužáky, Janovi malí bratřenci – 1
b) nový včelí úl, přišli Karlovi pečliví synové, kosti pro dědečkovy psy – 0
c) s pravými rybími jikrami, Jirkovy starosti, viděl Karlovy křečky – 2
d) milí, ale hloupí lidé, strýcovi hladoví psi, počkej na Janovy kamarády – 1
- d) Jeho spolužáci jsou bosí.

UČEBNICE

str. 20

3. ZÁJMENA

A. Zájmena – opakování

- a) Žil jsem hodně s dospělými, poznal jsem je zblízka. Ale mé mínění o nich se nezměnilo. Když jsem mezi nimi potkal někoho, kdo se mi zdál trochu bystrý, ověřil jsem si na něm svou zkušenost

s kresbou číslo 1, kterou mám stále schovanou. Chtěl jsem vědět, jeli opravdu chápavý. Ale vždycky mi odpověděl: „To je klobouk.“ Tak jsem žil a neměl jsem nikoho, s kým bych si mohl opravdu popovídat. Tu se mi jednou před šesti lety v poušti na Saahaře porouchal motor. Něco se v něm polámalo. A poněvadž jsem neměl s sebou žádného mechanika ani cestující, chtěl jsem se do té nesnadné opravy pustit sám.

- b) Je – oni, osobní, mé – moje, přivlastňovací; nich – oni, osobní; se – se, osobní, zvrtné; nimi – oni, osobní; někoho – někdo, neurčité; kdo – kdo, vztažné; mi – já, osobní; si – si, osobní, zvrtné; něm – on, osobní; svou – svůj, přivlastňovací, kterou – který, vztažné; to – to, ukazovací; nikoho – nikdo, záporné; kým – kdo, vztažné; něco – něco, neurčité; něm – on, osobní; sebou – se, osobní; žádného – žádný, záporné; té – ta, ukazovací; sám – sám, ukazovací
- c) Jana je chytrá. Koza dělá mé, mé.
- d) A. Ano, B. Ano, C. Ne

2. někdo – neurčité, ničí – záporné, my – osobní, ten – ukazovací, jenž – vztažné, kdo – vztažné/tázací, on – osobní, nikdo – záporné, nějaký – neurčité, ta – ukazovací, já – osobní, váš – přivlastňovací, máloco – neurčité, kterýkoli – neurčité, který – vztažné/tázací, tato – ukazovací, ona – osobní, lečjaký – neurčité, nic – záporné, kdosi – neurčité, co – vztažné/tázací, oni – osobní, se – osobní, lecco – neurčité, jakákoli – neurčité, jejich – osobní
3. vašemu – váš, přivlastňovací; mně – já, osobní; kohokoli – kdokoli, neurčité; tomu – ten/to, ukazovací; mému – můj, přivlastňovací; něčeho – něco, neurčité; nás – my, osobní; vám – vy, osobní; kým – kdo, tázací/vztažné; o čem – co, tázací/vztažné; k nim – oni/ony/ona, osobní; tvému – tvůj, přivlastňovací; něho – on, osobní; ní – ona, osobní; vašim – váš, přivlastňovací; té – ta, ukazovací; tobě – ty, osobní; komu – kdo, tázací/vztažné; vás – vy, osobní; mnou – já, osobní; sebe – se, osobní; leččím – lecco, neurčité; někoho – někdo, neurčité; našeho – náš, přivlastňovací; jejím – její, přivlastňovací; o nikom – nikdo, záporné; mým – moje, přivlastňovací; námi – my, osobní; samým – sám, ukazovací
4. Karel si mne (5) ruce, protože jí (5) snědl svačinu. Koza dělá mé, mé (10). Je (5) tu i má (3) sestra Eva. Tu (3) kytku jí (3) dal Honza. Malý Petr ničí (5) bábovky ostatním dětem a směje se (3) tomu. To jsou ti chlapci, již (3) vás provedou po Praze.
Mne (3) se to netýká. Honza jí (5) svačinu. To je mé (3) auto. Potkal je (3). Eva má (5) hodně práce. Zůstaň tu (6) chvíli. To není ničí (3). Potkal se se (7) Silvou. Již (6) je to hotovo.
5. někdo (3), někam (6), někdy (6), něco (3), co (3), kdesi (6), kdosi (3), kdysi (6), málokde (6), máloco (3), jakýkoli (3), jakkoli (6), nikdo (3), nikde (6), nějaký (3), nijak (6), nijaká (3), nějak (6), tak (6), takový (3), nikam (6), čísi (3), nikdy (6)
6. Když mě uviděl před divadlem, hned ke mně přišel a požádal mě, abych ke mně v neděli pozval i Evu. Mně se to moc nelíbilo, ale nakonec mě přemluvil. Pro mě, za mě, ať tedy přijde, když mě chce vidět, napadlo mě. Potěšilo mě, že pro mě měl připravený dárek. Pohladil mě po vlasech a přečetl mně báseň, kterou napsal jen pro mě. Nepoznal na mně, že mě jeho dárek dojal.

7. a)

	mě	mně		mě	mně
bavili se o mně		L	vzpomněl si na mě	B	
pořád na mě ukazoval	E		dal mně radu		Y
ukaz mně to na mapě		H	už o mně slyšel		H
seznámil mě s rodiči	Č		odešel ode mě	O	
pomlouval mě	Í		měl mě v hrsti	N	
koupil mně kytici růží		N	lezl mně na nervy		O
strachoval se o mě	E		ušila na mě boudu	S	
Eva mně lhala		Ž	přinesl by mně modré z nebe		I
koukal se na mě	A		díval se na mě skrz prsty	L	

Tajenka: Proč kovboj jezdí na koni? Protože je to lehčí než, aby ho nosil.

7. b Měl mě v hrsti (Měl mě v moci. Ovládal mě); Lezl mi na nervy. (Rozčiloval mě.); Ušil na mě boudu. (Nachystal na mě léčku); Přinesl mi modré z nebe. (Vše by pro mě udělal.); Díval se na mě skrz prsty. (Prohlížel si mě povýšeně.)

8. Pohni sebou, ať stihneme začátek. Jirka si vzal s sebou do Prahy mapu. Nevěděl si rady sám se sebou. Nekruť sebou před zrcadlem, taky se potřebuji upravit. Nevrt' sebou. Nachystej mně s sebou nějaké jídlo a pití. Přibalte si s sebou pláštěnku. Vezmi si s sebou plavky. Kapr sebou na břehu házel. Bratr nás s sebou brával na lyže. Do kufru jsem si s sebou zabalila i večerní šaty. Petře, hod' sebou. Vzal nás s sebou na tenis. Babička nám s sebou zabalila něco na zub. Trhla sebou, když učitel začal zkoušet. Vzal si s sebou nový spacák.
9. Mí spolužáci mi pomohli s doháněním látky. S tvými trenéry se znám. Vy mi neporoučejte! My s nimi nemluvíme, ale s vámi ano. Vše nejlepší k tvým narozeninám. Bavili jsme se s nimi o tvých dětech. Tví rodiče jsou milí lidé. Nechtěl bych se s vámi bavit o svých problémech. Přinesl mi encyklopedii bylin.
10. Pozval jsem ji na neděli na naši chalupu. Řekla, že si jí moc váží. Koupil jí lístky na koncert. Natrhal jsem jí kopretiny na zahrádce u naší babičky. Viděl jsem ji před naší školou. K naší tetě jsem ji nevzal. Odevzdej jí ten referát. Budeme jí to muset vysvětlit. Moc ji mrzelo, že jsem si na ni neudělal čas. V naší třídě máme nový počítač. Musím tě seznámit s naší Radkou. Naši sousedé ti vše vysvětlí. Určitě ji přived'.
11. Chtěl o tom říct svým spolužákům. Zajímalo to i moje/mé spolužáky. Připrav si svoje/své vystoupení, na mém se nemusíš podílet. Mým kamarádům se nelíbilo, že jsem nedodržel svůj slib. O mém otci a jeho výzkumu byl natočen krátký dokument. O své matce se nikdy příliš nebavil. Půjčím ti svoje/své zápisky. Svoji/Svou práci si zálohuji. Pomáhal mi s mým úkolem, svůj už měl hotový. Petr napsal jen svůj referát, na můj mu nezbyl čas. Okouzlit ji můj bratr. Svůj deník měla pečlivě schovaný. Jirka nemůže být můj syn. Svůj zájem o ni nedával příliš najevo.
12. a) 1) těm – osobní, kdo – vztažné, ji – osobní; 2) nikdo – záporné, nic – záporné, té – ukazovací, ně – osobní; 3) nám – osobní, co – vztažné, se – osobní; 4) se – osobní, ní – osobní; 5) sama – ukazovací

- b) 1) cibule; 2) ryba; 3) mráz; 4) sekera/pila; 5) jehla
13. Ti (ukazovací) tví trenéři za moc nestojí, dám ti (osobní) kontakt na lepší. Ty (osobní) chytáš za tým Brna? Nejdou ti (osobní) ty (ukazovací) rovnice se zlomky. Ti (ukazovací) tví kamarádi ti (osobní) asi bohužel nepomůžou. Ty (osobní) se bát nemusíš, že by ti (osobní) chyběly peníze na ty (ukazovací) chrániče, rodiče ti (osobní) je určitě koupí. Ty (osobní) se o ty (ukazovací) poukazy nestarej, dám ti (osobní) je včas.
14. Jeho (osobní) se bát nemusíš. Jeho (přivlastňovací) názory se neříd'. Jeho (osobní) tvoje poznámky urážely. Jeho (přivlastňovací) oblečení bylo špinavé. Jeho (přivlastňovací) snažení bylo odměněno. Jeho (osobní) se to týkalo jen zčásti. Jeho (osobní) jsi mile překvapila.
15. Potkal jsem Petra se (7) Silvou, kteří se (3) právě vraceli z divadla. Svěřoval se (3) mi se (7) svými starostmi. Se (7) složitými slovními úlohami se (3) za mnou nestavuj. Bránila se (3), ale nakonec se (7) změnami souhlasila. Petra se (3) rozhodla, že si dá chleba se (7) sádlem. Pozdravila se (3) se (7) svou soupeřkou a usmála se (3) na ni. Se (7) zájmem sledovala průběh představení. Petr se (3) neozval.
16. a) Znal jsem ho i jeho názory. Seznámil jsem se s nimi i jejich dětmi. Líbilo se mi jejich řešení, se kterým přišli sami. Oznámila mu, že je s jeho referátem nespokojená. Požádala jsem přátele o jejich souhlas. Popřála kolegovi mnoho úspěchů v jeho soukromém životě. Z jejich řečí jsem poznala, že si nepadli do oka. Zaléval jsem jejich zahradu, když byli na dovolené.
b) Neudělali na sebe dojem.
17. Pozval jsem svoje kamarádky, ale jejich sourozence ne. Z jejich pohybů bylo zřejmé, že se umí vcítit do hudby. Sestry mají malé brusle, proto si jejich brusle nemůžu půjčit. Potkala jsem Evu, Hanu i jejich otce. Překvapila jsem je i jejich přátele svou nabídkou. Z jejich řečí bylo poznat, že Marie nemá zájem. Jeho sestry byly na soustředění, proto jsem se staral o jejich psy. Potkal je i jejich matku.

B. Zájmeno jenž

1. a) Počátky křesťanství na našem území
Prvním historicky doloženým panovníkem Velké Moravy byl Mojmír I., který –1. pád, jedn. č., rod mužský životný se stal zakladatelem rodu Mojmírovců. Za jeho vlády pronikalo na Moravu křesťanství, které – 1. pád, jedn. č., střední rod jako církevní jazyk používalo latinu. Prostí lidé však zůstávali věrni svým božstvům, kterým – 3. pád, množ. č., střední rod. říkáme pohanská. Po Mojmírově smrti převzal vládu jeho synovec Rastislav, který – 1. pád, jedn. č., mužský životný rod navázal na

úspěchy svého strýce. Snažil se, aby křesťanství, které – 1. pád, jedn. č., střední rod se rychle šířilo, převzal i prostý lid. Vyslal proto poselstvo k byzantskému císaři a požádal ho o „učitele“, který – 1. pád, jedn. č., mužský životný rod by na Velké Moravě kázal víru ve srozumitelném jazyce. Na Velkou Moravu pak z byzantské říše přišli dva bratři, kteří – 1. pád, množ. č., mužský životný rod zde šířili křesťanství ve slovanské řeči. Víte, jak se jmenovali?

b) Počátky křesťanství na našem území

Prvním historicky doloženým panovníkem Velké Moravy byl Mojmír I., který – jenž se stal zakladatelem rodu Mojmírovců. Za jeho vlády pronikalo na Moravu křesťanství, které – jež jako církevní jazyk používalo latinu. Prostí lidé však zůstávali věrni svým božstvům, kterým – jimž říkáme pohanská. Po Mojmírově smrti převzal vládu jeho synovec Rastislav, který – jenž navázal na úspěchy svého strýce. Snažil se, aby křesťanství, které – jež se rychle šířilo, převzal i prostý lid. Vyslal proto poselstvo k byzantskému císaři a požádal ho o „učitele“, který – jenž by na Velké Moravě kázal víru ve srozumitelném jazyce. Na Velkou Moravu pak z byzantské říše přišli dva bratři, kteří – již zde šířili křesťanství ve slovanské řeči. Víte, jak se jmenovali?

2. 1. Po předložkách je ve tvarech zájmena jenž na začátku písmeno n-. 2. Ano, ale jen ve 4. pádě jednotného čísla. 3. Pro všechny kromě 4. pádu. 4. V 1. pádě množného čísla jsou pro všechny rody 2 různé tvary. 5. Ve 2., 3., 4., 6., a 7. pádu jsou shodné tvary pro všechny rody.
3. a) Potkal jsem Petra, s nímž jsem chodil do školky. Ta dívka, o níž jsem mluvil, se jmenuje Eva. Ten příklad, k němuž jsme se vraceli, byl náročný. Ta kniha, v níž najdeš zajímavosti o panovnících, není vůbec drahá. To je ten článek, bez něhož bych tu práci nedokončil. To jsou lidé, bez nichž by tu hříště nikdy nebylo. To jsou ženy, s nimiž jsem spolupracoval na tom projektu. Dívky, o nichž byl článek, jsou moje žákyně. Dres, v němž odehrál finálový zápas, má pečlivě schovaný. Představení, o němž se bavíme, byla jeho nejlepší. Písnička, s níž získala srdce posluchačů, se jí zpočátku nelíbila. Autor, o němž ti budu vyprávět, se narodil v Brně. Ta paní, k níž chodím každé úterý, je moje léčitelka.
b) Jídlo, jež zůstalo na stole, jsme vyhodili. Koupil si oblek, v němž chodí na jednání. Chtěl bych znovu potkat tu dívku, již jsem viděl včera. Ten člověk, s nímž jsme se potkali, byl náš ředitel. Vyprávěl mi o hokejovém zápase, v němž jsme porazili Spartu. Ta dívka, pro niž jsem se trápil, za to nestála. Svíjel se v bolestech, jež neustupovaly. Představil nám dívku, již požádal o ruku. To jsou ty šaty, jež mi koupil můj muž k narozeninám. Ukaž mi ty časopisy, z nichž jsi čerpal informace. Jsou to ti lékaři, již mi zachránili život.
4. a) 1. panovník, s nímž je spojena bratrovražda – Boleslav; 2. muž, jenž je hlavou katolické církve – papež; 3. věrozvěstové, již přišli roku 863 na Moravu; 4. symbol, jež používají křesťané – kříž; 5. město, v němž byl zabit svatý Václav – Stará Boleslav; 6. francký kupec, jemuž věříme za porážku Avárů – Sámó; 7. kníže, za jehož vlády byla Velká Morava největší – Svatopluk; 8. říše, již vládl Karel Veliký – Francká; písmo, jež se používalo na Velké Moravě – hlaholice; 9. jazyk, jenž se používal na Velké Moravě – hlaholice; 10. kněžna, již nechala zabít Drahomíra – Ludmila
b) Tajenka: Velká Morava

5. a) D. „Ale na to už jsi jistě zapoměla, že jsem se tenkrát hroznou silou (i silou) utrhł ze řetězu a skočil mu po nohavici.“ „Ale nezapoměla, Broku, vždyť si tou nohavicí hospodář každý den leští svoje boty.“
E. Pes Brok a kočka Micka se neměli přes den naoko rádi. On na ni štěkal a ona na něho prskala, aby si nějací lidé neřekli, že jsou divní, ale v noci, když vesnice spala, si přátelsky povídali.
b) E.; B.; F.; C.; A.; D
c) A. Ne; B. Ano; C. Ano; D. Ano; E. Ne; F. Ano; G. Ano
d) tom – ukazovací, mně – osobní, nás – osobní, se – osobní, já – osobní; si – osobní, tom – ukazovací, všem – neurčitě, toho – ukazovací, který – vztahné, náš – přivlastňovací
; MEDO vysvětlit "Co já jsem pochytila myši" – co není zájmeno, ale částice uvozující zvolací větu
e) jedné – základní, určitá; světě – hrad; noci – kost; Micka – žena; hospodářství – stavení; myši – kost; záznamy – hrad
f) celým – tvrdé; taneční – měkké
g) tenkrát – tehdy, hroznou – příšernou, skočil – vrhl se, každý den – denně, leští – čistí
h) My též často přemýšlíme o světech.

C. Test – zájmena

1. ten – osobní, něco – neurčité, vy – osobní, můj – přivlastňovací, jenž – vztažné, ničí – záporné, kdosi – neurčité
2. nám – my, kom – kdo, ním – on/ono, tebe – ty, vašeho – váš
3. Po práci na mě počkal, koupil mně kytici růží a pozval mě na výlet. Řekl, že mě má rád, a požádal mě o ruku.
4. Pozvali i naši babičku. Každý si jí váží. Sousedé tvrdí, že buchty naší babičky jsou nejlepší. Proto pro ni připravili dárečky. Chtěli jí udělat radost.
5. Když jí Petr řekl, že ji chce vzít s sebou na výlet, strašně sebou trhla. Musela sebou mrsknout, aby stihli vlak. Do batůžku si s sebou, to se rozumí samo sebou, nabalila jen to nejnnutnější.
6. My jsme se s nimi bavili jen krátce. Tvrdili mi, že vy tam s námi nepůjdete. Teď už vím, že mi lhali. A proto se jim se svými problémy nesvěřuji. Jen mí skuteční přátelé vědí o mých starostech.
7. Ti (ukazovací) chlupci ti (osobní) neporadí, jen se ti (osobní) budou smát. Ty (osobní) se jí nesměj, že ty (ukazovací) příklady nevyřešila.
8. někdo, ničí, nějaký, málokdo, takový, cosi
9. Se (7) sestrou jí (3) pomohli vyřešit tu (3) úlohu z algebry. To je (5) pro nás velká neznámá.
10. c) pouze zájmenem

4. ČÍSLOVKY

A. Číslovky – opakování

1. a) Z mýtů Jižní Ameriky
Dlouho čtyři nejmocnější bohové přemýšleli, jak by vytvořili páté a nejlepší slunce, jenže nemohli na nic kloudného připadnout. Až se podruhé sešli k poradě na posvátném místě Teotivakanu, a tentokrát přizvali i své méně mocné druhy, takže jich tu sedělo rovných devět set devadesát devět. Bylo to věru mohutné shromáždění, na kterém vzniklo i několikero nápadů, nakonec se však všichni shodli: Jeden se musí obětovat – skočí do ohně a plameny ho vynesou jako zářivý kotouč na oblohu. Nikomu se do toho nechťelo, třebaže opravdové bohy oheň nepálí. Až se ozval Tesiztekatl: „Já budu svítit na zemi a uvidíte, jak dobře.“ Ostatní si oddychli, že ta úloha nepřipadla právě jim. Přesto se na sebe tázavě podívali. Tesiztekatl je totiž známý mluvka a chvastoun.
- b) čtyři – určitá, základní; páté – určitá, řadová; devět set devadesát devět – určitá, základní; několikero – neurčitá, druhová; jeden – určitá, základní
- c) nejmocnější – jarní, nejlepší – jarní
- d) A. Ano; B. Ano; C. Ne

2. a) oboje – druhová, určitá; devatery – druhová, určitá; deset – základní, určitá; sedmý – řadová, určitá; tolikrát – násobná, neurčitá; osmery – druhová, určitá; mnohonásobný – násobná, neurčitá; několikery – druhová, neurčitá; oba – základní, určitá; málo – základní, neurčitá; dvanáctý – řadová, určitá; tolikátý – řadová, neurčitá; kolik – základní, neurčitá; stý – řadová, určitá; sedminásobný – násobná, určitá; stokrát – násobná, určitá; první – řadová, určitá;
- b)

základní	řadová	druhová	násobná
dva	druhý	dvoje	dvakrát, dvojnásobný
tři	třetí	troje	tříkrát, trojnásobný
čtyři	čtvrtý	čtvery	čtyřikrát, čtyřnásobný
pět	pátý	patery	pětkrát, pětínásobný
3. třetí – řadová, určitá; trojí – druhová, určitá; troje – druhová, určitá; trojnásobný – násobná, určitá; třemi – základní, určitá; třikrát – násobná, určitá; málo – základní, neurčitá; moc – základní, neurčitá; první – řadová, určitá; několik – základní, neurčitá; kolik – základní, neurčitá; málokdy – násobná, neurčitá; tolik – základní, neurčitá
4. V tom vedru Háňa asi půjde k rybníku. druhá – mladý. V neděli pojedou do Semil i Ondrušek. milion – hrad. Na posed mým kamarádům zakázali vylézt. sedmý – mladý. Pověš to na věšák v předsíni. sto – město. Počty řidič musí také umět. čtyři – kost. Eda se utře tímto ručníkem. třetí – jarní. Dnes je den blbec. jeden – ten .

5. a) Číslo šestnáct je dělitelné dvěma a čtyřmi, ale ne třemi. V kině jsem se potkal se dvěma chlapci a čtyřmi dívkami ze třídy. Z obou jejich vystoupení bylo vidět, že je začátečnice. Stýkám se s oběma dvěma sestřenicemi. Od dvou do čtyř/čtyřech hodin mám balet. Dej to k těm dvěma vázičkám a třem soškám do vitríny.
b) Pět bez dvou je stejné jako sedm bez čtyř/čtyřech a šest bez tří/třech. Snažila se dobře vycházet s oběma dvěma manželovými bratry i s jeho čtyřmi sestrami. Vraťme se k neznámějším dvěma pochořím a třem řekám na Slovensku. Promluví si o tom mezi čtyřma očima. Řekla nám o dvou předních malířích a čtyřech spisovatelích z první republiky. Seznámil Evu s oběma dvěma svými sestrami. Přidáš-li ke čtyřem jablkům dvě, kolik jich pak bude?

UČEBNICE

str. 30

6. a) Jeden – základní, určitá; za osmnáct – základní, určitá; druhý – řadová, určitá; bez dvou – základní, určitá; za dvacet – základní, určitá; Ve dvou – základní, určitá; se to lépe táhne. Když se dva – základní, určitá; perou, třetí – řadová, určitá; se směje. Stokrát – násobná, určitá; opakovaná lež, se stává pravdou. Kolik – základní, neurčitá; řečí umíš, tolikrát – násobná, neurčitá; jsi člověkem. Kolik – základní, neurčitá; hlav, tolik – základní, neurčitá; rozumu. Mnoho – základní, neurčitá; psů – zájcová smrt. Kdo rychle dává, dvakrát – násobná, určitá; dává.
b) Podle vzorů přídavných jmen – mladý a jarní.
7. a) Československo vzniklo dne 28. 10. 1918 a jeho 1. prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk. Václav IV. byl 3. Lucemburk na českém trůnu, zemřel roku 1419 během 1. pražské defenestrace. 8 chlapců ze 3. třídy opsalo všech 5 vět ze 2. cvičení na straně 15 bezchybně. Přijeli jsme na sraz po 7. hodině, i když byl odjezd plánován až na 8 hodin. Sestra měří 130 cm a váží 30 kg. Za úkol měli 3 příklady ze cvičení 3 na 5. straně. Ke 2 čtyřkám z českého jazyka jí dnes přibyly ještě 2 pětky. Městem Jindřichův Hradec prochází 15. poledník, celkem máme 360 poledníků. Prázdniny většinou začínají 30/6 po rozdělení vysvědčení.
b) První vyučovací hodina začíná v 8 hodin a končí krátce před 9. hodinou. Pouze 3 děti z 5. třídy vypočítaly 3 příklady ze cvičení 5 na 22. straně. Ve dnech 7. až 23. února 2014 se v ruské Soči uskutečnila XXII. zimní olympijské hry. Jan Amos Komenský žil převážně v 17. století, i když se narodil 28/3 1592 v Přerově. Vlak odjíždí z nástupiště 5 v 9 hodin, v Praze budeme po 12. hodině. Koupila jsem 3 kila hrušek na 3. stánku na náměstí. Do 5. oddílu se letos přihlásilo 6 nových chlapců ze 2. třídy. Daniela doběhla na 1. místě z 56 závodnic v běhu na 1500 metrů. Na 3. kilometru zrychlila a po 4 kilometrech měla obrovský náskok.

UČEBNICE

str. 31

8. a) Vyřešil i příklad 2 bez chyby. Vyberte podstatné informace z odstavce 3 dole. Nastudoval celou kapitolu 5 o savcích. Koupili jsme si lístky do řady 4 v přízemí.
b) Na 5. řádce jsi nechal chybu. Děti z 2. oddělení chodí v úterý do knihovny. Z 5. koleje právě odjíždí vlak. Platil u 4. pokladny, kde byla hezká prodavačka. Na 5. straně je nádherný obrázek.
9. K třiceti čtyřem závěrečným pracím nemám výhrady, ale s dvaceti dvěma pracemi spokojen nejsem. Vypočítal jsem ten pracovní sešit s dvěma sty třiceti čtyřmi příklady za měsíc. Vyprávěl o všech sto padesáti třech rostlinách na svém pozemku. Kdo vládl českým zemím před devíti sty dvaceti třemi lety? Sehnala podpisy od dvou set čtyřiceti tří/dvou set čtyřiceti třech obyvatel.
10. a) Pod naší čtvrtí (1) vede tunel. Skončili jsme čtvrtí (4). Jirka čtvrtí (5) borůvkový koláč. S (7) trojí (4) náповědou nepočítej. Jana se strojí (5). Vyhráli jsme o (7) tři (4) branky. Otří (5) si pot z čela. Oslavil stou (4) branku v NHL. S (7) tou (3) dívkou se nikdo nebavil.
b) Jednou (6) možná vyhraješ. Přišel domů jen s jednou botou (4). Tři (5) o sebe oblázkou, možná se objeví plamínek. Přijeli všichni tři (4). Pět (5) lidové písně v hudební výchově by mě nebavilo. Je pět (4) hodin.
11. a) Václav III. je někdy označován jako trojí král. Bývá znázorňován se třemi královskými korunami, zatímco jeho otec Václav II. je znázorňován pouze se dvěma. Václav III. byl posledním Přemyslovcem na českém trůnu. Byl zabit za zvláštních okolností 4. 8. 1306 v Olomouci. Jeho vrah je dodnes neznámý.
b) III. – řadová, určitá; trojí – druhová, určitá; třemi – základní, určitá; II. – řadová, určitá; dvěma – základní, určitá; třetí – řadová, určitá; 4. – řadová, určitá; 8. – řadová, určitá; 1306 – základní, určitá; III. – jarní, trojí – jarní, třemi – kost
e) posledním – jarní, českém – mladý, zvláštních – jarní, neznámý – mladý
f) král – muž, otec – muž, trůnu – hrad, Olomouci – píseň
g) Václav III., protože má na hlavě tři horuny.

1. a) C. Vítr zahnal Odysseovy lodě k cizímu břehu. Řekové se v boji zmocnili města Ismaru. Neposlouchali však Odysseovy rady, aby se ihned vydali na další cestu.
D. Už několikrát se stalo, že hloupý spor skončil válkou. Nejinak tomu bylo, když se tři bohyně přely o to, která je nejkrásnější. Deset let trvala trojská válka a mnoho hrdinů v ní padlo.
- b) 1.D; 2.A; 3.C; 4.E; 5.B
- c) A. Ano; B. Ano; C. Ano; D. Ano; E. Ne; F. Ano
- d) dvanácti – základní, určitá; několikery – druhová, neurčitá; tolik – základní, neurčitá; kolik – základní, neurčitá; druhého – řadová, určitá; několikrát – násobná, neurčitá; tři – základní, určitá; deset – základní, určitá; mnoho – základní, neurčitá
- e) během (7), zjara (6), Odysseovy (2), ihned (6), když (8), o (7), to (3), která (3), je (5),
- f) svými – přivlastňovací, někoho – osobní
- g) listí
- h) Odysseovy – 4. pád, množné číslo, ženský rod; cizímu – 3. pád, jednotné číslo, mužský rod neživotný; Odysseovy – 4. pád, množné číslo, ženský rod; další – 4. pád, jednotné číslo, ženský rod
- i) nejkrásnější – jarní
- j) zmožené – 4. pád, množné číslo, mužský životný rod, vzor mladý; pitím – 7. pád, jednotné číslo, střední rod, vzor stavení; cizímu – 3. pád, jednotné číslo, mužský neživotný rod, vzor jarní; neposlouchali – 3. osoba, množné číslo, způsob oznamovací, čas minulý
- k) je nejkrásnější

B. Test – číslovky

1. a) tříletý, mnoho, mnohokrát, máloco, nic, hodně – 2
b) dvoje, poslední, osmina, moc, dvojka, trojí – 3
c) něco, všichni, několikrát, kolik, dvojité, trojnásobný – 3
d) každý, tolik, osmý, několik, mnohonásobný, málokdo – 4
2. c) Číslovka čtyři se skloňuje podle vzoru stroj; správně kost
3. oboje – určitá, druhová; dvojnásobný – určitá, násobná; stý – určitá, řadová; tolikrát – neurčitá, násobná; desátý – určitá, řadová; málo – neurčitá, základní
4. b) Pět bez dvou je stejně jako sedm bez čtyř/čtyřech.
5. b) před dvěma tisíci lety
6. c) se dvěma bratry a třemi sestrami
7. b) koš s oběma proutěnými uchy

5. SLOVESA

A. Slovesa – opakování

1. a) Co víme a nevíme o svatém Vojtěchovi?
Za vlády Boleslava II. byli roku 995 vyvražděni Slavníkovci, mocný rod v Čechách. Jedním z mužů, kteří běsnění na hradišti v Libici přežili, byl biskup Vojtěch, který opustil českou zemi pro neshody s Boleslavem II. Kdybyste byli Boleslavem II., asi by se vám také nelíbilo, kdyby biskup kritizoval vaše mnohoženství a obchodování s otroky. A kde byste Vojtěcha našli po odchodu z Čech? Působil jako misionář v Prusku, pohané ho ale zabili, protože podle pověsti skácel pohanské posvátné duby. Jeho ostatky od Prusů koupil polský král Boleslav Chrabrý a uložil je v Hnězdně. Hnězdno vyplenil český kníže Břetislav a ostatky svatého Vojtěcha odvezl do Čech. Poláci ale tvrdí, že si omylem odvezl ostatky jiného světce.
- b) víme – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas; kdybyste byli – 2. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob přítomný; by se nelíbilo – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob přítomný; kdyby kritizoval – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob přítomný; byste našli – 2. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob přítomný; tvrdí – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas
- c) Infinitiv chybí; Infinitiv je neurčitý slovesný tvar zakončený na -t nebo -ci
- d) A. Ano; B. Ne; C. Ano

2. Potřeboval bych se s ním seznámit. Chci o tom něco vědět. Budeme na to dávat větší pozor. Musím se ti svěřit se svými pocity. Dokázal bych o tom mluvit celé hodiny. Mohu se k vám připojit na pražském nádraží? Včera jsem se začal učit slovíčka do angličtiny. Rozhodla se mi pomoci s tím úkolem.
3. a) Proč by ses vmlouval? – oznamovací; Zeptej se ho! – rozkazovací; Rozkazoval nám. – oznamovací; Měl by ses umýt. – podmiňovací; Už ses ho ptal? – oznamovací; Rád by nám rozkazoval. – podmiňovací; Kdy sis umyl ruce? – oznamovací; Nevymlouvej se pořád! – rozkazovací; Zeptal bych se ho. – podmiňovací; Kdo by otevřel okno? – podmiňovací; Mlčte chvíli! – rozkazovací; Kdo to přečte? – oznamovací
b) rozkazovací, podmiňovací
4. a) My bychom ti poradili, kdybychom věděli, že o to máš zájem. Ty bys jí určitě pomohl, kdybys věděl, že tomu nerozumí. Vy byste ji doprovodili do divadla, kdybyste věděli, že se v Praze nevyzná. Oni by ji do ničeho nenutili, kdyby věděli, že je nemocná. Ty by ses k nám přidal, kdybys věděl, že pojedeme na výlet. Ty bys mu půjčil svoje kolo, kdybys věděl, že ho nebudeš potřebovat.
b) My bychom ti byli poradili, kdybychom byli věděli, že o to máš zájem. Ty bys jí byl určitě pomohl, kdybys byl věděl, že tomu nerozumí. Vy byste ji byli doprovodili do divadla, kdybyste byli věděli, že se v Praze nevyzná. Oni by ji byli do ničeho nenutili, kdyby byli věděli, že je nemocná. Ty by ses byl k nám přidal, kdybys byl věděl, že pojedeme na výlet. Ty bys mu byl půjčil svoje kolo, kdybys byl věděl, že ho nebudeš potřebovat.
5. Přijedu v neděli. – jednoduchý; Musíš mu to říct. – musíš – jednoduchý, říct – jednoduchý; Přijeli včera v noci. – složený; Brzy ti zavolám. – jednoduchý; Nejráději čtu časopisy. – jednoduchý; Nemůžu ti to říct. – nemůžu – jednoduchý, říct – jednoduchý; Chtěl bych ti pomoci. – chtěl bych – složený, pomoci – jednoduchý; Budu se víc hlásit. – složený; Učitel začal zkoušet. začal – složený, zkoušet – jednoduchý.
6. Popros Evu o bližší vysvětlení. Najez se pořádně, ať nemáš hlad. Neuraz se, je to jenom vtip. Ukaž mi na mapě Portoriko. Pověz mi všechny detaily. Nepokaz nám naše vystoupení, nauč se pořádně svůj text. Zavaž si tkaničky, ať neupadneš. Nahlas Evě, pro koho má objednat oběd. Vyřeš s ním, jak se dostane do Prahy. Nařež dříví, abychom měli čím topit. Uhas důkladně zbylé uhlíky. Pověs si tašku na věšák.
7. Sousedovy dcery si stěžovaly, že se na ně maminka s babičkou zlobí. Maminku s babičkou trápí, že sousedovy dcery pošlapaly květinové záhony. Nakonec se sousedovy dcery rozhodly, že koupí nové sazenice. Maminka ani babička se už nezlobí. Důležité je si své chyby uvědomit a napravit je.

B. Slovesný rod

1. a) Svatý Václav
Svatý Václav (907–935) byl českým knížetem. Je považován za hlavního patrona České země. Připomeňme si některé důležité informace z jeho života. Václav byl podle legend vládcem zbožným, laskavým a spravedlivým, dbal na to, aby se důstojně slavily všechny křesťanské svátky. Aby zajistil klid v zemi, rozhodl se Václav platit východofrancké říši poplatek za mír. To se nelíbilo jeho bratru Boleslavovi. Roku 935 pozval Boleslav bratra na své sídlo do Staré Boleslavi. Václav se zde zúčastnil bratrovy hostiny, přestože byl jedním z přátel varován. Druhý den ráno se vydal do tamějšího kostela. Podle legend byl zavražděn cestou na mši u dveří kostela členy Boleslavovy družiny.
b) ve všech případech se týká o slovesný rod trpný; je považován – opisný tvar trpný, se slavily – trpný rod vyjádřený zvrtnou podobou slovesa, byl varován – opisný tvar trpný, byl zavražděn – opisný tvar trpný
c) platit
d) A. Ne; B. Ne; C. Ano; D. Ano; E. Ne

2. a) např. byl zalit, bylo pověšeno, byl opraven, byla přečtena, byl omluven, byla uvařena, byl připraven, byl vypočítán, byl vyměněn, byla vyžehlena, bylo spáleno, byly odneseny, byl koupen, byl nakreslen, je nakrájen, bylo zastaveno, byla chycena, byl vyčištěn, byl uklizen
b) Záhony byly zality. Prádlo bylo pověšeno. Úkoly už jsou opraveny. Kniha byla přečtena Bětkou. Honza byl omluven z vyučování. Smlouva byla uzavřena. K bědu byl připraven losos. Příklad byl vypočítán snadno. Zámek už byl vyměněn. Košile byla pěkně vyžehlena. Všechno dříví bylo spáleno. Krabice byly odneseny.

Dům byl koupen tatínkem. Obraz byl nakreslen malířem. Chléb k svačině je už nakrájen. Auto bylo zastaveno policií. Myš byla chycena do pasti. Sklep byl vyčistěn od nečistot. Pokoj byl uklizen.

3. Jan Hus byl upálen v Kostnici. Hrad Karštejn byl postaven za vlády Karla IV. Národní divadlo bylo postaveno v Praze. Kniha Babička byla napsána Boženou Němcovou.
4. a) Kuře upekla maminka. – činný; Našeho tatínka rozzlobil Jirka svými připomínkami. – činný; Slavnostní nedělní oběd byl připraven s velkou péčí naší maminkou. – trpný; Ty nové kalhoty jsou roztrženy. – trpný; Opravili jsme si známku z dějepisu. – činný; Petr byl zkoušen ze zeměpisu. – trpný; Libuši zkomponoval Bedřich Smetana. – činný; Ta skladba je nahrána symfonickým orchestrem. – trpný; Dědeček opravil plot. – činný; Bábovka byla upečena za čtyřicet minut. – trpný; Příští víkend bude zaveden zimní čas. – trpný; Hodně se o tom mluví. – trpný
b) Kuře bylo upečeno maminkou. Náš tatínek byl rozzloben Jirkou. Maminka připravila slavnostní oběd. Roztrhl jsem si nové kalhoty. Znamka z dějepisu už je opravena. Učitel vyzkoušel Petra ze zeměpisu. Libuše byla zkomponována Smetanou. Symfonický orchestr nahrál tu skladbu. Plot byl opraven dědečkem. Upekla jsem bábovku za čtyřicet minut. Příští týden zavedou zimní čas. Hodně o tom mluvili.
5. Jiří z Poděbrad byl zvolen českým králem roku 1458. Dvacet sedm českých pánů bylo popraveno roku 1621 na Staroměstském náměstí. Povinná školní docházka byla zavedena Marií Terezií. Papír a střelný prach byl vynalezen v Číně. Svatý Václav byl zavražděn bratrem Boleslavem. Slavníkovci byli vyvražděni roku 995. Nejznámější pravěká soška u nás byly vyrobeny v Dolních Věstonicích. Národní divadlo bylo otevřeno operou Libuše. Karel IV. byl nazýván Otcem vlasti. Karlova univerzita byla založena roku 1348. Vestfálský mír znamenající konec třicetileté války byl uzavřen roku 1648.
6. Zápas se hraje v pět hodin. – trpný; Určitě se na ten zápas stavím. – činný; Kroje se vyšívají ručně. – trpný; Zastavíme se u vás zítra po obědě. – činný; Nosí se jako páv. – činný; Oblečení se nosí čistě a vyprané. – trpný; Setkali se u školy. – činný; Dříve se žilo skromněji. – trpný; Na venkovských slavnostech se tančilo a zpívalo. – trpný; Katka se špatně vyspala. – činný; Dříve se spalo na slámě. – trpný; Před jídlem se ruce umývají mýdlem. – trpný; Petr se umývá mýdlem. – činný; Hory se na mapě značí hnědou barvou. – trpný; Hory značíme hnědou barvou. – činný; Petra se učesala tím hřebenem ode mě. – činný; Ovoce se česá zralé. – trpný

7. Jirka si koupil kolo. A; Ovoce se před jídlem umývá. N; Jahody byly zalaty. Í; Talířek byl rozbit. Č; Sukně byla vyžehlena. N; Tatínek přesolil polévku. O; Maso bylo nakrájeno. K; Vrátili jsme se včas. V; Státní svátky se píšou s velkým písmenem. I; Znamky podepsala máma. T; Domácí úkol vypracoval Jan. I; Zboží je objednáno. N; Rybník je na zimu vypuštěn. I; Text je vtištěn kurzivou. F; Chyby byly opraveny. N; Petr vysál koberce. I
Tajenka: Infinitiv končí na -t nebo -ci.
8. Jana Lucemburského zabil Angličané u Křesčaku (činný). Univerzita byla založena v Praze Karlem IV. (trpný). Křížáci husity nikdy neporazili (činný). Bitva u Lipan byla svedena husity mezi sebou navzájem (trpný). Stroje v 18. století poháněla pára (činný). Železná ruda je tavena hutníky (trpný). V muzeu budou vystavovat obrazy (činný). Půjčky byly konečně splaceny (trpný). Velryby jsou řazeny mezi savce (trpný). Obtížné úkoly jsou většinou odkládány (trpný). Školu stavěli pět let (činný). Fotografie jsou pořizovány v ateliéru (trpný). Hlavní projektant navrhl změny v plánech (činný). Obraz byl nakreslen na plátno (trpný).
9. byli by pochváleni – 3. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob minulý, trpný rod; je vyroben – 3. osoba, jednotného čísla, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod; je přišit – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod; jsou opraveny – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod; budeme seznámeni – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, trpný rod; přijeli jsme – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod; odpovězte – 2. osoba, množné číslo, rozkazovací způsob, činný rod; byly sečteny – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod; byli byste hráli – 2. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob minulý, činný rod; budeme si užívat – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, činný rod; byl by se zeptal – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob minulý, činný rod; lehni – 2. osoba, jednotné číslo, rozkazovací způsob, činný rod
10. a) Ve středověku bylo založeno mnoho měst. Rozlišujeme města královská, poddanská, věnná a horní. Královská města byla založena panovníkem a panovníkovi připadaly všechny poplatky, které se tady vybíraly. V horních městech se těžily kovy, proto patřila mezi nejbohatší. Ze stříbra se razily mince nebo se z něho zhotovovaly šperky.

- b) bylo založeno – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod; rozlišujeme – 1. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, činný rod; byla založena – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod; připadaly – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod; se vybíraly – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod; se těžily – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod; patřila – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod; se razily – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod; se zhotovovaly – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod
- c) Ve středověku lidé založili mnoho měst. Královská města založil panovník. V horních městech horníci těžili kovy. Ze stříbra vyráběli v mincovnách mince. Šperkaři zhotovovali šperky.
- d) královská – tvrdé, poddanská – tvrdé, věnná – tvrdé, horní – měkké
- e) číslovka: mnoho – základní, neurčitá; zájmena: všechny – neurčité, které – vztažné, se – osobní, něho – osobní
- f) nejbohatší – jarní

C. Test – slovesa

- a) rozloučit; b) stěžovat
- a) rozkazovací; b) oznamovací; c) podmiňovací; d) oznamovací
- b) My bychom ti s tím rádi pomohli.
- a) Hanka se bude snažit o lepší výsledky.
- a) pověs; b) vyhlas; c) jez; d) nepokaz

	osoba	číslo	způsob	čas
četli byste	2.	mn.	pod.p.	—
budeš psát	2.	jed.	ozn.	b.
upekl jsi	2.	jed.	ozn.	m.
souhlasím	1.	jed.	ozn.	p.
dívejte se	2.	jed.	roz.	—

	přát si
2. os., č. j., zp. podm. min.	byl by sis přál
1. os., č. mn., zp. podm. přít.	my bychom si přáli
3. os., č. j., zp. ozn., č. bud.	on si bude přát
2. os., č. mn., zp. ozn., č. min.	vy jste si přáli
2. os., č. jed., zp. rozk.	ty si přej

7. Jirka si koupil novou chalupu.	Č
Nádobí umyl Petr.	Č
Prádlo je vyžehleno.	T
Hory se značí hnědou barvou.	T

Ubrus vyšila naše babička.	Č
Dort byl upečen.	T
Dědeček nasbíral košík hub.	Č
Referát byl napsán anglicky.	T

8. rod činný	rod trpný
Ve fyzice provádíme pokusy.	Pokusy byly prováděny ve fyzice.
Pokryvač opravil střechu.	Střecha byla opravena pokrývačem.
Průvan otevřel obě okna.	Okna byla otevřena průvanem.
Zemědělci zaseli obilí včas.	Obilí bylo zaseto včas.

6. PŘÍSLOVCE

A. Druhy příslovcí

- a) Vody jsme měli málo, nejpozději zítra ráno musíme doplnit zásoby. Po hodině jízdy se před námi najednou otevřelo mohutné údolí, kdysi vytvořené činností vody. Dole tekla řeka, což bylo pro nás moc dobře. Nikde žádný strom, pouze v těsné blízkosti vody byla tráva nápadně zelenější. Klikatící se cesta, po které zřejmě pojedeme, vedla k mostu přes řeku. Nejvíc nás potěšila vesnice ve svahu napravo od řeky. „Tam doplníme vodu a potraviny,“ prohodil Karel naprosto samozřejmě. Sedli jsme do sedel svých strojů a vydali se dolů k řece. Zastavili jsme asi 200 metrů před vesnicí mezi kamennými ohradami pro dobytek. Všechny ohrady byly ale prázdné, některé dokonce úplně rozbořené.
- b) málo – příslovce míry, nejpozději – příslovce času, zítra – příslovce času, ráno – příslovce času, najednou – příslovce času, dole – příslovce místa, moc – příslovce míry, dobře – příslovce způsobu, nikde – příslovce místa, zřejmě – příslovce způsobu, nejvíc – příslovce míry, napravo – příslovce místa, tam – příslovce místa, naprosto – příslovce míry, samozřejmě – příslovce způsobu, dolů – příslovce místa, úplně – příslovce míry

2. Včera (p. času) odpoledne (p. času) jezdil David velice (p. míry) rychle (p. způsobu) venku (p. místa) na kole. Večer (p. času) si tatínek doma (p. místa) podrobně (p. míry) přečetl noviny. Dopoledně (p. času) venku (p. místa) krásně (p. způsobu) svítilo sluníčko. Odpoledne (p. času) hrála Eva doma (p. místa) moc (p. míry) pěkně (p. způsobu) na kytaru.
3. upřímně, soukromě, vědomě, temně, tajemně, jemně, ohromně, soukromě, střídme, dojemně, písemně, samozřejmě, vzájemně, strmě, sebevědomě, zřejmě, náramně, rozumně, příjemně
4. Denně chodil pozdě. Nevěděl, jak se účinně bránit proti komárům. Napoleon u Slavkova slavně zvítězil. Poslal dopis doporučeně. Podepsali jsme oboustranně výhodnou smlouvu. Eda soustavně vyrušoval. Jirka se cítil nevinně. Choval se strojeně. Napoleonova garda bojovala hrdinně. Souhrnně jsme si vše zopakovali. Soudce musí vystupovat nestranně. Ta brož na mě působila bezcenně. Trénink mám jednou týdně. Mluvil plyně anglicky. Měl vůz plně naložený zbožím. Seznámil nás s raně gotickými stavbami. Ze třídy se ozýval tlumeně učitelův výklad. Růže tu kvetou jen planě. Povinně se té výstavy zúčastnila. Nepřekládej to doslovně. Byl nezákonně držen ve vazbě.
5. a) Podařilo se mi zaparkovat blízko (6). Podařilo se mi zaparkovat blízko (7) centra. Denně chodil kolem (6). Denně chodil kolem (7) našeho domu. Stál úplně mimo (6). Stál mimo (7) záběr. Bydlel blízko (7) nás. Bydlel blízko (6). Měl místo uprostřed (7) hlediště. Měl místo uprostřed (6). Potřetí (6) to už nezkoušej. Po (7) třetí (4) jízde ztratila zábrany.
b) Šel okolo (6). Šel okolo (7) kostela. Stál nedaleko (6). Stál nedaleko (7) kostela.

B. Příslovečné spřežky

1. a) Z práce se vracel až potmě. Naši hokejisté do konce zápasu nevyrovnali. Potom se zastavím. Z ticha se ozval výstřel. Vyjed' nahoru výtahem. V tom okamžiku se rozplakala. Na štěstí bys neměl tolik spoléhat. Zpravidla píšeme v tomto slově velké písmeno. Zejména Petr by se nad sebou měl zamyslet. Uměla to jen zčásti. Zvládla to doslova s odřenýma ušima. Mluv nahlas. Vyšlapal na horu Říp. Na večer v Národním divadle nezapomenu.
1. b) Po tmě nastalo svítání. Dokonce vyrovnali. Po tom výletu budu spěchat domů. Bud' zticha. Na horu Sněžku jezdí lanovka. Vtom se rozplakal. Naštěstí se to podařilo. Z pravidla o psaní velkých písmen existuje několik výjimek. Jak ze jména Petr uděláš Petra? Z části švestek budou povídla. Vlož do slova krk písmeno o a vznikne krok. Dávejte si pozor na hlas. Pojď rychle nahoru do 5. patra. Přijdu navečer.
2. Sečti ta dvě čísla dohromady. Skočil do hromady sena. Byli navlas stejní. Na vlas jí dopadlo smítko. Dopoledne půjdeme ven. Do poledne je času dost. Opravdu si ho vážím. Hádali se o pravdu v tom sporu. Potom půjdme ven. Po tom incidentu už ho nenavštívím. Chodil pořád dokola. Do kola se mu dostal prach. Naoko se ke mně choval hezky. Na oko poučival mast.
3. a) Největším štěstím pro cestovatele je, najde-li v cizí zemi to, o čem mnohokrát četl nebo co stokrát někde na fotografii viděl. Užasl jsem, když jsem v Miláně našel Milánský dóm nebo Koloseum v Římě. Je to poněkud příšerný dojem, protože člověk má pocit, že už tu někdy byl nebo že to už jednou nějak zažil, snad ve snu.
3. b) někde, poněkud, už, tu, někdy, jednou, nějak

C. Stupňování příslovcí

1. zajímavě – zajímavěji – nejzajímavěji; usilovně – usilovněji – nejusilovněji; mile – mileji – nejmileji; pozdě – později – nejpozději; tiše – tišeji – nejtíšeji; rychle – rychleji – nejrychleji; hluboko – hlouběji – nejhlouběji; nízko – níže /níž – nejnižší/nejniž; měkce – měkčeji – nejměkčeji; lehce – lehčeji – nejlehčeji; krátce – kratčeji – nejkratčeji; mnoho – více/víc – nejvíce/nejvíc; zle – hůře/hůř – nejhůře/nejhůř
2. a) a) Pavel bydlí blízko, Petr ještě blíž/blíže a já nejbliž/nejbliže. Karel byl na test dobře připraven, Ivan ještě líp/lépe a já nejlíp/ejlépe. Dana přišla z práce brzy, Eva ještě dřív/dříve a já nejdřív/nejdříve. Jirka čte špatně, Ota ještě hůř/hůře a já čtu nejhůř/nejhůře. Pavel se bál a vylezl na strom nízko, Tonda ještě níž/níže a já nejniž/nejniže. Tatínek zabrzdil prudce, maminka ještě prudčeji a já nejprudčeji. David mluvil tiše, Láďík ještě tišeji a já nejtíšeji.
b) Jirka se tu zdrží dlouho, Franta ještě déle a já nejdéle. Radim vystupoval jistě, Eda ještě jistěji a já nejjistěji. Podle Jirky je v Olomouci draho, v Brně ještě draž a v Praze nejdraž. Libor to vyřešil

lehce, Patrik ještě lehčeji a já nejlépeji. Hynek ti přál hodně štěstí, Zdeněk ještě víc/více a já nejvíc/nejvíce. Jakub během dne málo pije, Standa ještě míň/méně a já nejníň/nejméně.

c) David se na recepční sladce usmál, Dan ještě sladčeji a já nejsladčeji. Petr vyšplhal vysoko, Marek ještě výš a já nejvýš. Říša hodil oštěp daleko, Roman ještě dál a já nejdál. Hana tvrdí, že má málo času na učení, Iva ještě méně/míň a já nejméně/nejníň. Aleš chodí plavat rád, Jan ještě raději a já nejraději. Stepi jsou suché krajiny, polopouště jsou sušší a pouště jsou nejsušší.

- b) přídavná jména – suché
- c) 2–4 litry
- d) největší – Sahara, nejsušší – Atacama

7. PŘEDLOŽKY

1. a) Na (6. pád, vlastní předložka) Islandu se nachází asi třicet činných sopek. Vedle (2. pád, nevlastní předložka) nich zde najdeme i rozsáhlé ledovce. Proto se Islandu říká „horká země s (7. pád, vlastní předložka) ledovou tváří“. Na (6. pád, vlastní předložka) Islandu je přibližně 250 geotermálních oblastí, ze (2. pád, vlastní předložka) kterých vyvěrají horké prameny s (7. pád, vlastní předložka) teplotou vody kolem (2. pád, nevlastní předložka) 75 °C.
V (6. pád, vlastní předložka) roce 2010 se k (3. pád, vlastní předložka) životu probudila sopka Eyjafjöll a okolo (2. pád, nevlastní předložka) šesti set obyvatel z (2. pád, vlastní předložka) vesnic vedle (2. pád, nevlastní předložka) sopky muselo být evakuováno. Mrak ze (2. pád, vlastní předložka) sopečného prachu, který vznikl při (6. pád, vlastní předložka) výbuchu sopky, vystoupal do (2. pád, vlastní předložka) výšky několika kilometrů. Kvůli (3. pád, nevlastní předložka) tomu musela být přerušena letecká doprava v (6. pád, vlastní předložka) severozápadní Evropě.
b) A. Ano; B. Ano; C. Ano
2. Vystoupil jsem na všechny české hory kromě Sněžky (2. pád). Míč skončil mimo trávu (4. pád). Sněhl jsem vše kromě špenátu (2. pád). Jde to mimo mě (4. pád). Mimo dopravní špičku (4. pád) bývá město průjezdné. Do omáčky (2. pád) dal vše kromě soli. Souhlasili všichni kromě Evy (2. pád).

3. a) Prostí lidé ve středověku jedli obvykle kaši z luštěnin nebo hustou polévku s chlebem. Oblíbené byly polévky s houbami a s česnekem. Z luštěnin se nejčastěji objevoval hrách s čočkou, z mléčných výrobků sýr s tvarohem. Chléb se připravoval z pšeničné mouky a ze zbytků těsta z předchozího pečení. Maso z domácích zvířat se vyskytovalo na jídelníčku zřídka. V době půstu se z masa směly jíst pouze ryby.
b) A. Ne, B. Ne, C. Ne
4. Žízály závodily s (7. pád) chutí. Trať byla kluzká, jak je pro (4. pád) žízálí závody nutné. Sotva štíhlé atletky přešly startovní čáru, Radovan jim začal stavět přes (4. pád) cestu důmyslné překážky: kladinky z (2. pád) dřívěk, na (6. pád) kterých měly co dělat s (7. pád) rovnováhou. Zatímco závodnice zdolávaly tuhle nejtěžší překážku, rozběhl se Radovan do (2. pád) kuchyně a odšrouboval z (2. pád) mamincina strojku na (4. pád) maso dírkované kolečko. Žízály se těsně před (7. pád) cílem provlékly dírkami, jako když se mele maso.
5. a) Jirka seděl vedle (6). Místo (7) mě jel do Prahy Karel. Denně jezdil okolo (6). Kolem (7) rybníka vede naučná stezka. Bydlím nedaleko (6). Blízko (7) Blanska se nachází mnoho jeskyní. Uhnul jsem mimo (7) trať. Seděli jsme uprostřed (7) sálu. Má dům naproti (7) kostelu.
b) Jirka seděl vedle (7) mě. Vybral si dobré místo (1) na pozorování. Denně jezdil okolo (7) našeho domu. Šel kolem (6). Bydlel nedaleko (7) nás. Stál blízko (6). Byl úplně mimo (6). Seděl uprostřed (6). Stál naproti (6).

8. SPOJKY

1. a) Velitel rozhodl, že (8) tedy Eva půjde s námi a (8) potáhne vozeček s buchtami, aby (8) byla také něco platná. Eva si radostně poskočila, že (8) tu bude hned, jestli (8) si také může vzít s sebou Jiřinu, protože (8) jest její největší a (8) nejmilnější přítelkyně, před kterou nemá žádné tajnosti.
b) který, co, kdo, jaký, jenž, kdy, kam, kde, kolik...
2. a) Jakmile jsme si odpočinuli a nabrali nových sil, tu velitel poručil, abychom se plížili lesem a hlásili všechno podezřelé. Tak jsme se plížili a bedlivě se dívali na všechny strany. Napřed kráčel Éda Kemling, protože pravil, že je důstojník. Měl v ruce plán, díval se do něho a v jednom kuse velel. Tu náhle

zařval. Z toho jsem poznal, že nás Ješínáci přepadli. Náš velitel se chtěl spasit útekem a schoval se do škarpy. Myslí si, že ho nebude vidět, ale Ješínáci ho našli a vytáhli ho za pačesy. Jeden mu plivl zezadu na kalhoty.

b) pačasy

3. když (8), ale (8), který (3), nebo (8), kde (6), jestliže (8), co (3), kolik, (4) aby (8), kam (6), že (8), jaký (3), co (3), neboť (8)
4. třebaže, protože, jelikož, poněvadž

UČEBNICE

str. 47

9. ČÁSTICE

1. a) Zaplat' pánbůh, že je pryč. Už jsou zase chválabohu prázdniny. I promluvil pokorně ke králi. Že ses do toho vůbec pletla! Kéž by už ta zima skončila! Nu což, nelze-li to jinak, rozejdeme se. Když ono to bylo takové nudné. Aby vás kos sezob! Ať mír dál zůstává s touto krajinou. A přece se točí! Ano, máte pravdu. Ne, nikdy jsem ho neviděl. Každopádně se to musí nějak zařídit. Klidně mluv! Jen se nestyd! Ale, zas jedna neučesaná! Kdybych tak vyhrál zítra tu bitvu! Že by to byl tygr? Prý to všechno zaplatil. Jistě, to ti tak věřím! Necht' se v žábu promění. Copak vám na tom nebylo nic divné? Vyhnuli jsme se zkoušení z matematiky, bohudík. Ty máš snad strach? Už to možná ví. Naneštěstí nikdo nebyl doma.
1. a) Honza už odešel. (už – příslovce); Přišel Petr i Pavel. (i – spojka); Řekla, že přijde. (že – spojka); Když bude hezky, půjdu ven. (když – spojka); Řekla, aby nechodil. (aby – spojka); Přišel Petr, ale Pavel ne. (ale – spojka)
2. Když (9) on je tak prima. Když (8) k nám přijde, je hned prima nálada. Přišel Petr, Pavel však (8) zůstal doma. Však (9) taky přijde. Říkala, že (8) ji trápí kašel. Že (9) by chřipka? Aby (9) tak celý víkend přšelo. Chtěla, aby (8) o víkendu nepršelo. Ale (9), zase nějaký dobrák. Přišel, ale (8) dlouho se nezdržel. Kdybych (9) tak vyhrál milion! Kdybych (8) vyhrál milion, podnikl bych cestu kolem světa.

UČEBNICE

str. 48

10. CITOSLOVCE

1. Kočka udělala mňau. Váza bum na zem. Budík crrr. Holub vrkú. Sova hlasitě hú. Z boudy se ozývalo haf.
2. b) O veliké řepě
Byli jeden dědeček a babička a měli malou vnučku Evičku. Dědečkovi se podařilo vypěstovat řepu ooooo (obrovskou)! Děda kop kop (kopal). Řepu se mu však nepodařilo vykopat. Dědeček haló (zavolal) na babičku. Ta chňap (chytla) dědu v pase, ten chňap (chytl) silné listy a společnými silami hej rup (táhli)! Ale řepu nevytáhli. Babička haló (zavolala) na Evičku. Všichni tři ufuf (zabrali), ale řepa nic. Vnučka hurá (běžela) pro pejska. Uf, ech (snažili se), řepu nevytáhli. „Kočičko, šup (pojd') na pomoc!“ pejsek haf haf (štěkal) na kočičku. Kočička chňap (chytla) pejska a uf, ech, ouvej (se snažili), už se zdálo, že jupí (je vyhráno), ale nakonec nic. Děda achach (si povzdychnul) zklamaně. „A co já?“ písk písk (zapískal) hlásek u země. To řap (přišla) malá myš. „Ty, myško? Jsi taková tuťuňuňu (malá),“ nevěřila babička. Děda jen hahaha (se zasmál), ale myška už tradá (táhne). Tu najednou řepa hop (vyklouzla) ze země. Jak povolila, všichni bác (spadli) na jednu hromadu. Společně se vše podařilo. Hurá (výborně)!
3. Andulka frr z okna ven. Hurá, začínají prázdniny. Ó, to jsou k nám hosti! Pes hop přes plot. Ach, to je nádherná krajina. Pssst, nerušte nás. Obleč se a hybaj ven. Čiči, pojd' domů, Micko! Hm, nečekala jsem to. Ovce na pastvě bé bé.

UČEBNICE

str. 49

TEST – NEOHEBNÉ SLOVNÍ DRUHY

1. a) rozumně, b) soukromě, c) významně, d) vědomě, e) písemně
2. a) Ráno (přísluvce času) jsem odešla do školy.
b) Proto (přísluvce příčiny) jsem se začala učit.
c) Jirka se na ni pěkně (přísluvce způsobu) usmál.
d) Jirko, vylez nahoru (přísluvce místa) po žebříku.
3. Eva se vrátila domů až potmě. Jirka se na mě naoko usmíval. Zpěváci si musejí dávat pozor na hlas. Vyjel nahoru výtahem. Děti skákaly do hromady sena.
4. a) brzy – dříve/dřív c) vysoko – výše/výš e) prudce – prudčeji
b) draze – dráž/dráže d) snadno – snáz/snadněji f) blízko – blíž/blíže

5. d) nejjistěji
6. b) místo; c) vedle; e) mimo
7. b) Jirka se usadil nedaleko.
8. a) Uprostřed (7) zahrady rostl ořešák. b) Budík na nočním stolku crrr (10). c) Když (8) nebudeš mít čas, staviš se jindy. d) Lehl si doprostřed (6). e) Když (9) on je takový hlupák.
9. chbně: c) Jana z Petrou; d) halenka s hedvábi; c) Auto tů, tů.

UČEBNICE

str. 50

1. VELKÁ PÍSMENA

A. Jednoslovná vlastní jména

2. Ital, italský jazyk, italský herec, itaľští politikové, Italové, itaľština, Afričan, africké podnebí, Maďar, maďarština, maďarský guláš, Spartané a Athéňané, pařížští malíři, Pařížané, Američan, Čechy a Morava, americký podnikatel, Jiří z Poděbrad, Habsburkové, Velikonoce, velikonoční čas, Francouzi porazili Angličany, anglické pobřeží, angličtina, Mistr Josef Mánes, mistr Jan Hus, Rudolf Habsburský, skaut, husita, muslim
3. Modrou planetou je nazývána Země. Na Moravě je úrodná země. Apolo 11 letělo na Měsíc. Červen je můj oblíbený měsíc. Nějjasnější hvězdou souhvězdí Malého medvěda je Polárka. Koupil si polárku. Vedl organizaci Sokol. Malého hraboše ulovil sokol.

UČEBNICE

str. 51

B. Víceslovná vlastní jména

1. Slovenská republika, Monacké knížectví, Knižectví monacké, jižní Morava, Spolková republika Německo, Čínská lidová republika, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Belgické království, Spojené státy mexické, Ruská federace, Severní Amerika, Velká Morava, Sámova říše, východní Čechy
2. Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Spolková republika Německo, Spojené arabské emiráty
3. Rozlehlé, souvislé části souše obklopené oceánem nazýváme kontinenty. Jedním z kontinentů je Amerika, která se z hlediska svého vývoje dělí na dva světadíly: Severní Ameriku a Jižní Ameriku. Jedním ze států Severní Ameriky jsou Spojené státy americké. Stát oficiálně zvaný Korejská republika se také označuje jako Jižní Korea. Stát s oficiálním názvem Ruská federace se zkrátě nazývá Rusko.

UČEBNICE

str. 52

4. Český Krumlov, Kutná Hora, Žďár nad Sázavou
5. Rychnov nad Kněžnou, Bystřice pod Hostýnem, obec Dolní Věstonice, Malá Strana, Český Těšín, Nové Město na Moravě, Františkovy Lázně, městská část Stará Osada, Moravská Třebová, Planá nad Lužnicí, obec Hroznová Lhota, Rovensko pod Troskami, městská část Nový Lískovec, město Kašperské Hory, lázně Karlova Studánka, lázně Jeseník, Jánské Lázně, Velké Meziříčí, Ústí nad Orlicí, Dvůr Králové nad Labem, Týn nad Vltavou
6. Nejznámější pražské čtvrtě
Čtvrť Malá Strana patří mezi nejpůsobivější části Prahy. Původně vznikla jako podhradí Pražského hradu, kde později převládly šlechtické a církevní stavby. K nejznámějším místům patří Malostranské náměstí a ostrov Kampa, obtékaný kanálem Čertovka. Nejvyhledávanější částí Prahy je Staré Město. Leží na pravém břehu Vltavy. Centrum Starého Města tvoří Staroměstské náměstí. Čtvrť Nové Město založil roku 1348 Karel IV. Ze strategických důvodů zprvu uvažoval o rovinném terénu na levém břehu Vltavy na místě dnešní pražské čtvrti Letná. Nakonec zvolil území na pravém vltavském břehu mezi Starým Městem a Vyšehradem, kde byl lepší přístup k vodě.

UČEBNICE

str. 53

7. Moravský kras, Plitvická jezera, Prachovské skály
8. Severní moře, Nové Město, Hrubý Jeseník, Ústí nad Labem, Kutná Hora, Tichý oceán, Karlovy Vary; ta-jenka: Zopakuj si, jak píšeme názvy měst a hor.

9. hora Říp, Atlantský oceán, Lužické hory, Jizerské hory, Panamský průplav, řeka Vltava, moře Černé, Biskajský záliv, Pyrenejský poloostrov, Polabská nížina, nížina Podunajská, pohoří Vysoké Tatry, Povltaví, řeka Tichá Orlice, Slezsko, Velká uherská nížina, Českolipsko, pohoří Bílé Karpaty, Dobšinská ledová jeskyně, Severní ledový oceán, moře Egejské

UČEBNICE

str. 54

10. sady Míru, ulice Politických vězňů, náměstí Svobody, třída Vítězství, nábřeží Dvacátého osmého října, náměstí Osvoboditelů, lékárna Pod Věží, hospoda Středověkých rytířů, občerstvení U Copaté Anduly, penzion Na Vyhliďce, třída Národních buditelů, náměstí Republiky, řeznictví Na Růžku, ulice Pod Zámeckými schody, kadeřnictví Pod Radnicí, zahrada Na Valech, penzion U Kostela, cukrárna U Veselé vdovy, ulice Pod Lípou, hospoda U Měděné pánve, nábřeží Obránců míru, třída Kapitána Jaroše, ulice Pod Drahou
11. náměstí Míru, Podolské nábřeží, třída Kapitána Jaroše, třída Vítězství, nábřeží Politických vězňů, ulice Na Dědince, U Panského dvora, Na Příkopě, K Rybníčku, V Zálesí
12. Nové Město nad Metují, město Český Těšín, Čertovo jezero, Plzeňsko, Severní ledový oceán, řeka Divoká Orlice, Valdštejnská zahrada, Barrandovský most, ulice Na Příkopě, ulice Bratří Čapků, třída Generála Píky, hotel U Bílého beránka, dům U Dvou slunců, Podunajská nížina, Spišská Nová Ves, Švédské království, Království švédské, Velká Británie

UČEBNICE

str. 55

13. a) Prašná brána, Petřínská rozhledna, chrám svaté Barbory v Kutné Hoře, Staroměstská mostecká věž, Karlův most, hrad Karlštejn, prezident není na Hradě, sever, Severní Amerika, Severní ledový oceán, Jihoafrická republika, jižní Morava, jih, Jižní Amerika, Jihomoravský kraj, Severní Korea, zámek Vranov nad Dyjí, Betlémská kaple, Jihočínské moře
- b) Františkovy Lázně, Jablonec nad Nisou, pohoří Malá Fatra, Bílé Karpaty, polština, Poláci, polské doly, polský jazyk, Mléčná dráha, náměstí Svornosti, ulice Ke Mlýnu, Belgické království, Království belgické, Severní Amerika, severní Čechy, sever Moravy, chrám svatého Jakuba v Brně, Staroměstská radnice v Praze, Národní divadlo, hrad Kost, Vysoké Tatry, Slovenská republika, most Legií, Eiffelova věž, zámek Litomyšl, litomyšlský zámek
14. Chrám svatého Víta, Prašná brána, Vladislavský sál, Národní divadlo, Petřínská rozhledna

UČEBNICE

str. 56

15. Osudy dobrého vojáka Švejka (Jaroslav Hašek), Povídaní o pejskovi a kočičce (Josef Čapek), Bylo nás pět (Karel Poláček), Staré pověsti české (Alois Jirásek), Cirkus Humberto (Eduard Bass)
16. Erben, Devatero pohádek, Bylo nás pět, Červená karkulka, Pán prsternů, Záhada hlavolamu, Pan Tau, Lyška Bystrouška; Tajenka: Hans Christian Andersen
17. pardubický perník, olomoucké syrečky, moravské víno, jablonecká bižuterie, znojenské okurky, plzeňské pivo, karlovarské oplatky, třeboňský kapr
18. Ota Pavel je autor knihy Smrt krásných srnců, Vančurova kniha Rozmarné léto, Čapkův román Válka s mloky, povídka Divá Bára, Staré řecké báje a pověsti, zubní pasta Odol, jablko Spartan

UČEBNICE

str. 57

19. Mezinárodní den studentstva, Svátek práce, Den učitelů, Vánoce, vánoční svátky, Velikonoce, velikonoční svátky, na Nový rok, v novém roce, Mezinárodní den dětí, Bílá sobota, Velký pátek, Mezinárodní den lidských práv, mnoho zdraví v novém roce, Hromnice, Den Země, Květná neděle, Boží hod vánoční, Boží hod velikonoční, Svátek matek, po Silvestru je v kalendáři Nový rok, seriál Křeček v noční košili, Den české státnosti, Česká republika, Česko, český, Čech
20. Nový rok, Svátek matek, Velký pátek, husitské války, Svátek práce, únor, Václavské náměstí, novém roce, Měsíc, Vánoce; Tajenka: Jeden z křesťanských svátků: Velikonoce
21. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, jsem sokol, chodím do Sokola, Český rybářský svaz, Česká strana sociálně demokratická, Rada bezpečnosti, Policie České republiky, husité jsou táborité a pražané, Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, první světová válka

UČEBNICE

str. 58

22. a) gymnázium, Gymnázium Elgartova, Základní škola na ulici Vídeňské, základní škola, Střední odborné učiliště v Jihlavě, střední odborné učiliště, Magistrát města Plzně, obecní úřad, Obecní úřad v Rosicích, magistrát, ministerstvo obrany, Krajský úřad v Brně, olympijské hry

- b) Karlova univerzita, lékařská fakulta, Lékařská fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta v Brně, filozofická fakulta, Filozofická fakulta v Olomouci, Právnická fakulta Univerzity Komenského, Vysoké učení technické, stavební fakulta, Stavební fakulta v Brně
23. staroslovenština, husité, Národní divadlo, Velká Morava, němčina, Karlštejn, Spartané
24. violka vonná, tur domácí, prvosenka jarní, srnec obecný, kachna divoká, hřib dubový, hudební výchova, občanská výchova, anglický jazyk

25. a) Slovensko

Slovensko se oficiálně nazývá Slovenská republika. Je to střeoevropský stát. Úředním jazykem je slovenština. Hlavní město Slovenska je Bratislava. Mezi slovenská lázeňská města se řadí Trenčianské Teplice a Piešťany. Za návštěvu stojí i Spišská Nová Ves, která patřila ve středověku k významným hornickým městům. Vyráběly se zde zvony. Nedaleko Nového Města nad Váhem se vypíná zřícenina hradu Beckov. Nejvyšší horou Slovenska je Gerlachovský štít ve Vysokých Tatrách. V Tatrách pramení i nejdelší slovenská řeka Váh. Největší řekou je Dunaj, který odvádí vodu do Černého moře. K nejvýznamnějším vodním nádržím se řadí Liptovská Mara nedaleko Liptovského Mikuláše.

Oblíbené knížky

Když jsme byli malí, milovali jsme pohádky. Hrozně jsme se báli, když nám maminka vyprávěla, jak vlk sežral babičku i Červenou karkulku. Těšili jsme se, až myslivec rozpáře vlkovi břicho, aby Karkulku zachránil. Drželi jsme pěsti princí Bajajovi, aby zabil draka. Mě nejvíc upoutaly Erbenovy pohádky Pták Ohnivák a liška Ryška nebo Tři zlaté vlasy děda Vševěda. Bratrovi se líbila pohádka Dlouhý, Široký a Bystrozraký. Sestra milovala Sedmero krkavců a Potrestanou pýchu. Dnes už nám maminka před spaním nevypravuje. Čteme si sami. K našim oblíbeným knihám patří například Petiškovy Staré řecké báje a pověsti. Baví nás i cestopisy.

Stoletá válka

Letos jsme se učili o stoleté válce. Bojovali v ní Francouzi s anglickým vojskem. Boje trvaly více než sto let. Důležitá byla bitva u města Kresčaku, ve které na francouzské straně bojoval i český král Jan Lucemburský, který byl v této bitvě zabit. Syna Karla poslal do bezpečí, aby měl v Čechách kdo vládnout. V bitvě u Kresčaku vyhráli Angličané, ale nakonec se z celkového vítězství radovali francouzští bojovníci.

C. Test – velká písmena

1. d) obec Červená Lhota – obec Červená Lhota
2. bez chyby – chyták, ve 2. vydání – e) Severní Ledový oceán – Severní ledový oceán
3. c) Andersenova pohádka malá Mořská víla – Andersenova pohádka Malá mořská víla
4. d) svátek Matek – Svátek matek
5. a) čech – Čech
6. b) náměstí bratří Čapků – náměstí Bratří Čapků
7. c) Základní umělecká škola – základní umělecká škola
8. a) Ministerstvo zahraničí – ministerstvo zahraničí
9. c) Spojené státy Americké – Spojené státy americké
10. e) Jižní Čechy – jižní Čechy

2. Psaní i,í/y,ý

1. netopýr, zvykat, obyvatel, vzlykat, zamykat
2. Hrad Rábí nebyl za husitských válek dobyt. Po bitvě na Bílé hoře odešlo mnoho protestantů z vlasti. Církevní hodnostář vykonávající správu určitého území se nazývá biskup. Pálení čarodějnic je lidový obyčej. Císařské vojsko pobilo nedaleko Nového Bydžova tlupy vzbouřenců. Hrad Bítov je bytelný hrad na jihu Moravy.
4. pole zarostlé pýrem, slepiš mi to, nastražené pytlácké oko, klopýtavá chůze, pil hodně piva a opil se, papírový pytlík, houby pýchavky, včely opylují květy a sbírají pyl, pichlavý ježek, kůň je lichokopytník, slepýš je ještěrka, pískal na píšťalu, popínavé rostliny, třpytky na ryby, pikat při hře na schovávanou, piloval hrany, pýcha je špatná vlastnost, jetel je pícnina, květina pivoňka, vytáhl třísku pinzetou, egyptské pyramidy

5. a) sirup, sirky, sítnice, sýpkovina, přesíval písek přes síto, nasycená kyselina sírová, usychající osika, syrovátka, sypký zásyp, sídliště, zmije zasyčela a odplazila se, osířel, je sirotek, přesýpací hodiny, sychravý podzim, siloměr, sbíral syrovinky do síťovky
 b) na vinohradech, větrný vír, vykejte mi, cesta se vinula k hradní vížce, výkresy z výtvarné výchovy, pobyli hodinu ve vířivce, výtrusné rostliny

UČEBNICE

str. 62

- c) prokázaná vina, víly vily věnce, vysočina, vyviklaný kůl, visací zámek, soutěž ve skoku do výšky, vytí vlků, vynález, vysunul tykadla, závin, vysvědčení, nevidomí lidé nevidí, visutá lanovka, nemístné výtky, vyděl výsledek dvěma, vískat ve vlasech, vitrina, víkend
 d) zámek se nazýval Sychrov, ten se dnes něco nazíval, vyzývavý postoj, brzičko odjedeme, vyzývání bohů, rozbitý zip, král Zikmund, nedobrovolný azyl, okenní žaluzie, mám ráda rozinky
6. Co víme o upírech?
 Jazykovědci přišli na to, že slovo upír se vyskytuje ve všech slovanských jazycích. Mezi lidmi se šířily pověry, že upíři jsou nadpřirozené bytosti, které se živí krví lidí. Upíry se prý stávaly osoby, které skonaleny nepřirozenou smrtí, nebo lidé vyloučení ze společnosti. Někteří strašili blízké, jiní škodili na dobytku. Přes den byli zalezlí v rakvích, protože jediný sluneční paprsek by způsobil, že by se rozplynuli. Lidé se jich báli, protože věřili, že vlivem upírů přichází hlad, psí počasí a mor. Kdo si ale myslí, že upíři nejsou, mýlí se. Jde ale o druh netopýra.
7. a) Minulý měsíc jsme byli na škole v přírodě. Ubytovali jsme se v bývalé myslivně. Mýlil jsem se, když jsem si myslel, že se budu nudit. Podnikali jsme výlety do okolí, šplhali jsme do vysokých kopců a hráli jsme si na mýtinách. Vzduchem poletovalo chmýří z pampelišek. Za ranní rosy jsme mohli v trávě spatřit hlemýžďe. Byli jsme daleko od průmyslové civilizace, kolem nás bylo slyšet jen bzučení hmyzu.
 b) Nikdo nic nenamítal proti tomu, že se nesměly používat mobilní telefony, zapomínali jsme na nesmyslné hádky a snažili se být milí a ohleduplní. Jednou jsme všichni zamířili do blízkého průmysku. Vzpomínám si, jak se mi rozbušilo srdce, když jsem uviděl zmiji. Zlověstně na mě zasyčela.
 c) Na konci pobytu nás čekala návštěva Jihlavy, jejího podzemí i tamější zoo. Prohlédli jsme si lvy, krokodýly, antilopy se zebrami, osly, pávy a šimpanzi. Nejvíc jsme se těšili na medvídka mývala, protože naše třída přispívá na jeho chov. Pak jsme zamířili k rodné Litomyšli.

UČEBNICE

str. 63

3. Skupina BĚ/BJE, VĚ/VJĚ, PĚ, MĚ, /MNĚ

1. motýl bělásek, matčino objetí, hotelový objekt, objemná zásilka, pětina obyvatel, objednal si k obědu řízek, svěsil hlavu, pěstoval květák, výpočet objemu, naběračka, věnoval Bětce květiny, svými smysly vnímáme vjemy, obětní beránek, objevil se u vjezdu do domu, kruhový objezd, běloši, podběl, vzít si úvěr, nový objektiv, zpěváky řadíme k umělcům, sběr papíru, je objednaný, oběžná dráha, nízký věk, závěrečná prověrka, pověsti, pověsil si věci na věšák, objed' tu překážku, pracovní oběd, objektivní důvody, koloběh vody, zvědavý člověk, objevitel se obětoval pro lidstvo, koloběžka, vždy je někdo obět, obětavá maminka
2. pomněnka, oběd, objev, zemětřesení, průměr, zákaz vjezdu, nedorozumění, běžky, běloch, umělci, věnec; tajenka: Vzpomeň si jak, vypočítat objem krychle.
3. známí posměváčci, zatmělo se mu před očima, měkkýši a měňavky, zatmění Měsíce, změnil zaměstnání, vzpomněl si na mě, tamější zvyky, měření, na mēlčině, připomněl mně to, zemědělci, opomněl se na to zeptat, pamětníci, měděná pánev, rozměry, poloměr, pomněnky a slaměnky, domnělý viník, výroba té směsi, odměrka, hřmění, vystoupení umělců na náměstí, zapomnětlivý hoch, setmělo se, hřmělo, oněměl hrůzou, uměl vyjmenovat nejznámější umělce, mylná domněnka, osová souměrnost, rozuměl nám, ztemnělý kraj, směnárna, vyměnili si úsměv, uzemnění elektriny, městská policie, zemědělec

UČEBNICE

str. 64

4.

	ě	ně		ě	ně		ě	ně		ě	ně
ohromně		Z	sebevědomě	Č		střídmě	O		rozumně		E
jemně		N	vzájemně		K	skromně		B	strmě	M	
vědomě	A		soukromě	U		zřejmě	J		písemně		U

Tajenka: Napište značku objemu – V.

5. Poslední srpnový týden jsme většinou pobývali s svými bratrance u strýce v osamělé myslivně v šumavských lesích. Chalupa byla zařízena skromně, ale mně to nevadilo. Ohromně jsme se sem těšili. Obvykle jsme byli se strýcem sami, protože rodiče museli zpět do města do zaměstnání. Před cestou nám říkali, abychom se chovali rozumně. Běhali jsme po mýtinách a mezích se sítkou na motýly, chytali jsme bělásky a sbírali houby. Sluneční paprsky nás příjemně hřály, stromy omamně voněly. Strýc nám věnoval každou volnou chvíli. Chodili jsme na výlety, kde s námi objevoval krásy tamější přírody. Přírodě rozuměl. Obětavě se s námi skláněl nad rostlinkami, u nichž jsme nevěděli jejich název.

4. Psaní Ú/Ů

1. Naše nejjedovatější houba se nazývá muchomůrka zelená. Lesní plody modré barvy jsou borůvky. Živočišná třída, do níž patří mihule, se nazývá kruhoústí. Příímky mající jeden společný bod jsou různoběžky. Rovnoramenný trojúhelník mající jeden úhel 90° je pravouhlý. Slovo nadřazené slovům čtverec a obdélník je mnohoúhelník. Zvuk vydávaný holuby vyjadřujeme citoslovcem vrkú. Odborná péče o ruce a nehty na rukou je manikúra. Odborná péče o nohy a nehty na nohou je pedikúra. Výletu po hřebenech hor se říká horská túra.

UČEBNICE

str. 65

5. Psaní -N-/-NN-

1. ztracené jmenné seznamy, postranní úmysly, sloní kly, kolenní vazy, týdenní slunný pobyt, stinné údolí, do klokaní kapsy, pozlacené šperky, plátěné i vlněné oděvy, olovené potrubí, vrácený cenný deník, zákonné postupy, senná rýma, kamenné i dřevěné stavby, kostěné jehly, do rodinné výchovy, havraní vlasy, dvě desetiny, chráněná krajinná oblast, hlubinné doly, jeskynní chodby, okenní rámy, stavební firmy, Petr je vinný, výměnný obchod, nástěnné malby, do mikrovlnné trouby, přeplněné autobusy, ceniny, s desetinnými čísly, lomené výrazy, mezi telefonními čísly, celozrnné chleby, nový ceník, k výkonnému řediteli, odsouzený viník, rané zelí
2. viník, varhaník, slaměný, tepenné, vlněný, vraní oko, raný, rovnoramenný, drátěnou, jedna desetina, povinnost - Nejstarší kamenný most u nás je v Písku.
3. V mém deníku se dozvíte, že jsme s bratrem strávili prázdniny u Břeclavi. O pobytu jsme si vedli denní záznamy. Byli jsme u dědy. Ten se zabývá pěstováním vinné révy a má vinohrad. Pro sklizeň kvalitních hroznů je třeba slunné počasí. K našim každodenním povinnostem patřila obhlídka vinice. Při jedné ranní kontrole jsme zjistili, že rané odrůdy nad kamennou zídkou jsou napadeny sviluškami. Dědeček prohlédl jednotlivé rostliny a užil účinný postřik proti tomuto hmyzu. Chodili jsme po lesích a loukách. Jen seníku jsme se vyhnuli, protože bratr trpí sennou rýmou. Babička nás učila poznávat léčivé rostliny. Ví, že byliny mají mnohostranné využití.

UČEBNICE

str. 66

6. Předpony S-, SE- / Z-, ZE-; VZ-

1. a) Zdřevěněly mi nohy. Slepovali modely letadel. Stmívá se. Sbíral houby. Zlomeniny strostly a zhojily se. Spravil zchátralé obydlí. Dívky vzlykaly. Vzpomínali jsme na chvíli, kdy jsme se opět shledali. Obilí rychle vzrostlo. Davy lidí se shromáždily na schůzi. Sroloval papír. Eva díky své dřině zbohatla. Pořídil si sbírku s motýly. Svlékl si košili, složil ji a sbalil do kufru. Spadané listí shrabali a spálili. Ztratily se mi zpracované referáty. Lesy ztemněly a ztichly. Vztyčil vlajku na stožár. Spravil ztrouchnivělé trámy. Zčervivělé hrušky shnily.
- b) Lidičky se sběhli na návsi. Skamarádili se s námi. Ondřejovi zčervenaly tváře. Kdo zkomponoval operu Libuše? Skáceli obě lípy u budovy školy. Dědečkovi zešedivěly vlasy. Brzičko se z toho vzpamatoval. Vzpažte! Jahody zčervenaly. Svalil se do trávy. Vzchopte se. Poddaní se vzbouřili proti králi. Zlomily se mu obě lyže. Do Ostravy se sjeli umělci z celého okolí. Obilí vzklíčilo.
- c) Smíchal barvy. Rozdíl mezi jejich časy se zmenšovaly. Zpytoval svědomí. Salámy se v teple rychle zkazily. Smontoval k sobě oba díly. Zpřístupnili nové jeskynní chodby. Zkouška sboru skončila. Spatřil tu orly. Zpozoroval tetřevy. Zkoumal plazy. Ztráta na vedoucího závodníka se zvětšovala. Vzpomněli jste si už?
2. a) Učitel zjednal pořádek. Sleva činí deset procent. Letadlo se vzneslo do výšky. Jirka si stěžoval táťkovi. S maminkou jsme zhlédli premiéru filmu. Můj bratr zběhl ze studií. Jirka sbil budku pro ptáčky. Letos jsme zvolili nového prezidenta. Maminku sužují obavy o zdraví dětí. Smotal provaz do klubíčka. Tabule musí být pořádně smazaná. Rekonstrukce dálnice nám ztěžuje cestu do Prahy. Obhajoba snesla důkazy o jeho nevině. Během ranní směny se nestalo nic mimořádného. S žádostí

se obrát na lesní správu. Náhle někdo zvolal: „Už jdou!“ Svedli vítěznou bitvu. Jirka sbrousil hrany stolu. Na smlouvě schází podpis.

- b) Sjednal si odvoz na nádraží. Zleva přijelo nákladní auto. Letadlo se sneslo na přistávací dráhu. Ztěžoval mi rozhodnutí. Shlédla z okna na chodník. Lidé se sběhli na nádraží. Tatínek zbil Jirku, protože zlobil. Svolil ke svadbě své dcery. Obě cesty se zužují. Zmotal příklad v matematice. Eva je zmazaná od bláta. Neustále si na mě stěžuje. Vznesli se k nebi. Nesnáším změny počasí. V rádiu slyšel špatnou zprávu. Svolal poradu vedení. Zvedli těžkou činku. Zbrousil celý svět.

UČEBNICE

str. 67

Test – pravopis

1. b); 2. b); 3. c); 4. b); 5. d); 6. b); 7. b); 8. c); 9. b); 10. c); 11. d); 12. c); 13. d); 14. a); 15. b); 16. a)

Uč., str. 68–78 | III. NAUKA O SLOVĚ

UČEBNICE

str. 68

1. SLOVO A JEHO VÝZNAMY

1. a) Před mnoha lety žil v Egyptě král a ten neměl děti. Dlouho prosil bohy, aby se jeho ženě narodil syn. Bohové konečně krále vyslyšeli. Splnili mu jeho přání a král nevěděl, co by radostí udělal. Do čisté radosti ukápla kalná krůpěj smutku. Do paláce vešlo sedm Hathor, sudiček, obstoupily novorozeného, sklonily se nad ním a řekly: „Zahubí tě krokodýl, had anebo pes.“
- b) krokodýl – dravý vodní ještěr horkého pásma s dlouhým silným, ze stran zploštělým ocasem, silnými nohama a s kůží krytou rohovitými šupinami; had – beznohý plaz s dlouhým štíhlým tělem; pes – šelma příbuzná vlku, která je ochočena k hlídání
- c) aby se narodil – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob přítomný, činný rod; krále – 4. pád, jednotné číslo, mužský rod životný; kalná – 1. pád, jednotné číslo, ženský rod
2. a) pravěk – nejstarší období vývoje lidstva; rovník – nejdelší rovnověžka; včela – hmyz chovaný pro med; ostrov – část souše obhlopena vodou; Slunce – naše nejbližší hvězda; číslovka – slovní druh vyjadřující počet; třpytit se – zářivě se lesknout; Egypt – africký stát s hlavním městem Káhira; faraon – vládce ve starověkém Egyptě; knoflík – malý, zpravidla kulatý předmět, který slouží ke spínání oděvu; jazykověda – věda o jazyku; cirkus – zábavní podnik, v němž vystupují umělci, klauni a cvičená zvířata; snít – toužebně přemýšlet; bdít – nespát
2. b) V pravěku (6. pád, jednotné číslo, mužský rod neživotný) se lidé živili lovem a sběrem. Včely (1. pád, množné číslo, ženský rod) opylují květy. Slunce (1. pád, jednotné číslo, střední rod) je středem sluneční soustavy. Šli jsme do cirkusu (2. pád, jednotné číslo, mužský rod neživotný). Na květech se třpytily (3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas) kapky rosy.
3. a) hora, kat, roh, noha, rak, kra, opar, Ota, orat...
b) hrad, dar, ar, dopad, díra, Odra, roh, had...
c) stan, nově, nov, nota, nitě...
d) rod, porod, porce, dron, ornice, den, noc...

UČEBNICE

str. 69

2. SOUSLOVÍ A RČENÍ

1. angličtina, internet, mobil, minerálka, propiska, panelák, zubař, nákladník, cestovka
2. Ota má zánět středního ucha (sousloví). Ota si vybral střední dráhu (volné spojení slov). Petr bydlí v novém domku (volné spojení slov). Petr bydlí v rodinném domku (sousloví). Koupil si minerální vodu (sousloví). Z kohoutku tekla špinavá voda (volné spojení slov). Použij přímou řeč (sousloví). Starostova řeč (volné spojení slov) občany nepřesvědčila. Hana je druhým rokem na mateřské dovolené (sousloví). Jmenujte mateřské povinnosti (volné spojení slov). Jaké je její křestní jméno (sousloví)? Eva je příliš krátké jméno (volné spojení slov). Dědečkova zahrada je plná ovocných stromů (sousloví). S tetou jsme chodili do botanické zahrady (sousloví). Staré stromy (volné spojení slov) pokácíme. Sledoval závody v lehké atletice (sousloví). Vypočítal ty lehké příklady (volné spojení slov).
3. jazyk – anglický jazyk, těžký jazyk; příroda – živá příroda, česká příroda; zkoušky – maturitní zkoušky, lehké zkoušky; lístek – jídelní lístek, lístek lípy; knížka – vojenská knížka, hezká knížka; vůz – nákladní vůz, dědečkův vůz; dráha – oběžná dráha, dlouhá dráha; rostliny – okrasné rostliny, vzrostlé rostliny;

kost – stehenní kost, zlomená kost; silnice – hlavní silnice, prudká silnice; značka – dopravní značka, rozbitá značka

4. růžové brýle – nereálně optimistický pohled na svět; kočičí zlato – nepravé zlato; modrá krev – šlechtický původ; horká hlava – vznětlivá povaha; páté kolo u vozu – něco zbytečného; španělská vesnice – něco neznámého; danajský dar – dar, který darovanému způsobu více zla jak užítku; psí počasí – špatné počasí; zakázané ovoce – něco nepovoleného; Achillova pata – slabé místo; druhé housle – mít podružnou roli; žabomyší válka - spory o drobnosti

UČEBNICE

str. 70

5. studený jako led, zdravý jako rybička, vysoký jako hora, chytrý jako liška, pomalý jako slimák/hlemýžď, bledý jako stěna, sladký jako med, ostrý jako břitva, přesný jako hodinky
6. a) prásknout do bot – utéct; je důležité mít filipa – být chytrý; jít s kůží na trh – absolvovat nějakou zkoušku; mít na kahánku – mít namále; strkat hlavu do písku – schovávat se; mít klapky na očích – nechtít vidět; sedět si na uších – neposlouchat; chytat lelky – lenošit
7. a) mazat med kolem huby – lichořit, přijít s křížkem po funuse – přijít pozdě, zakopat válečnou sekeru – ukončit konflikt, přijít něčemu na kloub – něco rozluštit, vzít nohy na ramena – utéct, plakat nad rozlitym mlékem – zbytečně zoufat, uhodit hřebík na hlavičku – vyřešit problém, dělat z komára velblouda – zveličovat/zvětšovat, jíst vtipnou kaši – být vtipný, kupovat zajíce v pytli – nechat se napálit, malovat čerty na zeď – strachovat se
8. Neříkej hop, nepřeskočíš. Bez práce nejsou koláče. Kovářova kobyla chodí bosa. Na hrubý pytel hrubá záplata. Kdo šetří, má za tři. Komu se nelení, tomu se zelení. Jak si kdo ustele, tak si lehne. Ranní ptáče dál doskáče.
9. Dvakrát měř, jednou řež. – je lepší si věc pořádně rozmyslet, než ji zběsile vykonat; Jak se do lesa volá, tak se z leda ozývá. – jak se k ostatním chováte, tak se budou ostatní chovat k vám; Lepší vrabec v hrsti nežli holub na střeše. – je lepší spokojit se s málem, než čekat na něco většího, co není jisté.

UČEBNICE

str. 71

3. SLOVA JEDNOZNAČNÁ A MNOHOZNAČNÁ

1. moře – mnohoznačné, brr – jednoznačné, kyslík – jednoznačné, oko – mnohoznačné, okno – mnohoznačné, jazyk – mnohoznačné, čtyřúhelník – jednoznačné, kolo – mnohoznačné, lev – jednoznačné, kočičky – mnohoznačné, káva – jednoznačné, Helena – jednoznačné
2. motýlek – zvíře, část pánské obleku; kohoutek – zvíře, vodovodní kohoutek; lístek – jízdenka, lístek stromu; stolička – zub, nábytek; koruna – královská koruna, koruna stromu; bubínek – hudební nástroj, část ucha
3. b) Lidoopi (jednoznačné)
Lidoopi jsou velcí bezocasí primáti (jednoznačné), kteří se dokážou pohybovat vzpřímeně. Jsou vysoce inteligentní. Patří k nim šimpanzi, gorily a orangutani. Šimpanzi žijí v západní a střední Africe (jednoznačné). Živí se převážně plody (mnohoznačné), občas hmyzem, příležitostně loví savce (jednoznačné). Gorily obývají pralesy západní a střední Afriky. Živí se výlučně rostlinnou potravou. Jsou kriticky (jednoznačné) ohroženým druhem (mnohoznačné). Orangutani žijí v pralesích na Sumatře (jednoznačné) a Borneu (jednoznačné).
4. metaforické pojmenování na základě podobnosti
5. ručička – u hodin, lopatka – kost, bubínek – kůstka, knoflík – vypínač, kmen – základ slova, hvězda – slavná osobnost, perla – perla večera
Hodinky měly zlaté ručičky. Lopatka patří mezi poloché kosti. Ve středním uchu najdeme bubínek, třmínek a kovadlinku. Stiskni ten červený knoflík. Jaký je kmen slova? Eva byla hvězdou večera. Ona je perla mezi českými pěvci.

UČEBNICE

str. 72

6. Lékař použil k vyšetření rentgen (podle vynálezce). Kašmír je (podle místa původu) přírodní tkanina z kozí vlny, která má kořeny v indické provincii Kašmír. Četl jsem Máchu (podle jména autora díla). Dala by sis k obědu činu (podle místa původu) s rýží? Můj děda jezdí starou škodovkou (z osoby na výrobek). Tatínek při koupi auta upřednostnil diesel (z osoby na výrobek) Vojenská hlídka (z děje na osobu vykonávající činnost) očekávala přilet ruského prezidenta
7. list, zuby, houba, myš – metafora na základě podobnosti; papír – nejde o přenesený význam, ale tutéž věc

4. SYNONYMA

- a) Tomu už je taky hezkých pár let, co v lesích na Krákorce se zdržoval Hejkal. To víte, to je jedno z nejprotivnějších strašidel, která kdy bývala. Člověk si třeba jde v noci lesem a najednou to za ním zahejká, zařičí, zaúpí, zakvílí, zavyje nebo se hrozně zachechtá. To se rozumí, člověk se vyděsí, taková hrůza na něj padne, a on běží, pádí, utíká, div duši strachem nevytrousí.
b) zahejká, zařičí, zaúpí, zakvílí, zavyje; běží, pádí, utíká

UČEBNICE

str. 73

- a) Požár (Oheň) vypukl (začal) kvůli Vilémovi. Můj bratr (sourozenec) Vilém je již (už) devatenáctiletý chlapec (kluk), ale má řadu (spoustu) nepěkných (špatných) vlastností. Například stále ještě chodí spát se slepicemi (chodit brzy spát). Rodiče (Máma a táta) to dlouho trpěli (snášeli), ale onoho večera, když tatínek (otec) viděl (spatřil), jak Vilém s přikrývkami (dekami) v podpaží opět (zase) leze (vchází) do kurníku, řekl si, že je nejvyšší čas to nocování (přespávání) na hřadu mu zatrhnout (zakázat).
b) chodí spát se slepicemi – chodí spát brzy
Rčení znamená, že Vilém chodí spát brzy. Doslovně bychom ale rozuměli, že Vilém chodí spát ke slepicím do kurníku.
- otec – tatínek, fotr; dům – domeček, barák; pes – pejsek, čokl; kůň – koníček, herka; děda – dědeček, dědek
- a) Já myslím, že takového haranta by mohla ukrást jenom matka, která přišla o vlastní mládě a chce mít jiné. Tak to už jsem zařídil, nechal jsem si ohlásit, kde komu v Praze umřel tříměsíční prcek, a naši lidé se tam půjdou podívat, rozumíte? Podle toho vašeho popisu ji nepoznáme.“ Ale já ji poznám,“ vzlykala paní Landová. Pan komisař pokrčil rameny. „Ale přesto,“ řekl zamyšleně, „bych vzal na to jed, že ta ženská ukradla toho spratka kvůli nějakému hmotnému zisku.“ Když se pan Bartošek vrátil na komisařství, řekl svým lidem: „Poslouchejte, kdopak z vás má tříměsíčního fakana?“
b) haranta – hanlivé, dítě; mládě – lichotné, dítě; prcek – hanlivé, dítě; spratka – hanlivé, dítě; fakana – hanlivé, dítě

UČEBNICE

str. 74

5. ANTONYMA

- Naše Ema lýtkovou kost neměla zlomenou. – malý – velký; Petru její oči stále pálí. – čistá – špinavá; Ten první hod náhodou Evě vyšel. – hodná – zlá; Jirka šlápl náhle do vosího hnízda. – plná – prázdná; Kup mi jeden nízkotučný jogurt. – denní – noční; Nocleh Kájovi poskytla bez řečí. – lehká – těžká/obtížná
- a) Velká (Malá) kočičí pohádka, Ošklivé (pěkné) káčátko, O pyšné (skromné) princezně, Lakomá (Štědrá) Barka, První (Poslední) loupežnická pohádka, Císařovy nové (staré) šaty, O statečném (zbabělém) kováři, Líná (Pracovitá) pohádka, Chytrá (Hloupá) horákyně, Rozum a štěstí (smůla), Malá (Velká) mořská víla, O černé (bílé) princezně, Dlouhý (Krátký), Široký (Úzký) a Bystrozraký (Slepý)
b) velká – obrovská, ošklivé – škaredé, pyšné – naduté, lakomá – hamižná, první – počáteční, nové – nenosené, líná – nepilná, chytrá – moudrá, malá – drobná, černé – tmavé, dlouhý – velký, široký – tlustý, bystrozraký – dobře vidící
- tuhá zima (krutá – slabá); tuhý řízek (tvrdý – měkký); slepý náboj (cvičný – ostrý); slepé kotě (nevidící – vidící); pravá strana (strana napravo – levá); pravá mince (nefalešná – falešná); lehká bunda (slabá – teplá); lehký jogurt (nízkotučný – více kalorický); tlusté maso (tučné – libové); tlustý chlapec (vypasený – hubený); křivé svědectví (nepravdivé – pravdivé); křivý sloup (nerovný – rovný)
- a) Jak připravit guláš
Ve velikém (malém) hrnci rozehejte živočišný (rostlinný) tuk a smažte cibuli tak dlouho (krátko), až dostane pěknou (ošklivou) barvu. Pokud jste měli příliš štědrou (lakomou) ruku s tukem, můžete přebytek (úbytek) odlít. Přidejte mletou papriku. Vsypete maso nakrájené na menší (větší) kostky. Promíchejte. Osolte, přidejte majoránku a trochu horké (studené) vody. Snižte (Zvyště) plamen a zakryté (otevřené) maso zvolna duste. Maso krásně měkne (tvrdne) a tvoří se voňavá (páchnoucí), hustá (řidká) šťáva. Šťávu můžete zahustit (rozředit) také škrobem z brambor. Najemno (nahrubo) nastrohaná brambora se rozvaří a zahustí šťávu za dvacet třicet minut. Chuť velmi zesílí (zeslábní). Na úplný závěr dotáhněte chuť solí a kořením. Můžete přidat (ubrat) česnek.

6. HOMONYMA

UČEBNICE

str. 75

1. klika – homonymum, houba – slovo mnohoznačné, role – homonymum, jádro – slovo mnohoznačné, kořen – slovo mnohoznačné, koruna – slovo mnohoznačné, jez – homonymum, zámek – homonymum, los – homonymum, stát – homonymum, pas – homonymum, vál – homonymum, oko – slovo mnohoznačné, kovář – slovo mnohoznačné, bubínek – slovo mnohoznačné, okno – slovo mnohoznačné, pila – homonymum, září – homonymum, moře – slovo mnohoznačné, díra – homonymum, stolička – homonymum, skokan – slovo mnohoznačné
2. jeřáb – V bažinách žile jeřáb. Viděl jeřáb na stavbě.; kosy – Na statku používají kosy. Viděl kosy, jak sedí na stromě.; holí –Tatínek si holí vousy. Oháněl se dubovou holí.; zámek – Šel navštívit zámek v Litomyšli. Musel si nechat vyměnit zámek na dvěřích.; stopky – Stopky jablek nejedl. Trenérka používala stopky.; box – Můj kamarád dělá box. Na pomůcky do výtvarné výchovy má každý svůj box.; vinný – Zločinec je vinný. Můj děda má vinný sklep.; raketa – Raketa s kosmonauty odstartovala. Na tenis si беру míčky a raketu.; slepí – Slepí lidé nevidí. Tatínek mi slepí model.; matička – Moje matička neumí vařit. Šroubky a matičky jsou ve skříni.; pouští – Kaktusy jsou rostliny pouští. Neustále pouští zbytečné góly.
3. a) Neustále si na mě stěžuje. Ztěžuje mi práci. Jeho pracovní směna byla do tří hodin. Náhlá změna počasí ho nepotěšila. Stěžoval si na správu poleší. Špatná zpráva ho velmi zasáhla. Sužuje ho trojka z fyziky. Babička mi zužuje kalhoty. Sleva činila 50 procent. Zleva se vyřítilo nákladní auto.
b) Honza pil vodu. Včely sbírají pyl. Slepíš mi ten model. Slepýš není had. Víla vije věvec. Vlk hlasitě vyje. Síra je chemický prvek. Můžu si vzít kousek sýra? Kosí hnízdí na jabloni. Kosy se používají při sekání trávy. Eva praví: „Budte zticha.“ Pravý břeh osázen stromky.
4. Homonyma – los, raketa; Mnohoznačná – ucho
5. a) Rys ostrovid patří mezi největší kočkovité šelmy žijící v Evropě. Loví obvykle za soumraku. Pokud by rysi svoji kořist nedostihli několika skoky, svůj boj s ní by vzdali. Rysy byste poznali podle trojúhelníkových uší s černými chomáčky chlupů na konci. V minulosti byli rysi téměř vyhubeni. Jejich vytlačování začalo koncem středověku. V 17. století byli vybiti v Polabí a Povolaví. Déle u nás přežívala rýsí populace na Šumavě nebo v Krušných horách. Na Moravě a ve Slezsku zůstali rysi nejdéle, ale i odtud před druhou světovou válkou vymizeli. Znovu se tu začali objevovat teprve po jejím skončení, kdy zde vědci zaznamenali rýsy ze Slovenska. V dnešní době je jejich lov zakázán, protože jsou zákonem chráněni.
b) rys, mezi, byli, podle

UČEBNICE

str. 76

7. ODBORNÉ NÁZVY

1. a) literatura – lyrika, epika; stavitelství – pilíř, rotunda, portál; divadlo – tragédie, premiéra, režisér; zeměpis – vulkán, zemětřesení, tsunami; lékařství – tepna, krev; jazykověda – podstatné jméno, věta, nominativ
b) pilíř – jednoslovné, přejaté; lyrika – jednoslovné, přejaté; vulkán – jednoslovné přejaté; tepna – jednoslovné, domáci; věta – jednoslovné, domáci; tragédie – jednoslovné, přejaté; premiéra – jednoslovné, přejaté; zemětřesení – jednoslovné, domáci; hrudní koš – víceslovné, domáci; podstatné jméno – víceslovné, domáci; rotunda – jednoslovné, domáci; krev – jednoslovné, domáci; tsunami – jednoslovné, přejaté; portál – jednoslovné, přejaté; režisér – jednoslovné, přejaté; epika – jednoslovné, přejaté; nominativ – jednoslovné, přejaté
c) pilíř – sloup, lyrika – literární žánr vyjadřující city a nálady, tragédie – divadelní hra se špatným koncem, premiéra – první představení hry, tsunami – ničivé vlny vznikající při zemětřesení, epika – literární žánr vyznačující se dějovostí, nominativ – první pád
2. Slovesa jsou slova, která vyjadřují děj, stav nebo změnu stavu. Časují se, jedná se o ohebný slovní druh. Neurčitý slovesný tvar se nazývá infinitiv. Slovesný tvar určitý vyjadřuje osobu, číslo, čas a způsob. U sloves dále rozlišujeme také slovesný rod. U činného slovesného rodu je podmět původcem děje, zatímco u trpného slovesného rodu není podmět původcem děje.
3. žurnalista, komedie, defenestrace, gól, vegetarián, historie, atmosféra, klimatologie, kolonizace, botanika, anekdota; Tajenka: Cizí termín pro jazykovědu je lingvistika. Zabývá se jazykem a jeho používáním.

4. a) A. První Evropané sem přišli v 17. století. Během 19. století začali vodopády vyhledávat turisté. Roku 1848 vodopády přibližně na 40 hodin vyschly, když proud zablokoval led.
B. V téměř roce byl přes řeku vybudován první most. V roce 1886 byl postaven visutý ocelový most, na kterém můžeme spatřit lokomotivy s cestujícími dodnes. Vědci spočítali, že za 50 000 let by měly tyto vodopády zaniknout.
- b) C; D; A; B
c) Ano, jedná se o homonyma, protože stejně znějí, ale liší se významem.
d) Niagáarské vodopády, Spojenými státy americkými, visutý most
e) největší – nejmenší; níže – výše; v minulosti – v budoucnosti
f) pojmenovali – nazvali; byl vybudován – byl postaven; spatřit – uvidět
g) dodnes
5. a) Madagaskar
Ostrov Madagaskar je čtvrtý největší ostrov na světě. Našli byste ho v Indickém oceánu jihovýchodně od Afriky. Od africké pevniny se oddělil během druhohor a stále se od ní vzdaluje asi o dva centimetry za rok. Kvůli dlouhé izolaci od okolních pevninských bloků se tu vyskytuje velké množství organismů, které jsou vázány jen na tento ostrov. Jsou to například lemuři, kterých zde žije na dvacet druhů. Dravé šelmy byste zde naopak hledali marně.
- b) izolaci – odloučení, organismů – živočichů
c) sousloví – Indickém oceánu, volné spojení slov – největší ostrov

Test – nauka o slově

1. a) 1. pád, jednotné číslo, ženský rod
b) ovocný strom plodící jablka
2. a) B; b) C; c) D; d) A
3. a) E; b) A; c) D; d) B; e) C
4. a) M; b) M; c) J; d) J; e) J
5. a) metonymie, b) metafora, c) metonymie, d) metafora
6. a) Šli navštívit zámek Kroměříž.
b) Nechali si vyměnit zámek u dveří.
7. a) bílý jako sníh, b) černý jako noc/uhel, c) pilný jako včela
8. c) listová zelenina, tropický pás, rodný list

9.

	volné spojení slov	sousloví
škola	naše škola	střední škola
trojúhelník	malý trojúhelník	pravoúhlý trojúhelník

1. SLOVNÍ ZÁSoba A JEJÍ OBOHACOVÁNÍ

1. zaveden – odvozování, elektrický proud – sousloví, inspektor – přejímání, recitační – přejímání, tříčlená – skládání, delegace – přejímání, zástupci – odvozování, posádky – odvozování, poručíka – odvozování, motocyklu – skládání/přejímání, svatý – odvozování, vytesán – odvozování
2. videopřehrávač – zastarávající slovo, nuše – zastarávající slovo, snowboardista – nové slovo, manažer – nové slovo, brífink – nové slovo, gramofon – zastarávající slovo, dratev – zastarávající slovo, sílozpyt – zastarávající slovo, mobilní telefon – nové slovo, modeling – nové slovo, rekvalifikace – nové slovo, bonmot – nové slovo, kazeta – zastarávající slovo, design – nové slovo, disketa – zastarávající slovo
3. parolod' – skládání, bezdrátový – odvozování, přežvýkavci – odvozování, MDD – zkracování, předmluva – odvozování, bariéry – přejímání, příslovečné určení – sousloví, OSN – zkracování, tragédie – přejímání, diskuze – přejímání, dobrodruh – skládání, prapředek – odvozování, zlatá horečka – sousloví, klíční kost – sousloví, národopisný – skládání, předložka – odvozování, různoběžky – skládání, negativní – přejímání, atd. – zkracování, polokoule – skládání, gravitace – přejímání, souhvězdí – odvozování,

2. ODVOZOVÁNÍ

- a) C; A; E; B; D
b) bojovníci – kořen: -boj-, přípona: -ovnic-, koncovka: -i; bojovali – kořen: -boj-, přípona: -oval-, koncovka: -i; boje – kořen: -boj-, koncovka: -e; souboji – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -i; soubojích – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -ích; souboje – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -e; soubojů – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -ů; vybojoval – předpona: -vy, kořen: -boj-, přípona: -oval; bojem – kořen: -boj-, koncovka: -em;
c) bojovnice, bojiště, zabojoval, zbojník
- pohlednice – slovtvorný základ: pohled, slovtvorný prostředek: -nice; chovatel – slovtvorný základ: chovat, slovtvorný prostředek: -tel; zapsaný – slovtvorný základ: psaný, slovtvorný prostředek: za-; podzemní – slovtvorný základ: zemní, slovtvorný prostředek: pod; výletní – slovtvorný základ: výlet, slovtvorný prostředek: -ní; úmyslný – slovtvorný základ: úmysl, slovtvorný prostředek: -ný; podzimní – slovtvorný základ: podzim, slovtvorný prostředek: -ní; přístavba – slovtvorný základ: stavba, slovtvorný prostředek: pří-
- podnos – nosník – příponou vzniklo slovo nosník; rozběh – běžec – příponou vzniklo slovo běžec; slovník – přísloví – příponou vzniklo slovo slovník; závody – závodník – příponou vzniklo slovo závodník; rozvod – vodič – příponou vzniklo slovo vodič vodič; výmluva – mluvka – příponou vzniklo slovo mluvka; nenasyta – nenasytný – příponou vzniklo slovo nenasytný; národ – rodina – příponou vzniklo slovo rodina; podnebí – nebičko – příponou vzniklo slovo nebičko; lesní – prales – příponou vzniklo slovo lesní; vodník – voda – příponou vzniklo slovo vodník; okap – kapka – příponou vzniklo slovo kapka
- často – přesčas – předponou vzniklo slovo přesčas; námraza – mrazík – předponou vzniklo slovo námraza; pohled – hlediště – předponou vzniklo slovo pohled; rybník – porybný – předponou vzniklo slovo porybný; výkop – kopačky – předponou vzniklo slovo výkop; přestavba – stavitel – předponou vzniklo slovo přestavba; potisk – tiskárna – předponou vzniklo slovo potisk; výlov – lovec – předponou vzniklo slovo výlov; chodec – pochod – předponou vzniklo slovo pochod; převozník – vozík – předponou vzniklo slovo převozník; rádcové – poradit – předponou vzniklo slovo poradit; účinek – činitel – předponou vzniklo slovo účinek
- letadlo – kořen: let-, přípona: -adl-, koncovka: -o; náledí – předpona: ná-, kořen: -led-, koncovka: -í; přístaviště – předpona: pří-, kořen: -stav-, přípona: -išt-, koncovka: -ě; úmyslný – předpona: ú-, kořen: -mysl-, přípona: -n-, koncovka: -ý; večernice – kořen: večer-, přípona: -nic-, koncovka: -e; úlovek – předpona: ú-, kořen: -lov-, přípona: -ek; náměstí – předpona: ná-, kořen: -měst-, koncovka: -í; poplatek – předpona: po-, kořen: -pat-, přípona: -ek;

A. Odvozování podstatných jmen

- a) studuje – studovna, vydává jídlo – výdejna/jídelna, plave – plovárna, pije káva – kavárna, připravuje – přípravna, vyrábí sklo – sklárna, sportuje – sportoviště, vystavuje zboží – výstaviště, posiluje – posilovna, zkouší – zkušebna, peče – pekárna, prodávají léky – lékárna, prodává – prodejna, hromadí smetí – smetiště, létá – letiště, udí maso – udírna, chovají krávy – kravín, vydávají knihy – vydavatelství
b) studuje – studovna, vydává jídlo – jídelna/ výdejna, plave – plovárna, pije káva – kavárna, připravuje – přípravna, vyrábí sklo – sklárna, sportuje – sportoviště, vystavuje zboží – výstaviště, posiluje – posilovna, zkouší – zkušebna, peče – pekárna, prodávají léky – lékárna, prodává – prodejna, hromadí smetí – smetiště, létá – letiště, udí maso – udírna, chovají krávy – kravín, vydávají knihy – vydavatelství
- a) hraje hokej – hokejista, běhá – běžec, maluje – malíř, vyřezává ze dřeva – řezbář, hraje na housle – houslista, učí ve škole – učitel, léčí – léčitel, řídí auto – řidič, řídí podnik – ředitel, skáče na lyžích – skokan, prodává zboží – prodavač, radí – rádce, chová zvířata – chovatel, opravuje – opravář, káže v kostele – kazatel
b) hokejista – hokejistka, učitel – učitelka, prodavač – prodavačka, běžec – běžkyně, lékař – lékařka, radce – rádkyně, malíř – malířka, řidič – řidička, chovatel – chovatelka
c) nemají stejný kořen
d) bratranec – sestřenice, dcera – syn, synovec – neteř, otec – matka

3. omalovat – omalovánka, lepit – lepidlo, vrtat – vrtačka, ořezávat – ořezávatko, krájet – kráječ, sekat – sekačka, pilovat – pilník, nabírat – naběračka, chladit – chladič/chladnička, ohradit – ohradník
4. slepý – slepec, slepota; rychlý – rychlík, rychlost; chytrý – chytrák, chytrost; silný – silák, síla; velký – velikán, velikost; líný – lenoch, lenost; dobrý – dobrák, dobrota; šťastný – šťastlivec, štěstí; mladý – mládenec, mládost; starý – stařec, stroba
5. Slovensko – Slovák, Slovenka; Ukrajina – Ukrajinec, Ukrajinka; Polsko – Polák, Polka; Argentina – Argentinec, Argentinka; Irák – Iráčan, Iráčanka; Tunisko – Tunisán, Tunisanka; Turecko – Turek, Turkyně; Vietnam – Vietnámec, Vietnamka; Brazílie – Brazílec, Brazílka
6. kámen – kamení, obyvatel – obyvatelstvo, lano – lanoví, sloup – sloupoví, malina – maliní, pták – ptactvo, trn – trní; koncovkou jen: kamení, maliní a trní
7. slova s předponou při: přízemí, přímluva, příprava, příručka, přístroj, přísloví
8. lov – výlov, lovec
chod – východ, nadchod, podchod, přechod, chodec
jezd – výjezd, objezd, jezdec
zem – podzemí, přízemí, území
mysl – výmysl, úmysl, nesmysl
let – přilet, odlet, výlet

UČEBNICE

str. 82

1. dům z cihel – cihlový dům, polévka z ryb – rybí polévka, knihy Jirky – Jirkovy knihy, dárky pro dědečka – dědečkovy dárky, koupele v bahně – bahenní koupel, prostory v jeskyních – jeskynní prostory, předmět z kovu – kovový předmět, taška z lýka – lýčená taška, člověk, který přichází – příchozí člověk, mládě klokana – klokaní mládě, svetr z vlny – vlněný svetr, předmět bez ceny – bezcenný předmět
2. a) Kup balící papír. Ten stroj čistící podlahy má poruchu. Ta žena leštící zrcadlo je moje matka. Hasicí přístroje najdete na konci každé chodby. Automat plnicí lahve patří k nejmodernějším v podniku. Zalévala záhony kropicí konví. Do výtvarné výchovy máme mít lepicí pásku a tavicí pistoli. Jirka potřebuje nové plnicí pero. V hrnci na sporáku je vařící voda. Dívka žehlící košile se tvářila otráveně. Jirka dostal k Vánocům nový holicí strojek. Pečící se husa voněla po celém bytě.
b) Travící soustava je pro člověka důležitá. Muž travící oběd ležel na gauči. Koupil si speciální kreslicí soupravu. Ten hlapec kreslicí obraz je můj bratr.
3. korunní svědek, ústavní činitel, lachtaní mládě, hliněné sošky, drátěné oko, senná rýma, vinná réva, proutěný koš, obviněný muž, odsouzený muž, chráněná oblast, plynné látky, tepenné krvácení, sloní kly, terénní motorka, stehenní sval, plátěné šaty, jmenný seznam, bylinná koupel, skleněná váza
4. a) zjednodušit postup, slepit model, spravit budík, nasbírat houby, ztratit zápisky, svázat si vlasy, zkřivit drát, zpozorovat kořist, zhlédnout výstavu
b) zjednodušit – zjednodušený, slepit – slepený, spravit – spravený, nasbírat – nasbíraný, ztratit – ztracený, svázat – svázaný, zkřivit – zkřivený, zpozorovat – zpozorovaný, zhlédnout – zhlédnutý
5. a) Učitelův syn byl nemocný. Učitelský způsob života by se mi nelíbil. Přišla nás navštívit sestřina kamarádka. Sestry spojuje sesterská láska. Bratrův mobil jsem mu vždy záviděla. Bratrský slib je závazný.
rozdíl: Přídavná jména končící na -ův/-na se skloňují podle přivlastňovacích vzorů (otcův/matčín), ale přídavná jména končící na -ský/-ská se skloňují podle tvrdého vzoru (mladý).
b) Bachův x bachovský, Josefovi x josefínské

UČEBNICE

str. 83

6. a) Lednice, Český Krumlov, Telč, Litomyšl, Kroměříž
b) Lednice – ledniční obyvatelé, Český Krumlov – českokrumlovští obyvatelé, Telč – telčtí obyvatelé, Litomyšl – litomyšlští obyvatelé, Kroměříž – kroměřížští obyvatelé

C. Odvozování od sloves

1. Eva jí oběd. Eva dojídá polévku. Ptáček se snaží vzlétnout. Ptáček poprvé vyletěl z hnízda. Jirka přemýšlí nad příkladem. Jirka se zamyslel nad domácím úkolem. Posvítíl si na cestu baterkou. Rozsvítíl jsem si baterku. Honza si hrával s autíčkem. Honza si vyhraje s jedním autíčkem.
2. Stěžoval si tatínkovi, že mu Jirkovo prozpěvování ztěžuje přípravu. Učitelovo zkoušení vzorečků skončilo. Zdřevěněly mi nohy. Spřátelili jsme se na shromáždění členů našeho sboru. Na náměstí vztyčili vlajku. Scházeli se v klubovně na schůzkách skautského oddílu. Listy zežloutly a spadly, musíme je shrabat a spálit. Párky se zkazily. Schoučila se do klubíčka. Zhlédl jsem nový film. Orel zpozoroval

kořist a snesl se pro ni do údolí. Při požáru shořela velká část lesa. Spřátelili se, protože oba sbírali známky. Zklamalo mě, že sis na mě nevzpomněl. Sbil bedýnku z prken.

3. a) zastřešit, stolovat, zaškolit, přežít
b) zbystřit, usušit, ulehčit, zmenšit

UČEBNICE

str. 84

3. SKLÁDÁNÍ

1. a) Připomeňme si pražskou pověst, která je věnována Karlu IV. Když toho listopadového večera ležel císař a král na lůžku ve svém paláci, Pražský hrad i celé město byly ponořené do smutku. V jednom okamžiku se do ticha náhle rozezněly zvony v celé stověžaté Praze, ze svatovítské věže navíc zvonil umíráček. V té chvíli král ve svém paláci vydechl naposledy. Zvoník Svatovítského chrámu při zvuku umíráčku užasl, protože klíče od věže byly v jeho kapse.
b) listopadového – list + padat, stověžaté – sto + věžaté, okamžik – oko + mžik, svatovítské – svato+vítské
2. bezdomovec – domovník – ani jedno, ve druhém vydání – domorodec, koloběh, dalekohled, vodoměrka, novověk, nocleh, rybolov, krasopis, vysokohorský
3. a) b) velkoměsto (V), masožravec (V), šestiúhelník (V), čtyřlístek (V), drahokam (V), prvdomluvný (V), horolezec (V), novostvba (V), středozevní (V), maloobchod (V)

UČEBNICE

str. 85

4. Součet všech úhlů v trojúhelníku (vlastní) je 180 stupňů. Mezi první středověké (vlastní) státy patřila francká a byzantská říše. Býložravci (nevlastní) jsou živočichové, kteří se živí výhradně rostlinami. Základním druhem obživy se v mladší době kamenné stalo zemědělství (nevlastní). Mezi Afrikou a Evropou najdeme Středozevní (nevlastní) moře. Slovní druh označující nálady, city a zvuky nazýváme citoslovce (nevlastní). Chobotnice řadíme mezi hlavonožce (vlastní). Polovinu průměru označujeme jako poloměr (vlastní). Zemětřesení (nevlastní) je způsobeno pohybem litosférických desek. Čtverec je čtyřúhelník (nevlastní), který má všechny čtyři strany stejné. Mezi ohrožené mořské savce patří velryby (vlastní).

4. ZKRACOVÁNÍ

1. Jaká je nejvyšší hora České republiky? (Sněžka); Kdo je prezidentem Spojených států amerických? (Donald Trump); Který český národní park je nejstarší? (Krkonošský národní park); Kdy byla založena Univerzita Karlova? (7. 4. 1348); Kolik členů má Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky? (200); Kdy byly založena Organizace spojených národů? (1945) Kde se budou konat příští letní olympijské hry? (Tokio); Kdy jsme se stali členy Evropské unie (1. 5. 2004)
2. ZŠ, aj., PSC, OÚ, DPmB, EET, apod., Ing., Mgr.

UČEBNICE

str. 86

5. PŘEJÍMÁNÍ

1. cyklistika, hygiena, kino, historie, literatura, filozofie, túra, symbol, kilometr, analýza, blondýna, fyzika, epigram, charakteristika, synonyma, dialog
2. reforma – změna, defenestrace – vyhození z okna, kolonie – osada, freska – nástěnná malba, portál – vstup, aristokrat – člověk urozeného původu, architektura – stavitelství, privilegia – výhody
3. a) Na planetě Zemi existuje několik druhů vulkánů. Vznikají většinou na rozhraní litosférických desek. Liší se vzhledem, mechanismem vzniku, explozivitou i měrou nebezpečí pro své okolí. Protože vulkány před erupcí často varují, jsou na těch nejnebezpečnějších vulkanologické observatoře. Před výbuchem sopky můžeme obvykle zaznamenat místní zemětřesení, unikající kouř a dunění. Kdyby to bývali věděli roku 79 obyvatelé Pompejí, asi by zemětřesení nepovažovali jen za projev hněvu bohů.
b) existuje – je, vulkán – sopka, mechanismem – stroj, explozivitou – výbušností, erupcí – výbuchem, observatoře – výzkumné stanice
4. svetr – sweater (přejato z angličtiny), sport – sport (přejato z angličtiny), jezero – lake, vesmír – universe, čaj – tea, tenis – tennis (přejato z angličtiny), kostel – church, mobil – mobile phone (přejato z angličtiny), džíny – jeans (přejato z angličtiny), mítink – meeting (přejato z angličtiny), tramvaj – tram (přejato z angličtiny)

Test – Nauka o tvoření slov

- zeměkoule – SK, bezradný – O, porucha – O, diskuze – P, slepé střevo – SOU, dřevorubec – SK, ČR – Z, hrudní koš – SOU, předpověď – O
- krásně – krásný, krasn; přírodní – příroda, přírod; lákačka – lékař, lékař; přečetl – četl, četl
-

	předpona	kořen	přípona	koncovka
výletník	vy	let	ník	—
porodnice	po	rod	nic	e
závaží	zá	važ	—	í
hornatý	—	hor	nat	ý
příměří	pří	měř	—	í

- a) Nizozemec b) Australan c) Mexičan d) Polák
- c) polička, ulička, sazenička
- b) tavící se ocel, trávící ústrojí
- a) ztratil se v lese, sbíral houby, spravil auto, zklamal nás, řízky se zkazily – 0
b) shlédl ten film v kině, vzdálené cíle, spozoroval kořist, zbil boudu, spřátelili se – 3
c) skončil v pět, zpracoval projekt, vzbudil se, oheň vzplál, způsobil jí problémy – 0
d) sběhl ze studií, spatřil úsvit, sfoukl svíci, ztěžoval si na ni, zužovaly ji obavy – 3

Uč., str. 88–129

V. SKLADBA

1. VĚTNÁ STAVBA

A. Druhy vět

- a) popovídáme – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, činný rod; vrátil bych se – 1. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob, přítomný, činný rod; přijdeš – 2. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, činný rod
b) tázací – Kdy přijdeš? Vezmeš si s sebou svačtinu?; práci – Kéž bych si toho všimla dříve.
- Mužstva nastoupila k rozhodujícímu utkání. Diváci čekali na začátek představení. Pilný student vypracoval prezentaci již čtrnáct dní dopředu. Kouř stoupal z komína přímo k nebi. Perníkové koření příjemně provonělo celou kuchyni. Nehty se při práci v hlíně často ušpiní. Květiny na oknech bez vody uschly. Dědeček luštil křížovky vždy v neděli dopoledne.

- a) Kdo byl prvním prezidentem Československa? Podle koho je pojmenováno letiště v Praze? Kde se nachází nejvyšší hora Česka? Který český básník získal Nobelovu cenu? Do kterého moře ústí řeka Labe? Ve kterém pohoří byste hledali Praděd?
b) Kdo byl prvním prezidentem Československa? T. G. Masaryk. Podle koho je pojmenováno letiště v Praze? Podle Václava Havla. Kde se nachází nejvyšší hora Česka? V Krkonoších. Který český básník získal Nobelovu cenu? Jaroslav Seifert. Do kterého moře ústí řeka Labe? Do Severního moře. Ve kterém pohoří byste hledali Praděd? V Hrubém Jeseníku.
- a) Kdo „objevil“ Ameriku? (doplňovací otázka); Založil Microsoft Bill Gates? (zjišťovací otázka); Vyhráli čeští hokejisté někdy olympiádu? (zjišťovací otázka); Do kterého moře ústí řeka Labe? (doplňovací otázka); Jak se nazývá hlavní město Švýcarska? (doplňovací otázka); Objevil jižní pól Roald Amundsen? (zjišťovací otázka); Hrají se šachy s dvaceti figurkami? (zjišťovací otázka); Kdo nechal postavit Karlštejn? (doplňovací otázka); Čím se proslavil František Křížík? (doplňovací otázka); Začíná školní rok vždy 1. září? (zjišťovací otázka)
b) Kdo „objevil“ Ameriku? (Kryštof Kolumbus); Založil Microsoft Bill Gates? (Ano); Vyhráli čeští hokejisté někdy olympiádu? (Ano); Do kterého moře ústí řeka Labe? (do Severního moře); Jak se nazývá hlavní město Švýcarska? (Bern); Objevil jižní pól Roald Amundsen? (Ano); Hrají se šachy s dvaceti figurkami? (Ne); Kdo nechal postavit Karlštejn? (Karel IV.); Čím se proslavil František Křížík? (obloukovou lampou); Začíná školní rok vždy 1. září? (Ne)

- c) zjišťovací: Je hlavním městem Běloruska Minsk? (Ano); Je na vlajce Evropské unie 15 zlatých hvězdíček? (Ne); Je Gerlachovský štít nejvyšší horou Polska? (Ne); doplňovací: Kdo zavedl povinnou školní docházku? (Marie Terezie); Kolik států leží v Africe? (53); Kde byste našli Eiffelovu věž? (v Paříži)
5. Pomozte mi s tím zavazadlem. (věta žádací – rozkazovací); Ať už jsou prázdniny! (věta žádací – přací); Zavolej na policii. (věta žádací – rozkazovací); Promysleme si následující postup. (věta žádací – rozkazovací); Dnes je nádherně! (věta zvolací); Počkejte na nás po vyučování. (věta žádací – rozkazovací); Kéž by nám svítilo slunce! (věta žádací – přací); Pojďme ozdobit stromček. (věta žádací – rozkazovací); To jste nevěděli dřív? (věta zvolací); Neutíkejte! (věta žádací – rozkazovací); Nechtě se splní tvoje přání. (věta žádací – přací); To je ale hloupý nápad! (věta zvolací)

B. Věta dvojčlená a jednočlená, větný ekvivalent

1. a) Každé ráno si babička uvařila kakao a nakrájela buchtu. (souvětí) Tentokrát to byla bábovka. (věta jednoduchá) Venku poprchávalo, a tak si otevřela křížovky a pustila se do luštění. (souvětí) Něco ji ale vyrušilo. (věta jednoduchá) Odněkud se ozývalo tiché bubnování nebo pípání nebo vrčení. (věta jednoduchá) Co to může být, ptala se sama sebe. (souvětí) Vydala se po zvuku a přivedlo ji to do spižírny. (souvětí) Aha, myšky. (větný ekvivalent) Už chtěla nalíčit pastičku, ale něco se jí nezdálo. (souvětí) Myšky, teď v létě?! (větný ekvivalent) Sehnula se a uviděla hotové nadělení. (souvětí) V košíku na brambory si hověla slepá, neohrabaná, ale velmi živá stvoření. (souvětí) Koťátka (větný ekvivalent).
- b) věty jednoduchá s vyjádřeným podmětem – Tentokrát to byla bábovka. Něco ji vyrušilo. Odněkud se ozývalo tiché bubnování nebo pípání nebo vrčení. V košíku na brambory si hověla slepá, neohrabaná, ale velmi živá stvoření.
věta s nevyjádřeným podmětem – Vydala se po zvuku...
věta bez podmětu ----
věta bez přísudku – Aha, myšky. Koťátka
- c) Sehnula (5) se (3) a (8) uviděla (5) hotové (2) nadělení (1). V (7) košíku (1) na (7) brambory (1) si (3) hověla (5) slepá (2), neohrabaná (2), ale (8) velmi (6) živá (2) stvoření (1).
- d) tentokrát – dnes, luštění – řešení, odněkud – odkudsi, vydala se – šla, nalíčit – nastražit
- e) Šla se nalíčit do koupelny k zrcadlu.
2. a) Nikdo (vyjádřený) nepřišel. V čekárně čekali nemocní pacienti (vyjádřený). Utíkali směrem k východu (nevyjádřený). První (vyjádřený) již doběhl do cíle. Zavolejte raději jejich rodičům (nevyjádřený). Navečeřeli se už kolem páté hodiny (nevyjádřený). Kolem památníku se shromažďovali lidé (vyjádřený) významní i zcela bezvýznamní. Pracující (vyjádřený) dostávali mzdu kolem dvanáctého dne v měsíci. Úchvatný proslov (vyjádřený) ohromil všechny posluchače. Měli bychom se raději vrátit (nevyjádřený). Kouřit (vyjádřený) je v této budově zakázáno. Pravidelně se učím anglický jazyk (nevyjádřený).
- b) Nikdo (3) nepřišel. V čekárně čekali nemocní pacienti (1). První (4) již doběhl do cíle. Kolem památníku se shromažďovali lidé (1) významní i zcela bezvýznamní. Pracující (1) dostávali mzdu kolem dvanáctého dne v měsíci. Úchvatný proslov (1) ohromil všechny posluchače. Kouřit (5) je v této budově zakázáno.

3. a) Večer se zatáhlo. (jednočlená); Po těžké práci nás bolela záda. (dvojčlená); Ve vestibulu se náhle rozsvítilo. (jednočlená); Před Vánocemi udeřily mrazy. (dvojčlená); V kamnech příjemně praskalo. (jednočlená); Jeho duši zachvátil smutek. (dvojčlená); V poledne se aspoň trochu oteplilo. (jednočlená); Nečekejte rychlé vítězství. (dvojčlená); Vyprávělo se o jeho zázračných skutcích. (jednočlená); Nateklo nám do sklepa. (jednočlená); V úvodu zápasu si naši hráči vedli výborně, (dvojčlená.)
- b) Obloha se zatáhla. Po těžké práci nás bolelo v zádech. Světlo ve vestibulu se náhle rozsvítilo. Před Vánocemi začalo mrznout. Dřevo v kamnech příjemně praskalo. Bylo mu smutno u duše. V poledne teplota stoupla. Nečekalo se rychlé vítězství. Lidé si vyprávěli o jeho zázračných skutcích. Voda nám natekla do sklepa. V úvodním zápasu se nám vedlo dobře.
4. Celý týden padal sníh. Od rána nepříjemně foukal vítr. Jirka smutnil po mamince. Z komína stoupal kouř. Večer teplota klesla. Babičku bolel kříž (záda). Celý den lidé nemluvili o ničem jiném. Cítil jsem se špatně. Zničehonic nastala tma. Ve mlýně se mlela mouka, v pekárně se peklo pečivo a v krčmě se odpradávná popíjelo pivo. Bolí mě krk. Oheň v kamnech zapraskal.

5. Na obloze se blýskalo. V dálce hřmělo. Zatáhlo se. Je mi smutno. Večer hodně přšelo. V tom kraji se hodně zpívalo. Před hodinou vždy zvonilo. V naší škole se chodilo v uniformách. Panstvu se žilo dobře. Dědečkovi zalehlo v uších. V lednu mrzlo.
6. a) Po chvíli se svišť ozval ještě jednou. Zajatci se ulevilo. Pomalu se obrátil a nedaleko křoví zpozoroval příkrčenou Lasičku. Dívka náhle přiskočila k Hadovi a připraveným pazourkovým nožikem mu přežezávala pouta na rukou/rukách.
 b) Zajatci se ulevilo
 c) Zajatče

UČEBNICE

str. 92

7. a) Zavolal haló. Zmije udělala sssss. Vykřikl hele. Paní učitelka nás ztišovala pssss. Přestaňte! Nehulákejte. To je odporné.
 b) legraci – zábavu, křičet – hulákat, balá jsem se – strachovala jsem se, setmělo se – zatáhlo se
 c) Setmělo se. – Nastal soumrak.
8. a) Zima už je tady
 Přišel listopad. Ochladilo se a po ránu zahalily krajinu mlhy. Lidé vytáhli ze skříní svetry a kabáty. Podzim končí, všichni se s tím museli smířit. Péťa s bráškou se ale radovali. Skutečně. Věděli, že brzy přijde zima a těšili se na Vánoce a na lyžování. Jednoho rána vykoul Honzík z okna, vyskočil z postele a vykřikl: „Sněží!“ Bráška hned dodal: „Hurá, pojedeme na hory.“
 b) ekvivalent – Skutečně; věta jednočlenná – Ochladilo se. Sněží.
9. Sněží. Západ sluce./Stmívá se. Nekouřit! Vedlo se nám dobře. Báječné! Je tu nebezpečno. V noci začalo mrznout.

UČEBNICE

str. 93

C. Test – větná stavba

1. b) Máš už hotový úkol?
 2. c) Zdálo se mi o tobě.
 3. a) Přijdou zítra.
 4. b) určitý slovesný tvar
 5. Venku stále prší. – VJ; Pokračujte na další straně. – VD; Nekřičet. – E; Janu bolí nohy. – VD; Na obloze se objevily blesky. – VD; Nekřičte. – VD

6.

věta jednočlenná nebo větný ekvivalent	věta dvojčlenná
Nenastupovat!	Nenastupujte!
Janu bolí v krku.	Jenu bolí krk.
Postupovat dále do vozu!	Postupte dále do vozu!
Celý den sněží.	Celý den padal sníh.
V dálce hřmělo.	V dálce slyším hřmění.
Bolí mě v zádech	Bolí mě záda.

7. a) Otevři všechna okna! R; b) Jak se ti daří, Petře? T; c) Kež bych udělal přijímačky. P; d) Zase ten Petr! Z; e) Kdo to tu křičel? T; f) Příště přijdu raději sám. O
 8. a) D; b) V; c) D; d) D; e) D; f) Z

UČEBNICE

str. 94

2. VĚTY HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ

1. a) Cestou do studia jsme se hlasitě smáli a všelijak se snažili zamaskovat nervozitu. (souvětí); Profesionálně usměvavá paní produkční se nás hned po příchodu ujala a zavedla nás do místnosti, která byla naším zázemím. (souvětí); Nejprve jsme si posedali, potom jsme si zase stoupli, pak jsme zkontrolovali mobily, jestli nám někdo nevolal. (souvětí); Naštěstí nás zachránily dvě asistentky, které nám vysvětlily, co se od nás očekává, co bude postupně následovat. (souvětí); Všechno trvalo hrozně dlouho. (věta jednoduchá); Než nám připnuli mikrofony, než nás maskérky upravily, než jsme si vyzkoušeli kostýmy, uběhlo mnoho času. (souvětí); Uplynuly asi dvě hodiny od našeho příchodu, když jsme se pustili do první disciplíny. (souvětí); Jednotlivé vstupy se stále opakovaly, pauzy byly delší než jednotlivé soutěže. (souvětí); A jak to celé dopadlo? (věta jednoduchá); Nejprve se nám dařilo,

potom se ujali vedení naši soupeři, ale nakonec se štěstěna přiklonila na naši stranu a my se po celém dni natáčení dočkali zasloužené odměny. (souvětí)

- b) Cestou do studia jsme se hlasitě smáli a všelijak se snažili zamaskovat nervozitu. (souvětí – 2); Profesionálně usměvavá paní produkční se nás hned po příchodu ujala a zavedla nás do místnosti, která byla naším zázemím. (souvětí – 3); Nejprve jsme si posedali, potom jsme si zase stoupli, pak jsme zkontrolovali mobily, jestli nám někdo nevolal. (souvětí – 4); Naštěstí nás zachránily dvě asistentky, které nám vysvětlily, co se od nás očekává, co bude postupně následovat. (souvětí – 4); Všechno trvalo hrozně dlouho. (věta jednoduchá); Než nám připnuli mikrofony, než nás maskérky upravily, než jsme si vyzkoušeli kostýmy, uběhlo mnoho času. (souvětí – 4); Uplynuly asi dvě hodiny od našeho příchodu, když jsme se pustili do první disciplíny. (souvětí – 2); Jednotlivé vstupy se stále opakovaly, pauzy byly delší než jednotlivé soutěže. (souvětí – 2); A jak to celé dopadlo? (věta jednoduchá); Nejprve se nám dařilo, potom se ujali vedení naši soupeři, ale nakonec se štěstěna přiklonila na naši stranu a my se po celém dni natáčení dočkali zasloužené odměny. (souvětí – 4)
2. a) Protože jsem unavený, nepůjdu s vámi večer na ohňostroj. (2 věty); Kam se poděly všechny ty známky, které tatínek celý život sbíral, nikdo netušil. (3 věty); Nevšímej si toho, kolik má kdo peněz, jelikož to není na člověku to nejdůležitější. (3 věty); Ačkoliv si nemohl vzpomenout, odkud tu dívku zná, věděl, že je mu povědomá. (4 věty); Zapomeň na to, že se ti podaří na soupeře vyhrát, jak se ti to podařilo minule. (3 věty); V klidu a vydatně se nasnídali, aby mohli podat co nejlepší výkon. (2 věty);
- b) Protože (8) jsem unavený, nepůjdu s vámi večer na ohňostroj. Kam (6) se poděly všechny ty známky, které (3) tatínek celý život sbíral, nikdo netušil. Nevšímej si toho, kolik (4) má kdo peněz, jelikož (8) to není na člověku to nejdůležitější. Ačkoliv (8) si nemohl vzpomenout, odkud (6) tu dívku zná, věděl, že (8) je mu povědomá. Zapomeň na to, že (8) se ti podaří na soupeře vyhrát, jak (8) se ti to podařilo minule. V klidu a vydatně se nasnídali, aby (8) mohli podat co nejlepší výkon.
3. a) Jako malý jsem rád pozoroval hvězdy, protože jsem se zajímal o astrologii. Když jsme jeli na chatu, očekávali jsme příjemné prostředí, ale realita nás zcela šokovala. Neustále jsem si zvyšoval tréninkové dávky, abych vyhrál závody. Dozvěděli jsme se, že Honza má za týden narozeniny, a tak jsme přemýšleli o vhodném dárku. Do cukrárny chodím jednou týdně, protože si tam kupuji zákusky, které mi chutnají.
- b) já – jsem pozoroval, já – jsem se zajímal, my – jsme jeli, my – jsme očekávali, realita šokovala, já – jsem si zvyšoval, já – bych vyhrál, my – jsme se dozvěděli, Honza – má, my – jsme přemýšleli, já – chodím, já – si kupuji, které (zákusky) – chutnají

UČEBNICE

str. 95

4. a) Půjdeme na procházku, pokud nebude pršet. Bude se radovat, že se dostal na gymnázium. Maminka nechtěla, abych si dělal starosti. Šla do lesa, aby natrhala borůvky. Milan lyžuje, jako by byl rodilý horal. Když učitel vešel do třídy, velmi se rozzlobil.
- b) Půjdeme na procházku, pokud nebude pršet. Bude se radovat, že se dostal na gymnázium. Maminka nechtěla, abych si dělal starosti. Šla do lesa, aby natrhala borůvky. Milan lyžuje, jako by byl rodilý horal. Když učitel vešel do třídy, velmi se rozzlobil.

UČEBNICE

str. 96

3. PŘÍSUDEK

A. Přísudek slovesný, přísudek jmenný se sponou, beze spony

1. a) Jeho lyžování je docela dobré. (přísudek jmený se sponou); My zvolíme raději méně strmou cestou. (přísudek slovesný); Hlad je nejlepší kuchař. (přísudek jmenný se sponou); Jan bude od září hlídačem v botanické zahradě. (přísudek jmenný se sponou); Naše děvčata vyhrála náročný florbalový turnaj. (přísudek slovesný); Naše mužstvo v zápase vstřelilo pět gólů. (přísudek slovesný); Jirka se stal sportovním lékařem. (přísudek jmenný se sponou); Jeho pronikavý výkřik nás vyděsil. (přísudek slovesný)
- b) Hlad je nejlepší kuchař. – Když má člověk hlad, tak sní i věci, které nemá tolik rád nebo mu nechutnají.
2. a) Nejslavnější řecký hrdina Hérakles byl synem nesmrtelného vládce bohů Dia. Už v dětství měl větší sílu než dospělý muž. Hérakles povyrostl a do Théb se sešli nejlepší učitelé a cvičitelé. Učili mladého hrdinu nejdůležitějším vědám a umění. Hérakles byl chápavý žák. Tomu, čemu se druzí učili dlouhý čas, naučil se za několik dní. Ale už od mladého věku byl zlostný a prchlivý. Jednou ho pokáral učitel hudby. Hérakles mu hodil na hlavu lyru takovou prudkostí, že stařec zůstal mrtvý. Hérakles činu litoval a plakal pro svého učitele.

- b) Nejslavnější řecký hrdina Hérakles byl synem nesmrtelného vládce bohů Dia. (přísudek jmenný se sponou); Už v dětství měl větší sílu než dospělý muž. (přísudek slovesný); Hérakles povyrostl a do Théb se sešli nejlepší učitelé a cvičitelé. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný); Učili mladého hrdinu nejdůležitějším vědám a umění. (přísudek slovesný); Hérakles byl chápavý žák.(přísudek jmenný se sponou); Tomu, čemu se druzí učili dlouhý čas, naučil se za několik dní. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný); Ale už od mladého věku byl zlostný a prchlivý. (přísudek jmenný se sponou); Jednou ho pokáral učitel hudby. (přísudek slovesný); Hérakles mu hodil na hlavu lyru takovou prudkostí, že stařec zůstal mrtvý. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný); Hérakles činu litoval a plakal pro svého učitele. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný)
- c) učitelé a cvičitelé

3. a) Prádlo bylo vyprané. Jan je dobrým lyžařem. Růže ve váze byly zvadlé. Kuře v troubě bylo spálené. Jablka už jsou krásně červená. Pepovo pravítko bylo zlomené. Naše družstvo je třetí. (V původní větě je ale slovo tetí doplňkem.)
b) Eva se už uzdravila. Iva se ještě nerozhodla. Jan učí. Celé louka rozkvetla. Hana prodává hračky.
4. Každou sobotu jsem býval u babičky. (plnonovýznamové); Už jsem rozhodnutý. (sponové); Marek je už týden nemocný. (sponové); Jirka je od pátku na horách. (plnovýznamové); Karel není doma. (plnovýznamové); S bratrem jsme bývali často špinaví od bláta. (sponové); V pondělí jsem nebyl ve škole. (plnovýznamové); V srpnu budu na dovolené v Chorvatsku. (plnovýznamové) Od ledna bude primářkou na novorozeneckém oddělení. (sponové); Tví bratři asi nebudou nejlepší na matematiku. (sponové); Už jsi u nás nebyl dva roky. (plnovýznamové)
5. Kočka skočila (hop) na střechu. Chlapec najednou spadl (bác) do vody. Balonek nečekaně uletěl (šup) do vzduchu. Petr udeřil (bum) do stolu. Oběd byl vynikající (mňam). Budík zazvonil (crrr). Někdo ťuk, ťuk na dveře.
6. a) Dnes je nebe krásně modré. (přísudek jmenný se sponou); Sliby – chyby. (přísudek jmenný beze spony); Kdysi jsme bývali přátelé. (přísudek jmenný se sponou); Na dálnici na Prahu se stala nehoda. (přísudek slovesný); Jakub byl bledý jako bílá lilie. (přísudek jmenný se sponou); Na koberci je nějaké smetí. (přísudek slovesný); Mladí ležáci – staří žebřáci. (přísudek jmenný beze spony); Kluci hurá za ním. (přísudek vyjádřený citoslovcem); Pomož mi s tím nádobím. (přísudek slovesný); Náš zákazník, náš pán. (přísudek jmenný beze spony); Neviděli jsme se celý rok. (přísudek slovesný)
b) Sliby – chyby. (To, že někdo něco slíbí, neznamená, že to dodrží); Mladí ležáci – staří žebřáci. (Kdo v mládí zahálí, ve stáří nebyvá bohatý); Náš zákazník, náš pán. (Obchodník chce vyhovět ve všech směrech požadavkům zákazníka)
- c) Jakub je bledý jako bílá lilie. Je černý jako uhel. Je bílý jako sníh. Má oči modré jako pomněnky.

B. Přísudek slovesný složený

- přestávat, muset, zůstat, smět
- Musela jsem odpovědět na jeho nepříjemnou otázku. Začala nám vysvětlovat řešení rovnic. Venku se začalo stmívat. Zůstanu u vás bydlet do konce září. Určitě bychom ti s tím poradili. Nesměla jsem nikomu sama otvírat dveře. Chtěla bych ti to vysvětlit. Tatínek nemohl odejít z práce dřív. Mohli byste se k tomu vyjádřit. Katka by měla své rozhodnutí zvážit. Konečně by ses měl začít učit. V poslední době si přestávám rozumět s Karlem. Mohla bych ti nějak pomoci?
- Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítra. Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde. Nemusí pršet, stačí, když kape. Nemůžeš kázat vodu a pít víno. Špatný vozka, který neumí obrátit.
  - Splnění povinností bychom neměli odkládat. Když chceme někoho potrestat, určitě si najdeme důvod. Někdy je lépe spokojit se s málem. Nemůžeš kritizovat něco, co sám děláš. Stát si tvrdošjně za svým názorem, i když je špatný, není dobré.
- Václav, Zikmund a Jan byli tři synové Karla IV., kteří se dožili dospělosti. Trůn po otci zdědil nejstarší Václav. Otec z něho chtěl vychovat skvělého nástupce, což se mu zcela nepodařilo. Po nástupu na trůn měl Václav řešit složité problémy v zemi. Místo toho však raději vyrážel na lov zvířete. Často byl mimo Prahu. Snad proto se stal černou ovčí mezi Lucemburky.
  - přísudky jmenné se sponou – byli synové, se stal ovčí
přísudky slovesné složené – chtěl vychovat, měl řešit
  - Často byl mimo Prahu.
  - Otec z něho chtěl vychovat skvělého nástupce, což se mu zcela nepodařilo.

4. VEDLEJŠÍ VĚTA PŘÍSUDKOVÁ

1. a) Když jsem se vrátil z turnaje, čekalo mě příjemné překvapení. I když jsem zvítězil již dříve, nikdy mi sourozenci takovou oslavu nepřichystali. Po příjezdu jsem byl, jako by mě přejel parní válec. Naštěstí jsem se vzchopil a oslavu jsem si užil. Nejprve se rozzářil ohňostroj, potom zahřměla siréna a vyběhly roztleskávačky. Skvělé jídlo a mamčin dort jen dovršily báječný večer. Najednou jsem byl, jako by mě polili živou vodou.
 b) Po příjezdu jsem byl, jako by mě přejel parní válec. Najednou jsem byl, jako by mě polili živou vodou.
2. Hvězdy byly jako právě rozsvícené. Maruška není zrádkyní kamarádek. Většina dětských pokojů je neuklizená. Bohouš je přechytralý.
3. Nikdo z nás není takový, že by se nemýlil. Ten byt byl takový, že v něm nebylo žádné smítko. Jirka je takový, že všem pomůže. Šimon je takový, že se lehce unaví. Samuel je takový, že nikomu nedůvěřuje. Jana není taková, že by zradila. Počasí bylo takové, jako by měla přijít bouřka. Ten obraz je takový, jako by ho namaloval Picasso.
4. a) Jiří z Poděbrad
 Jiří z Poděbrad se narodil roku 1421 do rodiny vyšší šlechty. (přísudek slovesný); Jeho otcem byl husitský velitel Viktorín z Poděbrad (přísudek jmenný se sponou), jeho matka je neznámá. (přísudek jmenný se sponou); V roce 1452 zvolil zemský sněm Jiřího za zemského správce. (přísudek slovesný); Jiří byl takový (přísudek jmenný se sponou) bez jmenné části, ta je vyjádřena VV přísudkovou, že tehdy vládnoucímu nezletilému králi Ladislavu Pohrobkovi často udílel rady. (přísudek slovesný); To se vladaři nelíbilo. (přísudek slovesný); Když Ladislav Pohrobek náhle zemřel (přísudek slovesný), zvolil sněm roku 1458 Jiřího z Poděbrad českým králem. (přísudek slovesný); Jiří se tak stal jediným českým panovníkem (přísudek jmenný se sponou), který nepocházel z panovnické dynastie (přísudek slovesný), ale měl svůj původ v řadách domácí šlechty. (přísudek slovesný)
 b) Jiří byl takový, že tehdy vládnoucímu nezletilému králi Ladislavu Pohrobkovi často udílel rady.

5. PODMĚT

1. a) Pravidelné běhání zlepšuje fyzickou kondici. Kouřit ve škole je zakázáno. Sytý hladovému nevěří. Janovi se líbilo ledacos. Každý chvilku tahá pilku. Necht' bývá nejčastěji částice. Líbila se mi zelená. Od kravína se ozývalo hlasité bú, bú. Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá. V poslední době bylo jeho jediným úkolem denně trénovat. Překvapilo mě jeho vzorné chování. Zajímala ho jen ona. Kdosi se přihlásil na práci v tom útulku. Jen tři z vás ten test napsali dobře. Zahradou znělo hlasité haf, haf. Na je předložka.
 b) Pravidelné běhání (1) zlepšuje fyzickou kondici. Kouřit (5) ve škole je zakázáno. Sytý (1) hladovému nevěří. Janovi se líbilo ledacos (3). Každý (3) chvilku tahá pilku. Necht' (9) bývá nejčastěji částice. Líbila se mi zelená (2). Od kravína se ozývalo hlasité bú, bú (10). Vrána (1) k vráně sedá, rovný (1) rovného si hledá. V poslední době bylo jeho jediným úkolem denně trénovat (5). Překvapilo mě jeho vzorné chování (1). Zajímala ho jen ona (3). Kdosi (3) se přihlásil na práci v tom útulku. Jen tři (4) z vás ten test napsali dobře. Zahradou znělo hlasité haf, haf (10). Na (7) je předložka.
2. a) a) Marek chodí do školy rád (vyjádřený), ale učení mu moc nejde. (vyjádřený); Nejlepší známky má z tělocviku a ze zeměpisu. (on – nevyjádřený); Ty předměty ho taky baví nejvíc. (vyjádřený); Poznávat cizí země a hrát kopanou je pro něho zábavou. (vyjádřený)
 b) Jiří z Poděbrad se stal českým králem po smrti Ladislava Pohrobka. (vyjádřený); Ten zemřel na leukémii. (vyjádřený); Z jeho smrti byl však podezírán právě Jiří (vyjádřený), který byl v té době zemským správcem. (který – vyjádřený- bude se probírat v 9. ročníku); Všichni si mysleli (vyjádřený), že se chtěl svého soka zbavit. (on – nevyjádřený)
 b) a) Marek (1), učení (1), předměty(1), poznávat a hrát (5)
 b) Jiří (1), ten (3), Jiří (1), všichni (3)

3. V televizi dávají každý večer zprávy. (všeobecný podmět); Koupili jsme si novou televizi. (nevyjádřený podmět); V rádiu hlásili zvýšené riziko požárů. (všeobecný podmět); Hlásili jsme to na obecním úřadě. (nevyjádřený podmět); Co hrají v kině? (všeobecný podmět); V tělocviku nejraději hrajeme basketbal. (nevyjádřený podmět); Jména osob píšeme s velkým písmenem. (všeobecný podmět); Napíšu o tom babičce. (nevyjádřený podmět); Přemýšleli jsme o tom problému. (nevyjádřený podmět); Určitě proražím se svým nápadem. (nevyjádřený podmět); V televizi mluvili o volbě prezidenta. (všeobecný podmět);

V létě pojedeme do Chorvatska. (nevyjádřený podmět); Každý den nám vyprávěl pohádky. (nevyjádřený podmět); Hlavou zeď neprorazíš. (všeobecný podmět)

4. Ota, Petr i Jan se zúčastnili závodu v běhu. Nezvítězil Ota, Petr ani Jan. Pondělí a úterý jsou moje nejméně oblíbené dny. Šla mi nejen angličtina, ale i němčina a francouzština. Ty, on a já to spolu vyřešíme. Červení, bílí i modří měli dobré výsledky. Libor, Pepa ani Pavel si s tím nevěděli rady. Jeden ani druhý nesplnil limit pro postup na mistrovství světa. Kouřit a pít alkohol je zdraví škodlivé. Príslovce, předložky, spojky a částice patří k neohebným slovním druhům.
5. Mezi světadily se řadí Afrika, Evropa nebo Asie. Himálaj, ale i Andy patří k nejvyšším pohořím světa. Egypt, Nigerie i Kongo jsou africké státy. Čína, Nepál a Indie se rozkládají v Asii. Ke světovým veletokům se řadí Nil či Amazonka. V Evropě nenajdeme tropické deštné lesy ani pouště.

6. VEDLEJŠÍ VĚTA PODMĚTNÁ

1. a) b) Líbilo se mi, že (8) jsi přišel včas. (Kdo, co se mi líbilo?); Zajímalo by mě, kam (6) se chystáš na dovolenou. (Kdo, co by mě zajímalo?); Konečně se zjistilo, kdo (3) tu nehodu zavinil. (Kdo, co se konečně zjistilo?); Překvapilo mě, jak (8) rychle jsi odešel. (Kdo, co mě překvapilo?); Učiteli by se nelíbilo, kdybys (8) opisoval. (Kdo, co se učiteli nelíbilo?); Je všeobecně známo, které (3) přítoky má Vltava. (Kdo, co je všeobecně známo); Zatím se neví, v kolik (4) hodin bude ta porada. (Kdo, co se zatím neví?); Vadilo mi, jak (8) ses k ní choval. (Kdo, co mi vadilo?); Je směšné, když (8) spolu nemluvíte. (Kdo, co je směšné?); Stačí, když (8) přijdeš v osm ráno. (Kdo, co stačí?)
c) Líbil se mi tvůj včasný příchod. Zajímalo by mě místo tvé dovolené. Konečně se zjistil viník nehody. Překvapil mě tvůj rychlý odchod. Učiteli by se nelíbilo tvé opisování. Jsou všeobecně známa jména vltavských přítoků. Zatím se neví čas porady. Vadilo mi tvé chování k ní. Je směšné nemluvit spolu. Stačí přijít v osm ráno.
2. a) Nelíbí se mi tvé chování. Karla překvapilo tvé vystoupení na večírku. Učitele trápily jeho pozdní příchody. Je nutná účást většiny třídy. Překvapilo nás její přiznání. Rozzlobil mě jeho nezájem. Tatinčka rozčilovala Jirkova špatná výslovnost. Je dobré umět počítat z paměti. Mamince vadilo mé odmlouvání. Tatinčka překvapil babiččin příjezd. Honzu zajímalo dění na hřišti. Líbí se mi Petrovo hraní na housle. Je zakázané skákat z toho vysokého útesu.
Nelíbí se mi, jak se chováš. Karla překvapilo, jak jsi vystupoval na večírku. Učitele trápilo, že chodí pozdě. Je nutné, aby se zúčastnila většina třídy. Překvapilo nás, že se přiznala. Rozzlobilo mě, že se o celou situaci nezajímá. Tatinčka rozčilovalo, jak Jirka špatně vyslovoval. Je dobré, abys uměl počítat z paměti. Mamince vadilo, když jsem odmouval. Tatinčka překvapilo, že babička přijela. Honzu zajímalo, co se děje na hřišti. Líbilo se mi, jak Petr hraje na housle. Je zakázáno, aby lidé skákali z toho vysokého útesu.
b) Nelíbí (5) se (3) mi (3) tvé (3) chování (1). Karla (1) překvapilo (5) tvé (3) vystoupení (1) na (7) večírku (1). Učitele (1) trápily (5) jeho (3) pozdní (2) příchody (1). Je (5) nutná (2) účast (1) většiny (1) třídy (1). Překvapilo (5) nás (3) její (3) přiznání (1).
3. a) Déšť byl náhle takový, že jsme museli přerušit práci. Bylo zřejmé, že rozdíl mezi dětmi nejsou velké. Zatím to bude, jak říkali pořadatelé. Kdo ti to slíbil, ať ti to přinese. Bylo nespravedlivé, že nás prezidentovi poradci nenechali promluvit. Kapky rosy byly, jako by to byly drahokamy. Co se v noci na poli stalo, nebylo jasné. On není takový, aby nás zradil.
b) Déšť byl náhle takový, že jsme museli přerušit práci. (vedlejší věta přísudková); Bylo zřejmé, že rozdíl mezi dětmi nejsou velké. (vedlejší věta podmětná); Zatím to bude, jak říkali pořadatelé. (vedlejší věta přísudková); Kdo ti to slíbil (vedlejší věta podmětná), ať ti to přinese.; Bylo nespravedlivé, že nás prezidentovi poradci nenechali promluvit. (vedlejší věta podmětná); Kapky rosy byly, jako by to byly drahokamy. (vedlejší věta přísudková); Co se v noci na poli stalo (vedlejší věta podmětná), nebylo jasné.; On není takový, aby nás zradil. (vedlejší věta přísudková)

7. SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

1. Před kotcem leželi unavení psi. Blížilo se jaro a ledy pomalu roztávaly. Za obzorem se kupily bouřkové mraky. Při hrabání sena se mi polámaly hrábě. V ohradě se pásli černí a bílí koně. Na stolku čekaly na přečtení zajímavé knihy. Rodiče se zlobili na děti, které přišly pozdě k večeri. Kořata si hrála s klobíčky. Svíčky na okně pomalu dohořivaly. Na louce poletovali motýli.
2. a) Malí ptáčci zobali zrní v krmítkách. Nákladní lodě připluly do přístavů. Lvi se procházeli kolem mříží. Květiny ve vázách rychle rozkvetly. Místa už byla obsazena. Běželi rychle na koupaliště (oni). Knihy

těchto autorů se dobře prodávaly. Babiččini psíci se radostně rozštěkali. Kliky u dveří byly naleštěné. Sváteční košile na šnůrách již uschly. Přivítaly nás rozzářené úsměvy. Ruce mě už skutečně bolely.

b) Malí ptáčci zobali zrní v krmítkách. Nákladní lodě připluly do přístavů. Lvi se procházeli kolem mříží. Květiny ve vázách rychle rozkvetly. Místa už byla obsazena. Běželi rychle na koupaliště (oni). Knihy těchto autorů se dobře prodávaly. Babiččini psíci se radostně rozštěkali. Kliky u dveří byly naleštěné. Sváteční košile na šnůrách již uschly. Přivítaly nás rozzářené úsměvy. Ruce mě už skutečně bolely.

3. Papíroví draci vyletěli do výšky. Plyšová medvídky seděli mezi panenkami. Děti postavily z tajícího sněhu sněhuláky. Bubáci z dýně ozdobili náš dům. Nejhezčí bubáky vyrobily dívky ze 7. B. Mezi hračky kdysi patřili hadroví panáci. V poli stáli hadroví strašáci. Babičky dříve strašily děti vyprávěním o bubácích.

UČEBNICE

str. 104

4. Chlapecké sbory se rozezpívaly. Chlapci zpívali krásně čistě. Na ulicích postávaly hloučky lidí. Lidé živě diskutovali. Dvojice skautů stály na stráži. Skauti hlídali prázdninové tábořiště. Naše třídy jely na výlet. Žáci si užili krásné výlety v jižních Čechách. Smečky lvů líně polehávaly. Před stády slonů se dali lvi na útěk. Zástupy diváků stály u vchodu. Diváci se nemohli dočkat koncertů slavných zpěváků.
5. Koně se splašili. Rodiče mi dovolili jet na školní výlet do Londýna. Lidé se hromadili před vstupními dveřmi. U vstupu na koncert se tlačily davy lidí. Pluky vojáků pochodovaly po náměstí.
6. Ukazatele (ty) nám pomohly najít cestu z lesa. Další ukazatelé (ti) na cestě chyběli. Slanečky (ty) mi chutnaly. Slanečci (ti) voněli nepříjemně. Koráli (ti) hráli všemi barvami. Korály (ty) byly největší atrakcí toho letoviska. Rozsypané korále (ty) se rozkutálely po místnosti. Tyto bacily (ty) by mohly být nebezpečné. Mikrobi (ti) se v příznivých podmínkách rychle rozmnožili. Tyto mikroby (ty) byly zkoumány v laboratoři.

UČEBNICE

str. 105

7. a) Děti si hrály na poli se psy, kteří hlasitě štěkali. Moli prožrali staré kožichy. Už se nedaly zachránit. Hodiny nad krbem se zastavily. Zapomněli jsme je natáhnout. Pomeranče nám přivázela letadla ze Španělska, přilétala každý týden. Připravili jsme stoly. Za pár hodin se prohýbaly pod tácy s dobrotami. Byty se prodávaly velmi dobře. Po měsíci prodeje zbyly už jen ty nejdražší. Psi pomáhali hlídat stáda ovcí před vlky. Bylo to náročné, protože útočili především v noci.
- b) Děti si hrály na poli se psy, kteří hlasitě štěkali. (kteří, oni – ti psi); Moli prožrali staré kožichy; Už se nedaly zachránit. (ony – ty kožichy); Hodiny nad krbem se zastavily; Zapomněli jsme je natáhnout. (my); Pomeranče nám přivázela letadla ze Španělska, přilétala každý týden. (ona – ta letadla); Připravili jsme stoly. (my); Za pár hodin se prohýbaly pod tácy s dobrotami. (ony – ty stoly); Byty se prodávaly velmi dobře; Po měsíci prodeje zbyly už jen ty nejdražší. (ty nejdražší – ty byty); Psi pomáhali hlídat stáda ovcí před vlky; Bylo to náročné, protože útočili především v noci. (oni – ti vlci)
8. a) Byli jednou dva lovci a ti si moc dobře rozuměli. Lovili vždycky spolu. Jednou se zase vydali na lov. Uběhly dva týdny, ale oni nezabili žádné zvíře. Jednoho rána si připravili jídlo z posledních zásob a pak se zase vydali na lov. Šli dlouho, až objevili hnízdo a v něm dvě vejce. Každý si vzal jedno. Když se vrátili domů, první si vejce uvařil a snědl. Jen se po něm zaprášilo. Druhý si ho schoval a po devíti měsících se mu vylíhly děti. Dny rychle ubíhaly a ti dva se už nevidali. Chcete vědět, jak příběh skončí? Stačí si přečíst knížku afrických pověstí O želvách, lidech a kamenech.
- b) Byli jednou dva lovci (1) a ti (3) si moc dobře rozuměli. Lovili vždycky spolu (oni – nevyjádřený). Jednou se zase vydali na lov (oni – nevyjádřený). Uběhly dva týdny (1), ale oni (3) nezabili žádné zvíře. Jednoho rána si připravili jídlo z posledních zásob (oni – nevyjádřený) a pak se zase vydali na lov (oni – nevyjádřený). Šli dlouho (oni – nevyjádřený3), až objevili hnízdo a v něm dvě vejce (oni – nevyjádřený). Každý (3) si vzal jedno. Když se vrátili domů (oni – nevyjádřený), první (4) si vejce uvařil a snědl. Jen se po něm zaprášilo (chybí podmět, věta jednočlenná). Druhý (4) si ho schoval a po devíti měsících se mu vylíhly děti (1). Dny (1) rychle ubíhaly a ti dva (4) se už nevidali. Chcete vědět (vy – nevyjádřený), jak příběh (1) skončí? Stačí si přečíst (5) knížku afrických pověstí O želvách, lidech a kamenech.
- c) Protože je to věta jednočlenná (bezpodmětná).
- d) dva – základní, určitá; jednoho – základní, určitá; dvě – základní, určitá; jedno – základní, určitá; první – řadová, určitá; druhý – řadová, určitá; devíti – základní, určitá

UČEBNICE

str. 106

10. Učitelé a učitelky zkoušeli. Jehně a kůzle se pásly. Režisér, scenárista i kameramani cestovali. Stoly a skříně se rozbily. Studenti a studentky maturovali. Medvědice a medvíďata běhaly.

11. Petr a Pavel hráli karty. Lesy obývaly srnky a sovy. Slůňata a lvíčata se živila mateřským mlékem. V květnu se nám narodily dvě koťata a štěně. Na skalce se vyhřívaly užovky i zmije. Na objevu se podíleli přední vědci a výzkumníci. U rybníka bzučeli mouchy a komáři.
12. Děti a rodiče přicházeli ke škole. Poníci a oslíci vozili děti na pouti. Kolotoče a houpačky přijížděly na náves. Králíci a koroptve utíkali před kombajny. Vyřazené židle a stoly stály vzadu. Mistři a vedoucí výroby odpovídali za kvalitu výrobků. Víly a vodníci v některých pohádkách pomáhali lidem. Lamy, zebry a velbloudi snášeli dobře naši zimu. Štěně a koťata běhaly po dvorku.

Test – podmět a přísudek, shoda přísudku s podmětem

1. a) JSS, b) S, c) S, d) JSS, e) JSS, f) J

2.

přísudek slovesný	přísudek jmenný se sponou
Jindra léčí děti.	Jindra je dětským lékařem.
Jirka rozezlil Karla.	Karel je rozezlený na Jirku.
Karel si krásně odpočinul.	Karel je krásně odpočatý.
Záhonky s růžemi jsem už zalil.	Záhonky s růžemi jsou už zalité.

3. Ota se začal učit na přijímací zkoušky. S tvým bratrem si Eva přestala rozumět. Chtěl by se s tebou domluvit na dalším postupu. Jana nesměla jíst sladkosti.
4. a) Každý (3) z nás tomu rozuměl.; b) Čtyři (4) z nás to nezvládli.; c) Červení (1) dnes vstřelili dvě branky.; d) Stačilo mu umýt (5) se v teplé vodě.
5. Babička neví (vyjádřený), co dnes dávají v televizi. (všeobecný); Proto se zeptá vnuka. (nevyjádřený); Ten jí to rád zjistí. (vyjádřený); Dnes vysílají Četnické humoresky. (všeobecný)
6. a) Překvaplo mě, jak hrubě se choval.; b) Zajímalo mě, jak se pěstují citrusy.; c) Je dobré, abys uměl cizí jazyky.
7. A. c); B. b); C. c)

8. PŘEDMĚT

1. Jirka hraje kopanou (1). Nevěřil jsem mu (3). Pro každého (3) je připraven malý dárek. Někomu (3) se test podařil, druhému (4) přišel obtížný. Dospělým (1) se mé chování nelíbilo. Viděl jsem ji (3) běžet do školy. Eva slyšela jejich hurá (10). Petr odpověděl potichu ano (9). Učili jsme se o dobývání (1) středověkých hradů. Bojí se tmy (1).
2. a) Chytrému (3. pád) napověz, hloupého (4. pád) trkni. Nesud' knihu (4. pád) podle obalu. Odvážnému (3. pád) štěstí přeje. Lež má krátké nohy (4. pád). Čas všechny rány (4. pád) zhojí. Pro jedno kvítí (4. pád) slunce nesvítí.
- b) Někomu stačí naznačit, někdo potřebuje pomoci víc a názorněji. Nehodnot' jen podle zevnějšku. Odvaha se vyplácí. Lež vždy vyjde najevo, s lhaním se daleko nedojde. Časem zapomínáme na špatné věci. Rozejdeš-li se s někým, určitě je na světě jiný vhodný protějšek.
3. a) Hrady ve středověku. Hrady jsou opevněná sídla vystavěná v 12.–16. století. Sloužily jako obytné budovy (ony – ty hrady), vedle toho však plnily i obrannou funkci (ony – ty hrady). Často se stavěly na kopcích a skalních útesech (ony – ty hrady). Díky tomu byly téměř nedobytné (ony – ty hrady). Často je chránily vodní příkopy. Královské hrady obývaly vojenské posádky, které zajišťovaly bezpečnost v kraji (které – ty posádky). Hradní úředníci měli na starosti správu okolních osad. Podobně jako panovník si stavěla kamenné hrady i vyšší šlechta. Šlechtické hrady však byly skromnější. Šlechtici vlastnili půdu v okolí hradu. Od poddaných rolníků pravidelně vybírali část jejich úrody a peněžní poplatky (oni – ti šlechtici). Nižší šlechta si stavěla malé opevněné tvrze.
- b) Hrady ve středověku. Hrady jsou opevněná sídla vystavěná v 12.–16. století. Sloužily jako obytné budovy, vedle toho však plnily i obrannou funkci (4. pád). Často se stavěly na kopcích a skalních útesech. Díky tomu byly téměř nedobytné. Často je (4. pád) chránily vodní příkopy. Královské hrady (4. pád) obývaly vojenské posádky, které zajišťovaly bezpečnost (4. pád) v kraji. Hradní úředníci měli na starosti (4. pád) správu (4. pád) okolních osad. Podobně jako panovník si stavěla kamenné hrady (4. pád) i vyšší šlechta. Šlechtické hrady však byly skromnější. Šlechtici vlastnili půdu (4. pád) v okolí hradu. Od poddaných rolníků (2. pád) pravidelně vybírali část (4. pád) jejich úrody a peněžní poplatky (4. pád). Nižší šlechta si stavěla malé opevněné tvrze (4. pád).

9. VEDLEJŠÍ VĚTA PŘEDMĚTNÁ

1. a) Zapomněli jsme, kam (6) se odstěhovali. (Na koho, na co jsme zapomněli?); Slyšeli jste, že (8) Janovy sestry onemocněly? (Koho, co jste slyšeli?); Chtěli vědět, jaké (3) bude zítra počasí. (Koho, co chtěli vědět?); Vyprávěla, co (3) se jí přihodilo v Příbyslavi. (Koho, co vyprávěla?); Požádali nás, abychom (8) se uklidnil. (O koho, o co nás požádali?); Přeli se o to, kdo (3) v té bitvě vyhrál. (O koho, o co se přeli?)
b) Zapomněli jsme místo jejich nového pobytu. Slyšeli jste o nemoci Janovy sestry? Chtěli vědět zítřejší předpověď počasí. Vyprávěla své příhody z Příbyslavi. Požádala nás o uklidnění. Přeli se o vítězství v té bitvě.
2. Mluvila o tom, jak vypracovala svůj referát. Svěřila se mi s tím, že má špatný zrak. Slyšel jsem o tom, že se vymlouváš. Požádala Karla, aby jí rychle pomohl. Chtěla jsem od tebe, abys mi dal prsten. Vysvětlila mi, že obdivuje Karla. Zeptala se, jaký mám názor. Napsala mi, jak léčí pacienty. Víím hodně o tom, jak se vychovávají děti.
3. a) Odpoledne jsme viděli utíkat Petra za Zuzanou s kytkou. Celou dovolenou jsme se bavili pozorováním mořského života. Nechtěně jsme zaslechli o příchodu nového žáka. V pondělí jsme mluvili o výletu na Pálavu. Rozveselíme smutné.
b) Rozveselíme (přísudek) toho (neurčujeme jako větný člen), kdo je (přísudek) smutný (přísudek).
4. a) Nevěř tomu, kdo ti lichotí. (VV předmětná); Vědci dosud přesně nevědí, kdy lidé začali chovat psy. (VV předmětná); Je úplně lhostejné, co se stalo. (VV podmětná); Říkala, že přijeli včera. (VV předmětná); Je úplně lhostejný k tomu, co se stalo. (VV předmětná); Líbilo se mi, že se tak snaží. (VV podmětná); Přírodovědci se snaží, aby upozornili na nebezpečí vyhynutí goril. (VV předmětná); Zdálo se mi, že se mračí. (VV podmětná); Je zdravé, když denně jíme zeleninu. (VV podmětná); Zarazilo mě, jak se k tobě choval. (VV podmětná)
b) Řekni mi, kdo ti ubližoval. (VV předmětná); Zajímalo by mě, komu jsi o tom vyprávěl. (VV podmětná); Je jisté, že Petr dnes nepoběží. (VV podmětná); Zatím se neví, kolik lidí se nakazilo. (VV podmětná); Zeptej se ho, kdy přijde. (VV předmětná); Zajímalo by mě, kdy přijde. (VV podmětná); Řekla nám, že přijede za měsíc. (VV předmětná); Překvapilo mě, že na to otec zapomněl. (VV podmětná); Vysvětlila mi, proč nepřišla. (VV předmětná); Zajímalo nás, proč neodpověděla. (VV podmětná); Zdržovalo mě, jak otec pořád zastavoval. (VV podmětná)

10. PŘÍSLOVEČNÁ URČENÍ

A. Přísllovečné určení místa a času

1. Pes zalezl do boudy (PUM). Nový spolužák se přistěhoval z Ostravy (PUM). Projížděli jsme Brnem (PUM). Přijede prý do hodiny (PUČ). Čekali jsme na zastávce (PUM) autobusu. Za týden (PUČ) mě čeká těžká zkouška. Před usnutím (PUČ) si chvíli čtu. S kamarády ze školky se vídám zřídkka (PUČ). Pomalu projel tunelem (PUM). Nejkratší cesta vede přes les (PUM). Zajdu dnes (PUČ) na chvíli (PUČ) k babičce (PUM). Dnes (PUČ) máme školu do dvou (PUČ). Rodiče jezdí na chalupu (PUM) dvakrát do měsíce (PUČ). Šel neznámo kam (PUM). Chtěla bych jet na dva týdny (PUČ) do Itálie (PUM).

B. Vedlejší věty přísllovečné místní a časové

2. O založení Máchova jezera

Roku 1367 se vydal Karel IV. se svou družinou na lov. Když z houštin vyrazil statný jelen (Kdy ho začal pronásledovat? – VV přís. časová), začali ho pronásledovat. Jelen prchal tam, kde to dobře znal. (Kam jelen prchal? – VV přís. místní). Spěchal do rozsáhlých lesů a luk plných jezírek a louží. Tam se jim ztratil. Král zavelel na ústup. Když ale uslyšeli nádherný zpěv (Kdy se za nim rozjeli? – VV přís. časová), rozjeli se za ním. Na louce spatřili prozpěvujícího ovčáka s ovci. Král se s ním dal do řeči. Když se pak podíval na svou mokrou družinu. (Kdy král dostal nápad? – VV přís. časová), dostal nápad, že by se zde mohl založit rybník. Tak vznikl rybník, který dnes známe jako Máchovo jezero.

3. Došli jsme tam, kde začínal okraj lesa. (VV přís. místní); Přístavy se zakládaly tam, kde se nacházela ústí řek. (VV přís. místní); Velké domy vyrostly tam, kde se dříve nacházely staré chaloupky. (VV přís. místní) Když přemýšlel, tak svráštil čelo. (VV přís. časová); Když se vrátil z divadla, tak začalo sněžit. (VV přís. časová); Za chvíli dojedeme tam, kde se narodil spisovatel Karel Havlíček Borovský. (VV přís. místní); Budu čekat, než se vrátíš. (VV přís. časová); Zamířil jsem tam, kde stál náš dům. (VV přís. místní); Než vstoupíš do vozovky (VV přís. časová), tak se pořádně rozhlédni. Zajdi tam, kde

prodávají rybářské potřeby. (VV přís. místní); Až dopíšeš diktát (VV přís. časová), tak si ho rozhodně ještě zkontroluj.

4. Nevěděla, kdy se narodil její dědeček. (Koho, co nevěděla? – VV předmětná); Překvapilo ho, kam jedeme na hory. (Kdo, co ho překvapilo? – VV podmětná); Poradila mi, kam mám jít na houby. (Koho, co mi poradila? – V V předmětná); Na houby chodte tam, kde není sucho. (Kam chodte na houby? – VV přís. místní); Když napršelo, vyrazili jsme na houby. (Kdy jsme vyrazili na houby? – VV přís. časová); Není dobré chodit tam, kde je moc houbařů. (Kam není dobré chodit? – VV přís. místní); Běžel tam, odkud ostatní odcházel. (Kam běžel? – VV přís. místní); Udivovalo nás, odkud se ozývaly hlasy. (Kdo, co nás udivovalo? – VV podmětná); Je zajímavé, dokdy jsi byla vzhůru. (Kdo, co je zajímavé? – VV podmětná); Ptala se, kdy chodíme spát. (Na koho, na co se ptala? – VV předmětná); Přijdu, až budu moct. (Kdy přijdu? – VV přís. časová); Zajímalo ji, kam chodil Jirka do školky. (Kdo, co mě zajímalo? – VV podmětná)
5. a) Během cesty z trojské války zpět do vlasti museli Řekové proplout mezi dvěma obludami. V úžině číhala vlevo šestihlavá lidožravá Skylla, vpravo ještě hroznější Charybda. Jakmile se k ní někdo přiblížil, obrovským vírem pohlcovala celé lodi. Odysseus řídil loď podél Skyllly a byl připravený k boji. Charybda ale zaútočila až poté, co všichni strnuli hrůzou z jejího běsnění
- b) Během cesty (PUČ) z trojské války zpět do vlasti museli Řekové proplout mezi dvěma obludami (PUM). V úžině (PUM) číhala vlevo (PUM) šestihlavá lidožravá Skylla, vpravo (PUM) ještě hroznější Charybda. Jakmile se k ní (PUM) někdo přiblížil, obrovským vírem pohlcovala celé lodi. Odysseus řídil loď podél Skyllly (PUM) a byl připravený k boji. Charybda ale zaútočila až poté (PUČ), co všichni strnuli hrůzou z jejího běsnění.
- c) Charybda ale zaútočila až poté, co všichni strnuli hrůzou z jejího běsnění (VV přís. časová).

UČEBNICE

str. 112

C. Příslovečná určení způsobu a míry

1. Je štíhlá jako proutek. Je pilný jako včela. Je hluchý jako poleno. Běhá jako gazela. Zpívá jako slavík. Je tam práce jako na kostele.
2. Jedno vývojové stadium žáby se nazývá pulec. (Jak se nazývá? – PUZ); Michal mluvil při včerejším projevu srozumitelně. (Jak mluvil? – PUZ); Je pilná jako včela. (Jak je pilný? – PUZ); Bratr rychle ukončil rozhovor. (Jak ukončil rozhovor? – PUZ); Vystupoval příliš (Jak moc sebevědomě? – PUMí) sebevědomě. (Jak vystupoval? – PUZ); Zpívá jako slavík. (Jak zpívá? – PUZ); Náš dědeček je hodně nemocný. (Jak moc je nemocný? – PUMí); Hladina vody mu sahala po kolena. (Jak moc mu sahala hladina vody? – PUMí); Hodně na něho myslím. (Jak moc na něho myslí? – PUMí); Vypil nápoj až do dna. (Jak moc nápoj vypila? – PUMí); Kráčel nepříliš (Jak moc ochotně káčela? – PUMí) ochotně. (Jak kráčela? – PUZ); Do divadla přišlo málo lidí. (Kolik, jak moc lidí přišlo do divadla – PUMí); Prázdný sud nejmíc duní. (Jak moc duní? – PUMí)
3. a) V srpnu (PUČ) si obyvatelé Písku připomněli povodně, které ho zasáhly před patnácti lety (PUČ). Ty zanechaly spoušť nejen v Písku (PUM), ale i na dalších místech (PUM). Po několikadenních deštích (PUČ) se jindy (PUČ) vcelku (PUMí) klidně (PUZ) vyhlížející Otava vylila ze svého koryta (PUM). Pod vodou (PUM) tehdy (PUČ) zůstala přízemí okolních budov i nejstarší kamenný most v Čechách. Ten přišel o jednu ze svých soch, zábradlí i osvětlení. Sochu našťestí (PUZ) objevili po opadnutí (PUČ) vody potápěči. Most byl zcela (PUMí) opraven až v dubnu (PUČ) dalšího roku. Kdybyste se dnes (PUČ) procházeli po nábřeží (PUM), těžko (PUZ) byste si dokázali představit, že zde (PUM) voda dosahovala do výšky (PUM) dvou metrů.

UČEBNICE

str. 113

D. Vedlejší věty příslovečné způsobové s měrové

1. Udělal to tak, jak jsem mu radil. (VV přís. způsobová); Křičel tak, až z toho ochraptěl. (VV přís. měrová); Pracoval tak, jak byl zvyklý. (VV přís. způsobová); Bylo tam takové horko, až jsme to nevydrželi. (VV přís. měrová); Okolnosti se vyvíjeli tak, jak jsme předpokládali. (VV přís. způsobová); Změnila se tak, že jsme ji nepoznali. (VV přís. měrová); Vyrobita panáčka, jak psali v návodu. (VV přís. způsobová); Trénoval, až z toho omdlel. (VV přís. měrová)
2. Vyděsili se tak, že nebyli schopni slova. (Jak moc se vyděsili? – VV přís. měrová); S tebou mluvil úplně jinak, než mluvívá se mnou. (Jak s tebou mluvil? – VV přís. způsobová); Král mu dal zlata, co unesl. (Kolik mu dal zlata? – VV přís. měrová); Dítě křičelo, až nám uši zaléhaly. (Jak moc křičelo? – VV přís. měrová); Tvářil se, jako by mu uletěly včely. (Jak se tvářil? – VV přís. způsobová); Křičel, jako by ho na nože brali. (Jak moc křičel? – VV přís. měrová)
3. A. b); B. c); C. a)

4. Kam nechodí slunce, tam chodí lékař. (VV přís. místní); Jak si kdo ustele, tak si lehne. (VV přís. způsobová); Žádná píseň není tak dlouhá, aby jí nebyl konec. (VV přís. měrová); Kdo dřív přijde, ten dřív mele. (VV podmětná); Co tě nezabije, to tě posílí. (VV podmětná);

E. Příslowečné určení příčiny a účelu.

1. Z jaké příčiny si Eva třese? Kvůli zimě (PUP); Proč Pepa kýchá? Kvůli alergii (PUP); Proč je Petr zase doma? Pro nevolnost (PUP); Proč se zlobil? Pro maličkosti (PUP); Proč je špatná neúroda? Kvůli suchu (PUP).
2. Za jaký účelem denně běhá? Běhá pro zdraví (PUÚ); Proč vysázeli ty keře? Vysázeli keře pro okrasu (PUÚ); Proč používáš motorovou pilu? Pilu používám na kácení stromů (PUÚ); Proč se vydali k rybníku? Vydali se k rybníku chytat ryby (PUÚ).
3. Vítězka po proběhnutí (PUČ) cílem plakala radostí (PUP). Při přednášce (PUČ) klesala posluchači hlava únavou (PUP). Můj soused se při představení (PUČ) zalykal smíchy (PUP). Kvůli dětem (PUP) se odstěhovala do města (PUM). Klepal se zimou (PUP). Jdu do obchodu (PUM) pro banány (PUÚ). Babička k nám (PUM) v neděli (PUČ) přišla na návštěvu (PUÚ). Teta nám svěřila dítě na hlídání (PUÚ). Vyzazili jsme do lesa (PUM) na houby (PUÚ). Maminka nám uvařila pro zahřátí (PUÚ) teplý čaj. Připili mu na zdraví (PUÚ). Jdeme se do obchodu (PUM) podívat (PUÚ) na nábytek. Bratr se učí na zkoušky (PUÚ).
4. A. c); B. a); C. b)
5. času, místa, slabika, Amerika, slovesa; tajenka: atlas

F. Vedlejší věty příslowečné příčinné a účelové

1. a) Proč se Zemi říká „modrá planeta“? Zemi se říká modrá planeteta, protože se na ní nachází voda. Proč se střídá den a noc? Den a noc se střídá, protože se Země otáčí kolem své osy. Proč padá jablko a další předměty na zem? Jablka a další předměty padají na zem, protože je přitahuje gravitační síla. Proč řadíme obratlovce mezi strunatce? Obratlovce řadíme mezi strunatce, protože mají páteř. Proč nejdokonalejším obratlovcům říkáme savci? Nejdokonalejším obratlovců říkáme savci, protože sají mateřské mléko. Proč odlétají hmyzožraví ptáci před zimou do teplých krajin? Hmyzožraví ptáci odlétají před zimou do teplých krajin, protože tam naleznou dostatek potravy. Proč měli husité ve znaku kalich? Husité mají ve znaku kalich, protože přijímají podobojí.
b) Zemi se říká modrá planeteta, protože se na ní nachází voda. (VV příslowečná příčinná); Den a noc se střídá, protože se Země otáčí kolem své osy. (VV příslowečná příčinná); Jablka a další předměty padají nazem, protože je přitahuje gravitační síla. (VV příslowečná příčinná); Obratlovce řadíme mezi strunatce, protože mají páteř. (VV příslowečná příčinná); Nejdokonalejším obratlovců říkáme savci, protože sají mateřské mléko. (VV příslowečná příčinná); Hmyzožraví ptáci odlétají před zimou do teplých krajin, protože tam naleznou dostatek potravy. (VV příslowečná příčinná); Husité mají ve znaku kalich, protože přijímají podobojí. (VV přís. příčinná)
2. Zpíval si, aby se potěšil. (VV přís. účelová); Někteří lidé nemají rádi kočky, protože jsou nezávislé. (VV přís. příčinná); Tatínek odešel do lesa, aby si od nán odpočinul. (VV přís. účelová); Zvířata nikdy nezabíjejí jiné druhy, aby se potěšila. (VV přís. účelová); Vesele si zatleskala, protože měla radost. (VV přís. příčinná)
3. Koupila jsem ti nové knihy, abych ti udělala radost. (Za jakým účelem si koupila nové knihy? – VV přís. účelová); Protože ji přednáška zaujala, začala pozorně poslouchat. (Proč začala pozorně poslouchat? – VV přís. příčinná); Aby zhubla, chodila pravidelně cvičit. (Za jakým účelem chodila cvičit? – VV přís. účelová); Jeli na kole, protože chtěli dorazit včas. (Proč jeli na kole? – VV přís. příčinná); Jeli na kole, aby dorazili včas. (Za jakým účelem jeli na kole? – VV přís. účelová); Jelikož chceme kupovat byt, musíme začít šetřit. (Proč musíme šetřit? – VV přís. příčinná); Musíme začít šetřit, abychom mohli koupit byt. (Za jakým účelem musíme začít šetřit? – VV přís. účelová); Zavřel okno, ať mi netáhne na záda. (Za jakým účelem zavřel okno? – VV přís. účelová); Zavřela okno, protože jí táhlo na záda. (Proč zavřela okno? – VV přís. příčinná)
4. Babička vyprávěla dětem pohádky, aby lépe usínaly. (VV přís. účelová); Není žádoucí, abychom se pohádali. (VV podmětná); Neřekl jsi mi, abych ti pomohl. (VV přemětná); Ráno jsem si přispal, abych byl na zkoušce svěží. (VV přís. účelová); Nejsem takový, abych mu hned spílal. (VV přísudková); Žádal jsem tě, abys nepískal. (VV předmětná); Mysleli jsme na to, aby si utkáni užili i diváci. (VV předmětná); Koupili jsme ti psa, abys nebyl doma odpoledne sám. (VV přís. účelová); Abys mě uslyšel, musel jsem křičet. (VV přís. účelová)

G. Přísllovečné určení podmínky a přípustku

1. Za jakých podmínek se objevuje na obloze duha? – Po dešti (PUPo) se na obloze objevuje duha. Za jakých okolností vře voda. – Voda vře při teplotě (PUPo) 100°C. Kdy můžeme na obloze vidět blesky? – Blesky můžeme na obloze vidět při bouři (PUPo). Kdy voláme hasiče? Hasiče voláme při požáru (PUPo).
2. I přes vyčerpání/Navzdory vyčerpání cyklistický závod dokončil. Navzdory zvyklostem jedeme do Řeka autem. I přes horko/Navzdory horku jsme se vydali na túru. I přes trému/Navzdory trémě zvládla své vystoupení velmi dobře. Navzdory zvyku si Petr dnes nedal černou kávu.
3. Proti svým zvyklostem (PUPř) si nedal ani jednu cigaretu. V rozporu s předpovědí (PUPř) počasí bylo dnes celý den jasno. Za deště (PUPo) prý ryby dobře berou. Doporučený dopis vám vydají po předložení (PUPo) občanského průkazu. Proti původnímu předpokladu (PUPř) družstvo remizovalo. Úpravy v bytě můžete provést se souhlasem (PUPo) majitele. Potvrzení o studiu vydáme na žádost (PUPo) rodičů.
4. 1. předmět, 2. podmět, 3. souvětí, 4. přísudek, 5. co; tajenka: Měsíc

H. Vedlejší věty přísllovečné podmínkové a přípustkové

1. Kdybych byl malířem slunečných strání, měl bych Tě s vějířem a s pousmáním. (Za jaké podmínky bych Tě měl s vějířem a pousmáním? – VV přís. podmínková); Kdybych byl malířem hlubokých tůní, měl bych svět z barev jen, bez jeho vůní (Za jaké podmínky bych měl svět z barev jen, bez jeho vůní? – VV přís. podmínková); Dlouho mám ten pocit, i když ho skrývám. (I přes co mám ten pocit? – VV přís. přípustková)
2. Lov nosorožců pokračuje, přestože je přísně zakázaný. (VV přís. přípustková); Je vynikajícím lékařem, ačkoli je velmi mladý. (VV přís. přípustková); Byl v soutěži úspěšný, přestože očekávali opak. (VV přís. přípustková); Jestliže bude hezký den, mám veselou náladu. (VV přís. podmínková); Na procházku půjdeme, i když bude nepříznivé počasí. (VV přís. přípustková); Třebaže se snažili, nepodařilo se jim přijít. (VV přís. přípustková); Když mi pomůžeš, tak ti příště pomůžu já. (VV přís. podmínková); Nevydávejte se do hor, když bude vánice. (VV přís. podmínková); Vyzkoušela skok padákem, i když jsme jí to všemožně zakazovali. (VV přís. přípustková)
3. a) Vůně chleba
Vydala jsem se za letního poledne domů po rozbité cestě. Třpytivá kamenná drť násobila žár. Ukazatelé hlásali, že do Čertova údolí zbývají tři kilometry. U silnice stál podivný dům. Z jeho komína stoupal k nebi dým a po haldě uhlí před vjezdem poskakovaly dvě malé bytosti. Bylo to, jako bych se nachomýtl v Drdově pohádce. Napadla mě neodbytná myšlenka, že v uhlí se popelí dva malí čerti. Zamířila jsem k obydlí, protože se v té výhni srpnového poledne odtud linula zázračná vůně čerstvého chleba. Třebaže mě svíral pocit strachu, prošla jsem síňkou do místnosti, kde na dřevěných podnosech horce oddychovaly zlatě vypečené bochníky.
- b) Vedlejší věty – Ukazatelé hlásali, že do Čertova údolí zbývají tři kilometry. (VV předmětná); Bylo to, jako bych se nachomýtl v Drdově pohádce. (VV přís. přísudková); Zamířila jsem k obydlí, protože se v té výhni srpnového poledne odtud linula zázračná vůně čerstvého chleba. (VV přís. příčinná); Třebaže mě svíral pocit strachu, prošla jsem síňkou do místnosti, kde na dřevěných podnosech horce oddychovaly zlatě vypečené bochníky. (VV přís. přípustková)
Větné členy: za poledne (PUČ), domů (PUM), žár (Pt), u silnice (PUM), z komína (PUM), dým (Po), před vjezdem (PUM), v uhlí (PUM), síňkou (PUM), na podnosech (PUM), horce (PUZ), zlatě (PUZ)

11. PŘÍVLASTEK

1. Naše sestra je velká milovnice zvířat. Někteří lidé si neumějí poradit s jednoduchými úlohami. Žádné nebezpečí nám tam nehrozilo. Všichni horolezci sestoupili do základního tábora. Správný muž nosí v kapse nůž. Leckterý prvňák umí číst lépe než ty. Každý slib vždy dodrží.
2. a) Román Volání (Pkn) divočiny (Pkn) se odehrává na Aljašce v období tzv. zlaté horečky (Pkn). Hlavním hrdinou knihy (Pkn) Cesta (Pkn) domů (Pkn) je šetlandský ovčák Tam (Pkn). Válka s mloky (Pkn) je Čapkův protiválečný román. Pramen Vltavy (Pkn) se nachází jihozápadně od obce Kvilda (Pkn). Nejvyšší vrchol Beskyd (Pkn) je Lysá hora. Rys ostrovid (Pkn) patří mezi kočkovité šelmy. Proč se houkání sovy (Pkn) ozývá jen v noci?

- b) Román Volání divočiny se odehrává na Aljašce v období tzv. zlaté (Pks) horečky. Hlavním (Pks) hrdinou knihy Cesta domů je šetlandský (Pks) ovčák Tam. Válka s mlouky je Čapkův (Pks) protiválečný (Pks) román. Pramen Vltavy se nachází jihozápadně od obce Kvilda. Nejvyšší (Pks) vrchol Beskyd je Lysá (Pks) hora. Rys ostrovid patří mezi kočkovité (Pks) šelmy. Proč se houkání sovy ozývá jen v noci?
3. a) test ze zeměpisu, sešit Jirky, představení v divadle, koření do polévky, povidla ze švestek, zvyky z Moravy
b) lázeňský pobyt, nákupní taška, tetin dopis, krmná směs, domácí úkol, dětské výmluvy, ptačí let

UČEBNICE

str. 119

4. Eva je opálená (součást přísudku) od moře. Opálená (přívlastek) Eva si přivezla od moře několik mušlí. Jana je často rozesmátá (součást přísudku). Rozesmátá (přívlastek) Jana se nedala přehlédnout. Mí rodiče jsou veselí (součást přísudku). I veselí (přívlastek) rodiče se dokážou mračit. Buchty už jsou upečené (součást přísudku). Upečené (přívlastek) buchty posypala cukrem. Naše babička má roztomilá (přívlastek) kořata. Kořata naší babičky jsou roztomilá (součást přísudku). Do polévky přidala sušené (přívlastek) houby. Ty houby v polévce byly sušené (součást přísudku). Hvězdy na obloze jsou rozzářené (součást přísudku). Na obloze jsou rozzářené (přívlastek) hvězdy.
5. lesklá – Její náušnice je lesklá. Lesklá náušnice ležela na stolku.; veselá – Eva je vždy veselá. Veselá Eva běhala po louce.; zelená – Tráva je na jaře zelená. Zelená barva je moje neoblíbenější.; nemocná – Její babička je nemocná. Nemocná babička šla k lékaři.; hloupý – Honza je hloupý. Hloupý Honza ležel celý den na peci.; slepý – Někteří lidé jsou slepí. Slepí lidé nosí bílou hůl.; malý – Petr je malý. Malý Petr si hrál s autíčkem.
6. a) Moje brněnská (přívlastek postupně rozvíjející) teta miluje bylinkové i ovocné (několikanásobný přívlastek) čaje. Bratr nepoznal žádný ovocný ani okrasný (několikanásobný přívlastek) keř. Na stěnách v dětském i obývacím (několikanásobný přívlastek) pokoji visí tvé vlastní (přívlastek postupně rozvíjející) fotografie. Babiččiny švestkové (přívlastek postupně rozvíjející), ale i jahodové knedlíky Jirka zbožňuje. Babiččiny švestkové, ale i jahodové (několikanásobný přívlastek) knedlíky Jirka zbožňuje. V minulé vyučovací (přívlastek postupně rozvíjející) hodině se seznámili s listnatými i jehličnatými (několikanásobný přívlastek) lesy. Janova nejstarší (přívlastek postupně rozvíjející) sestra četla nejen Hrubínovy, Skácelovy, ale i Seifertovy (několikanásobný přívlastek) verše. K mým neoblíbenějším ročním (přívlastek postupně rozvíjející) obdobím patří jarní a letní (několikanásobný přívlastek) měsíce.
- b) Ve škole používáme matematické i fyzikální (několikanásobný přívlastek) tabulky. Cena hokejových a fotbalových (několikanásobný přívlastek) vstupenek vzrostla. V oddělení ovoce a zeleniny (několikanásobný přívlastek) se klade důraz na čerstvé a kvalitní (několikanásobný přívlastek) zboží. Moje i Karlova (několikanásobný rozvíjející) sestra nosí nejrady moderní bílá (přívlastek postupně rozvíjející) trička. Babička umí nejlepší knedlíky se švestkami, jahodami i borůvkami (několikanásobný přívlastek). V Národním divadle najdeme Alšovy i Mánesovy (několikanásobný přívlastek) malby. V cukrárně si kupuji čokoládový nebo oříškový (několikanásobný přívlastek) dort.

UČEBNICE

str. 120

7.

	několikanásobný přívlastek	postupně rozvíjející přívlastek
včerejší závod	včerejší a dnešní závod	včerejší vítězný závod
moje sestra	moje a tvoje sestra	moje hodná sestra
podstatné jméno	podstatné i přídavné jméno	první podstatné jméno
Evin úkol	Evin a Jirkův úkol	Evin těžký úkol

8. a) Les byl úplný ráj pro chlapce a pro psa. Všechno tu v té době dozrávalo. K dispozici tady byly plody malin, borůvek, brusinek i jahod. Vláda sem tam něco udubl a všechny vůně i chutě byly stejně dobré. Čertovi les voněl tisíci zajíci, skrytými liškami a morousovitými jezevci. Každá nora chutnala jinak. Vláda se marně pokoušel probudit v Čertovi výraznější lovecké vlohky. Ani do jedné nory nevezl.
- b) přívlastky shodné – úplný (2), té (3), všechny (3), tisíci (4), skrytými (2), morousovitými (2), každá (3), výraznější (2), lovecké (2), jedné (4); přívlastky neshodné – pro chlapce (1), pro psa (1), malin (1), borůvek (1), brusinek (1), jahod (1),
- c) několikanásobný přívlastek neshodný – pro chlapce a pro psa; malin, borůvek, brusinek i jahod; několikanásobné příslovečné určení způsobu – zajíci, liškami a jezevci

- d) výraznější lovecké
- e) Les (Po) byl (Př) úplný (Pks) ráj (Př) pro chlapce (Pkn) a pro psa (Pkn). Všechno (Po) tu (PUM) v té (Pks) době (PUČ) dozrávalo (Př). Každá (Pks) nora (Po) chutnala (Př) jinak (PUZ). Vláda (Po) se (Př) marně (PUZ) pokoušel (Př) probudit (Pt) v Čertovi (Pt) výraznější (Pks) lovecké (Pks) vlohy (Pt).
- f) všechno – neurčité, té – ukazovací, něco – neurčité, všechny – neurčité, každá – neurčité, se – osobní
9. a) postupně rozvíjející přívlastky: záhadná středověká; zvláštním neznámým; jeho prvními známými, jeho známější; několika násobné přívlastky: neznámém a podivném
9. b) shodné přívlastky: Voynichův, záhadná, středověká, zvláštním, neznámým, neznámém, podivném, radiokarbonové, 15., americkém, českým, jeho, prvními, známými, II., známější
neshodné přívlastky: století, Voynichovi, 1912, z Prahy, Rudolfa, John Dee, Edward Kelley

12. VEDLEJŠÍ VĚTA PŘÍVLASTKOVÁ

1. b) Panda velká

Panda velká je savec z čeledi medvědovití. Žije v hornatých oblastech centrální Číny. Je to samotář, kteřý dvě třetiny dne věnuje shánění a požívání potravy. (Jaký je samotář? – VV přívlastková); Živí se převážně bambusem, kteřý je ve střední Číně hojně rozšířen. (Jakým bambusem se živí? – VV přívlastková). Spí v bambusových houštinách, odkud vychází většinou za svítání či za soumraku. (V jakých houštinách spí? – VV přívlastková); Panda velká žije v oblastech, kde panuje chladné a vlhké podnebí. (V jakých oblastech žije panda? – VV přívlastková); Má však velmi hustou, vodu odpuzující srst, kteřá jí poskytuje dostatečnou ochranu. (Jakou má srst? – VV přívlastková); Patří k ohroženým druhům. Ve volné přírodě dnes žije asi 2 000 pand velkých.

2. Chytili podezřelého (Pks) člověka. Chutnalo nám uzené (Pks) maso. Byla to obávaná (Pks) zkouška. Vyzvedla si objednané (Pks) zboží. To je Janino (Pks) kolo. Nejvíc mi chutnají babiččiny (Pks) koláče. Nastala doba rozloučení (Pkn). Měl přání zůstat (Pkn) ještě týden. Chvilu strávené (Pks) s příjemnými lidmi rychle běží.

Chytili člověka, který byl podezřelý. Chutnalo nám maso, které bylo uzené. Byla to zkouška, která jsme se obávali. Vyzvedla si zboží, které si objednala. To je kolo, které patří Janě. Nejvíce mi chutnají koláče, které pekla babička. Nastala doba, kdy se musíme rozloučit. Měl přání, aby mohli zůstat ještě týden. Chvilu, které trávíme s příjemnými lidmi, rychle běží.

3. Chodil rád do parku, kde se seznámil se svou ženou. (Do jakého parku rád chodil?); Nepoznala Petra, se kterým chodila do školky, (Jakého Petra nepoznala?); To byla práce, jakou jsem ještě nikdy nezažil. (Jaká to byla práce?); To je ten pán, o němž jsem ti vyprávěla. (Jaký je to pán?); Přišel v době, kdy ostatní odcházeli. (V jaké době přišel?); Dal jí radu, aby se cizím lidem nesvěovala. (Jakou radu jí dal?); To je ta věta, ve které jsem udělal chybu. (Jaká je to věta?)

	Pk	PU		Pk	PU
Vrať se tam, odkud jsi přišel.		J	Pojedu do míst, kde nejsou lidé.	K	
Promluvil ve chvíli, kdy to nečekali.	E		Šla tam, kam ji nohy nesly.		Ý
Udělej to tak, jak se píše v návodu.		D	Dal mi radu, jak mám jít.	K	
Neopouštěj místa, kde tě mají rádi.	N		Dal mi příkaz, kam mám dát kufr.	R	
Pokračuj tak, jak jsem ti řekla.		O	Nechod tam, kde to neznáš.		Á
To je ta knížka, jak o ní mluvila.	O		Poznal ji v době, kdy studovala.	L	

Tajenka: Jednooký král

5. Na Edovy narozeniny, které budou za týden, bych chtěla upéct dort. Úkoly, které jsem zadala, splňtě co nejdřív. Zápas, který jsme hráli, se jen tak nevidí. Na louce, která je za stavením, jsme si hráli celé dětství. V okamžiku, kdy nás učitelka vyvolala, jsme nedávali pozor.
6. Budu se řídit otcovou radou. Jihočeské město Písek je velmi krásné. Vysněné povolání bude určitě jednou vykonávat. Před naším domem kvetou syté fialové tulipány.
7. Z knihy, kteřou mi přinesla, jsem měla radost. (VV přívlastková); Lidé, kteří si o události povídali, byli velmi hlasití. (VV přívlastková); Barva, kteřou jsem si vymaloval pokoj, je veselá. (VV přívlastková); Všem lidem, jimž jsi ublížil, by ses měl omluvit. (VV přívlastková); Místo, kam jsme jeli na výlet, bylo

malebné a klidné. (VV přívlastková); Jeho snaha, aby jí udělal radost, se zdařila. (VV přívlastková); Spolužák Ondra, se kterým kamarádím, se bude stěhovat do jiného města. (VV přívlastková)
Odůvodnění psaní čárek: Vložená věta vedlejší přívlastková musí být od věty hlavní oddělena z obou stran čárkami.

8. a) A. se neozýval
B. Bydlí, celý
C. rychlými pohyby, Mentosovi, chvíli
D. sundávali vyprané, svých, byli
- b) A.; F.; D.; C.; E.; B.
- c) módně – PUZ, nikdo – Po, vypařit – Př, i přes skutečnost – PUPř, čas – Pt, vlhké – Pks, koše – PUM, zákazník – Pkn, dokonce – PUMí, dvakrát – PUMí, hladce – PUZ, hlouběji – PIMí, je – Pt
- d) Zaklepal na chatrč, ve které včera Mentose našel. (VV přívlastková); Ale i přes tuto skutečnost má Tobias čas dělat si, co se mu zachce. (VV předmětná); Chvíli uvažoval o tom, jaký má on život proti Mentosovi a jeho matce. (VV předmětná); Když Uhiopu s Mentosem spatřil (VV přís. časová), uvědomil si, jak mu tluče srdce. (VV předmětná)
- e) módně
- f) prádelního koše
- g) podstatné jméno; Mefistovi (přídavné jméno) přátelé už odešli.
- h) jmenný tvar přídavného jména: sladění;
číslovky: jedné – základní, určitá; druhé – řadová, určitá
- i) byli sladění
- j) příslovce – hlouběji, slovo vzniklé skládáním – dvakrát
- k) A. Ano; B. Ne; C. Ne; D. Ano

13. DOPLNĚK

1. Ten čaj se mi zdá teplý. (Do); Děti zůstaly ležet doma nemocné. (Do); Buchty chutnají nejlépe pocukrované. (Do); Ondra doběhl do cíle první (Do) a stal se absolutním vítězem závodu.; Z túry se rodiče vrátili zcela vyčerpaní. (Do)
2. Dům vypadal opuštěný. Vybrali ho za svého velitele. Z lázní přijeli odpočatí. Zemský sněm zvolil Jiřího z Poděbrad králem. Vrátil nám knihu nepoškozenou. Jídlo na stole zůstalo netknuté. Vnímali ho jako dobrého člověka. Sestra se vyučila kadeřnicí. Čaj bys měl vypít horký. Byli sami se sebou spokojeni. Půjdu s vámi rád. Viděl souseda sekat trávu. Zavinili jste si to to sami.
3. Z výpravy na Mount Everest se horolezci vrátili živi a zdraví. Bratři přišli ze školy vyhladovělí. Děti běhaly v trávě bosy. Na výsledky závodů jsme všichni zvědaví (jde o přísudek). Holky dnes půjdou do školy samy. Z koncertu jsme přišli unavení.
4. Tatínka jmenovali ředitelem (doplněk) firmy. Tatínek se stal ředitelem (přísudek jmenný se sponou) firmy. Dítě volalo maminku uplakané (doplněk). Dítě bylo uplakané (přísudek jmenný se sponou). Sestra se stala vítězkou (přísudek jmenný se sponou). Sestra byla vyhlášena jako vítězka (doplněk). Jan byl překvapený (přísudek jmenný se sponou). Jan vypadal překvapený (doplněk). Stal se uznávaným lékařem (přísudek jmenný se sponou). Známe ho jako uznávaného lékaře (doplněk).

4. Hrneček na kávu byl ručně malovaný. – přísudek jmenný se sponou; Ten prstýnek bude asi drahý. – přísudek jmenný se sponou; Karel je vynikající biatlonista. – přísudek jmenný se sponou; Jirka pracuje jako zootechnik. – doplněk; Tvé řešení je příliš zdlouhavé – přísudek jmenný se sponou. Tvůj referát považuji za velice povedený. – doplněk; Jakub byl po zápase zpocený. – přísudek jmenný se sponou; Po celém dnu na kole vypadal vyčerpaný. – doplněk; Tvoje sázka byla riskantní. – přísudek jmenný se sponou; Tvoje předjždění hodnotím jako nebezpečné. – doplněk; Průběh té bitvy nebyl hladký. – přísudek jmenný se sponou; Katka se vrátila z výletu hladová. – doplněk; Tomáš vypadá jako nadějný tenista. – doplněk; Kryštof je hudebně nadaný. – přísudek jmenný se sponou; Linda dorazila na zastávku poslední. – doplněk; To zvonění je sotva slyšitelné. – přísudek jmenný se sponou; Ta káva se mi zdá příliš drahá. – doplněk; Emil je rychlý běžec. – přísudek jmenný se sponou; Olda vydělává jako finanční poradce. – doplněk

5. a) Pepovi kamarádi očekávali netrpěliví vyhlášení výsledků. Janovy sestry se vrátily z výletu hladovy. Chudí lidé dříve chodili bosí, protože boty byly drahé. Jirkovi bratři jezdili k babičce sami už od šesti let. Jirkovi rodiče čekali nedočkaví na synovo vysvědčení. Závodníci dorazili do cíle žízni. Z výpravy se vrátili živi a zdraví.
- b) Pepovi kamarádi očekávali netrpěliví vyhlášení výsledků. Janovy sestry se vrátily z výletu hladovy. Chudí lidé dříve chodili bosí, protože boty byly drahé. Jirkovi bratři jezdili k babičce sami už od šesti let. Jirkovi rodiče čekali nedočkaví na synovo vysvědčení. Závodníci dorazili do cíle žízni. Z výpravy se vrátili živi a zdraví.
6. a) Antarktidu známe především jako světadíl. Zároveň je tak pojmenována polární oblast kolem jižního pólu. Je to největší zásobárna sladké vody na světě. Kdyby vrstva ledu v Antarktidě roztála, hladina oceánů by stoupla o 70 metrů. Dnes Antarktida vypadá jako souvislá ledová pokrývka, dříve tomu tak ale nebylo. Před desítkami milionů let tu byly lesy. Krajina a podnebí se zdají tak drsné, že za jediné obyvatele tohoto kontinentu jsou považováni vědci, kteří zde pracují na různých výzkumných projektech. V Antarktidě má svůj domov také několik druhů tučňáků. Nejznámější je tučňák císařský. Za průkopníka v dobývání jižního pólu považujeme Roalda Amundsen. Na jižním pólu se svou výpravou totiž stanul první.
- b) jako světadíl (Do), je pojmenována (Př), oceánů (Pkn), krajina (Po), podnebí (Po), drsné (Do), nejznámějším (Př), je (Př), první (Do)
- c) Kdyby vrstva ledu v Antarktidě roztála, hladina oceánů by stoupla o 70 metrů. (VV přís. podmínková); Krajina a podnebí se zdají tak drsné, že za jediné obyvatele tohoto kontinentu jsou považováni vědci, kteří zde pracují na různých výzkumných projektech. (VV přívlastková)
7. smutná – Smutná Eva plakala celou noc. Eva je smutná. Eva přišla domů smutná.; první – První člověk v abecedě půjde k tabuli. Kuba je první. Kuba doběhl první.; rozzlobený – Rozzlobený Marek se vrátil z výletu. Marek je rozzlobený. Marek se vrátil z výletu rozzlobený.; hladová – Hladová Katka spěchala domů. Katka je hladová. Katka přišla domů hladová.

14. VEDLEJŠÍ VĚTA DOPLŇKOVÁ

1. Našli jsme babičku, jak spí v křesle. Představovali jsme si synka, jak studuje na vysoké škole. Slyšeli jsme děti, že chtějí jít ven na hřiště. Sledovali jsme spolužáka, jak jde na zastávku. Viděl ho, jak běží po dráze. Slyšel jsem tatínka, jak jde do práce.
2. Sledovali, jak kočka číhá na myš. (VV předmětná); Sledovali kočku, jak číhá na myš (VV doplňková); Už z dálky viděl Evu, jak mává. (VV doplňková); Už z dálky viděl, jak Eva mává. (VV předmětná); Spatřil jsem ho, jak vchází do kina. (VV doplňková); Spatřil jsem, jak vchází do kina. (VV předmětná); Viděli jsme, jak Tomáš Klus zpívá v Lucerně. (VV předmětná); Viděli jsme Tomáše Kluse, jak zpívá v Lucerně. (VV doplňková)
3. Zaslechl jsem, jak souseď chváli svého psa. (VV předmětná); Spatřil jsem, jak se liška plížila ke kur-níku. (VV předmětná); Pozoroval jsem oblohu, jak setměla. (VV doplňková); Jasně jsem slyšel, jak se velitelé domlouvají na útoku. (VV předmětná); Cítili jsme, jak nám úleva prostupuje celé tělo. (VV předmětná); Bedlivě sledoval strážné, jak často se střídají. (VV doplňková)

4. a) Teta slyšela sousedy, jak si o nás povídají. (VV doplňková), V té chvíli mi připadal Ota, jako by byl z jiného světa. (VV doplňková);
- b) Teta slyšela sousedy, kteří si o nás povídali. (VV přívlastková); Teta slyšela, jak si o nás souseď povídají. (VV předmětná); Teta slyšela sousedy, když si o nás povídali. (VV přís. časová); Teta slyšela sousedy, přestože si o nás povídali jen tiše. (VV přís. přípustková); V té chvíli Ota byl, jako by přišel z jiného světa. (VV přísudková); V té chvíli se mi zdálo, že Ota přichází z jiného světa. (VV podmětná)
5. Viděla Jirku, jak se vracel z tréninku. (VV doplňková); Zajímal se o to, jak se Jirka dostane domů z tréninku. (VV předmětná); Je dobré vědět, jak se Jirka vrací z tréninku. (VV předmětná); Slyšela jsem maminku, jak se domlouvala s Jirkou na návratu z tréninku. (VV doplňková); Jirka se z tréninku vracel tak, jak jen to nejrychleji šlo. (VV přís. měrová); Slyšela jsem, jak obtížně Jirka cestuje domů. (VV předmětná); Vracel se z tréninku přesně tak, jak byl domluvený s rodiči. (VV způsobová); Překvapilo mě, jak Jirka cestuje domů. (VV podmětná); Pozorovala jsem Jirku, jak si ten oběd vychutnává. (VV doplňková); Chtěl vědět, jak se Jirka dostane domů. (VV předmětná); Viděla Jirku, jak přichází z tréninku. (VV doplňková)

6. a) Většina historiků vidí Rudolfa Habsburského jako podivína. Jeho současníci mohli pozorovat, jak utíká z reality do světa alchymie nebo ke svým uměleckým sbírkám. My Češi si ceníme, že za jeho vlády se Praha stala centrem habsburské říše. V té době zde pobývaly osobnosti, které můžeme považovat za významné umělce, alchymisty a astrology tehdejší doby. Na svém dvoře Rudolf nashromáždil cenné sbírky, jinde nevidané. Na Pražském hradě zavedl císař skvělý a okázalý život, jaký skromná Praha do té doby nepoznala.
- b) doplňky: jako podivína, za umělce, alchymisty a astrology historiků (Pkn), do světa (PUM), alchymie (Pkn), za vlády (PUČ), můžeme považovat (Př), na dvoře (PUM), cenné (Pks), jinde (PUM), život (Pt)
- c) skvělý a okázalý
- d) mohli pozorovat – přísudek slovesný složený, utíká – přísudek slovesný, si ceníme – přísudek slovesný, se stala centrem – přísudek jmenný se sponou
- e) historiků, reality, alchymie, centrem, alchymisty, astrology

15. VEDLEJŠÍ VĚTY A VĚTNÉ ČLENY – PROCVIČOVÁNÍ

1. a) I když skončila bitva u Lipan porážkou radikálních husitů, Žižkův přítel Jan Roháč z Dubé se odmítal vzdát. Vyhlásil boj proti králi Zikmundovi. Protože se hradečtí měšťané se Zikmundem smířili, musel Jan Roháč odejít na svůj hrad Sion u Kutné Hory. Přestože Zikmundova vojska hrad oblehla, dobýt ho nedokázala. Když se nepodařil přímý útok, postavili Zikmundovi vojáci pod hradem sruby, do kterých umístili děla. Říká se, že obránci Sionu sruby rozstříleli. Útočníci potom prý prokopali podzemní cestu z ležení, která vedla do hradního příkopu. Ani tento plán se nezdařil. Jakmile začalo foukat k hradu, obléhatelé zapálili otepi dříví. V dýmu, který obklopil hrad, vylézali vykopanou chodbou v hradním příkopu a po žebřících slézali hradby. Třebaže se obránci bili statečně, mnohonásobné přesile podlehli. Když obléhání skončilo, Zikmundovi vojáci hrad zapálili a zajatce odvěkli do Prahy. Jan Roháč byl i s dalšími obránci Sionu v září roku 1434 popraven. Císař podle pověsti popravu s radostí sledoval z okna Pražského hradu. Zikmund Jana Roháče dlouho nepřežil, protože zemřel v zimě téhož roku.
- b) Vyhlásil (Př) boj (Pt) proti králi (Pkn) Zikmundovi (Pkn). Postavili (Př) Zikmundovi (Pks) vojáci (Po) pod hradem (PUM) sruby (Pt)
- c) I když skončila bitva u Lipan porážkou radikálních husitů (VV přís. přípustková), Žižkův přítel Jan Roháč z Dubé se odmítal vzdát. Protože se hradečtí měšťané se Zikmundem smířili, (VV přís. příčinná), musel Jan Roháč odejít na svůj hrad Sion u Kutné Hory. Přestože Zikmundova vojska hrad oblehla (VV přís. přípustková), dobýt ho nedokázala. Když se nepodařil přímý útok (VV přís. časová), postavili Zikmundovi vojáci pod hradem sruby, do kterých umístili děla. (VV přívlastková); Říká se, že obránci Sionu sruby rozstříleli. (VV podmětová); Útočníci potom prý prokopali podzemní cestu z ležení, která vedla do hradního příkopu. (VV přívlastková); Jakmile začalo foukat k hradu (VV přís. časová), obléhatelé zapálili otepi dříví. V dýmu, který obklopil hrad (VV přívlastková), vylézali vykopanou chodbou v hradním příkopu a po žebřících slézali hradby. Třebaže se obránci byli statečně (VV přís. přípustková), mnohonásobné přesile podlehli. Když obléhání skončilo (VV přís. časová), Zikmundovi vojáci hrad zapálili a zajatce odvěkli do Prahy. Zikmund Jana Roháče dlouho nepřežil, protože zemřel v zimě téhož roku. (VV přís. příčinná)
- d) přívlastky: u Lipan (Pkn), radikálních (Pks), husitů (Pkn); předmět: vzdát (5)
- e) podstatné jméno; Zikmundovi (přídavné jméno) vojáci dobyli hrad.
2. Nevěděla jsem, jak ten film dopadne. (VV předmětová); Chci se zeptat, odkud ten autobus pojedje. (VV předmětová); Když to půjde, vyřídím mu to. (VV přís. podmínková); Mám ráda čas, kdy se schází celá rodina. (VV přívlastková); Vrať se, odkud jsi přišel. (VV přís. místní); Šel, co noha nohu mine. (VV přís. měrová); Šel, kam ho nohy nesly. (VV přís. místní); Tvářil se, jako by mu uletěly včely. (VV přís. způsobová); Namaloval jsem včely, jak ukládají med do plástvi. (VV přívlastková); Je víc než pravděpodobné, že si s tím nebude vědět rady. (VV podmětová); Dokončíme to zítra, budete-li s tím souhlasit. (VV přís. podmínková); Rád hraji šachy, i když nejsem žádný přeborník. (VV přís. přípustková); Když jsme včera měli češtinu, udělalo se mi špatně. (VV přís. časová); Když budu muset doma uklízet, tak nepůjdu. (VV přís. podmínková); Zjišťoval jsem celé dopoledne, kdy mi jede autobus domů. (VV předmětová)

3. a) A. chvíli rozumně, vidím,
C. rysy mu změkly, adoptoval mě, vlněnými látkami, mě vychoval, svým synem.
b) A.; C.; E.; B.; D.

- c) Vidím, že nejsi bez vzdělání (VV předmětná), protože dobře ovládáš jazyk (VV přís. příčinná), který není tvou mateřtinou. (VV přívlastková); Mohl by ses snadno stát obchodníkem, ne jen obyčejným vojákem v posádce na míle vzdálené od míst, kde bys měl dostatek jídla i slušných žen (VV přívlastková), za které bys nemusel platit. (VV přívlastková); „Když mi zemřela matka (VV přís. časová), adoptoval mě jeden obchodník s vlněnými látkami, který mě vychoval spolu se svým synem. Budu nad nimi ohrnovat nos, protože jsou druhořadými občany ve vlastní zemi. (VV přís. příčinná)“; Častokrát mě napadlo, že jsem levobočkem toho obchodníka. (VV podmětná).
- d) do vzpomínek (PUM), jeden (Pks), nic (Pt)
- e) mém skutečném
- f) s látkami z vlny
- g) sedni si – 2. osoba, jednotné číslo, rozkazovací způsob, činný rod
- h) způsobové sloveso – mohl; přísudek – mohl by ses stát obchodníkem; přísudek se způsobovým nebo fazovým slovesem – přísudek slovesný složený, protože však je za způsobovým slovesem navíc sloveso stát se, je to zároveň přísudek jmenný se sponou
- i) Tak proč?
- j) věta jednočlenná – Častokrát mě napadlo.; několikanásobný větný člen – číst, psát i hovořit (Pt)
- k) A. Ano; B. Ano; C. Ano; D. Ano

Uč., str. 130–163

VI. SLOH A KOMUNIKACE

UČEBNICE

str. 130

1. OPAKOVÁNÍ UČIVA 6. ROČNÍKU

1. c) Např.: notesem – sešitem, blokem; přišourá – přileze, přiloudá; chvějící se – třesoucí se; dodá – doplní, řekne, odvěti; vybidne – vyzve, vyvolá; prudce – rázně, rychle
- d) c) kružítka
- e) Je zadán, znáte
- f) C. Janda je profesor.

UČEBNICE

str. 131

2. a) A) reklama; B) inzerát; C) pozvánka; D) oznámení; E) zpráva; F) vzkaz
- c) Jedinečnou – zvláštní, neopakovatelnou, speciální; vymazlená – dokonalá, roztomilá; tradičně – jako vždy; řeknou vzájemně ANO – složí slib manželský, vezmou se; pořadajícího – organizujícího; skočit – dojít, stavit se.

UČEBNICE

str. 132

2. VYPRAVOVÁNÍ

1. a) D, A, F, C, E, B
- d) stroje, mašiny, mechanismu

UČEBNICE

str. 133

- e) A. Ano; B. Ne; C. Ne; D. Ano
2. a) Např. Vloni jsem cestoval po Francii. Na terase stojí ratanový stůl a sedačka. Líbí se mi hedvábné šátky. František se asi stane kuchařem, odmalička se pohybuje rád v kuchyni. Mí rodiče se tvářili překvapeně, že jsem vyhrála první místo ve šplhu. Za domem se rozprostírá malá zahrádka s jezírkem. Televizní ovladač leží v první zásuvce a návod k televizi najdeš tamtéž. Kytky za okny vypadají suché. Peníze schovávám pod polštářem. Co to vidím tam v dáli? Večer hlásili chladno. b))
- b) Rodiče jsou v zahraničí.
- c) c) Večer mám zalít papriky ve skleníku.

UČEBNICE

str. 135

4. c) C. Mařenka z chaloupky nic neochutnala.
5. c) šoféři – (profesionální) řidiči; chleboďárce – osoba, na které je pracující člověk svou obživou závislý, nebo zaměstnavatel, politicky vlivná osoba, jejíž pokyny provádějí lidé nějak na ní závislí; harmonogram – graf nebo jiné znázornění vzájemné časové sladění různých činností; laxně – nedbale,

lhostejně; pasažér – cestující; na vrub – na něčí účet; kverulant – ten, kdo si, často z malicherných důvodů, stále na něco stěžuje; hysterie – duševní choroba projevující se zejména kolísavými náladami, snahou upoutat pozornost, přeneseně přehnaně emocionální, podrážděný duševní stav; svérázně – osobitě, osobitý ráz někoho

d) byl slepý

e) C. Lidé vše pochopili a zasmáli se.

UČEBNICE

str. 136

6. c) obuvník

d) Neměli bychom mluvit do něčeho, čemu nerozumíme, každý by se měl starat sám o sebe.

7. a) 1. Komu se nelení, tomu se zelení. 2. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. 3. Darovanému koni na zuby nehleď. 4. Když se dva perou, třetí se směje. 5. Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí. 6. Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. 7. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.

UČEBNICE

str. 140

2. Např. Vázu postavím na stůl. Do čaje nasypu cukr. Vodu nalil do hrnce. Židli zasunul ke stolu. Na kolo připevníme řetěz. Šaty pověsila do skříně. Pod šroub vložíme těsnění. Maso položíme na pánev.

4. a) V receptu chybí sůl a její použití.

b) Sůl nad zlato – sůl, na první pohled obyčejná věc, je pro člověka mnohem důležitější než drahé zlato, dodá jídlu správnou chuť, přeneseně – obyčejné věci jsou někdy důležitější než věci drahé a luxusní.

c) zahušťovací prostředek do polévek a omáček vyráběný z tuku a mouky. Špetka – malé množství nabrané mezi palec, ukazováček a prostředníček.

UČEBNICE

str. 142

B. POPIS UMĚLECKÉHO PŘEDMĚTU

3. d) Most byl sochami vyzdoben na konci 17. a na počátku 18. stol.

UČEBNICE

str. 143

4. b) První řada zleva doprava: Edvard Munch: Výkřik; Leonardo da Vinci: Mona Lisa; Pablo Picasso: Guernica; druhá řada zleva doprava: Salvador Dalí: Persistence paměti; Vincent van Gogh: Hvězdná noc; Andy Warhol: Marilyn Monroe

c) Edvard Munch: Výkřik – expresionismus; Leonardo da Vinci: Mona Lisa – renesance; Pablo Picasso: Guernica – kubismus; Salvador Dalí: Persistence paměti – surrealismus; Vincent van Gogh: Hvězdná noc – postimpresionismus; Andy Warhol: Marilyn Monroe – pop art

UČEBNICE

str. 144

4. LÍČENÍ

1. f) B Jméno řeky Mže...

UČEBNICE

str. 145

2. g) USA

UČEBNICE

str. 150

5. c) Klasické označení pro člověka s širokým množstvím znalostí či dovedností ve více oborech lidské činnosti.

UČEBNICE

str. 156

4. a) E., C., A., F., B., D.

b) B., C., D.

UČEBNICE

str. 159

2. e) Vyplývá – A, D; nevyplývá – B, C

10. ÚVOD DO MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE

1. a) Televize, noviny, internet, rozhlas.
b) A. Rozhlas, B. Televize, C. Noviny, D. Internet.
d) Noviny, rozhlas, televize, internet.
2. a) Deník – každý den, týdeník – jednou týdně, dvouměsíčník – jednou za dva měsíce, ročenka – jednou za rok, občasník – vychází narázově.

TEST – SLOH A KOMUNIKACE

1. c) datum konání akce
2. b) Vyprávět příběh od konce.
3. a) Babička vykřikla: „Vlku, vlku, nejez mě, jsem stará a tuhá! Sněž radši Karkulku!“
4. d) Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.
5. c) citově zabarvený popis
6. d) kočička
7. c) Tma nás přivítala nečekaným chladem.

8. d) jaká je moje oblíbená barva
9. d) Rozdávala dětem ovoce, zpívala písničky, všichni v království ji měli rádi.
10. b) ve výtahu
11. a) CV
12. a) výtah
13. c) prostředek
14. e) festival
15. a) skákal, b) stydlivě, c) vaří, d) pastelky, e) ubrečené